

**POD OCHRANOU
I. MICHALA
ARCHANDĚLA**

JUBILEJNÍ TISKOVÁ AKCE

1937

1911

**ČESKÝCH KATOLÍKŮ PŘI
| | |
25 LETÉM JUBILEU TRVÁNÍ**

ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

Dovolujeme si darovati s přáním, aby Vaše dobrotivá pozornost, tomuto dílku věnovaná, byla nám vzpruhou k další práci, jakož i abychom se mohli do budoucna těšiti z přízně našim tiskařským, vydavatelským a knihkupeckým podnikům věnované.

ČESKOSLOVANSKÁ

AKC. TISKÁRNA

V PRAZE II,

Václavská ulice číslo 12

a filiální závody

V Č. BUDĚJOVICÍCH,

Lannova tř. 652

POD OCHRANOU
S V. MICHALA
ARCHANDĚLA

JUBILEJNÍ TISKOVÁ AKCE

**ČESKÝCH KATOLÍKŮ PŘI
25LETÉM JUBILEU TRVÁNÍ
ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ
TISKÁRNY V PRAZE**

SESTAVIL B. STAŠEK

M O D L E M E S E:

SVATÝ MICHAELI ARCH-
ANDĚLE, BRAŇ NÁS V BO-
JI! PROTI ZLOSTI A ÚKLA-
DŮM ĎÁBLOVÝM BUDIŽ
NÁM ZÁŠTITOU! NECHAŤ
BŮH PŘIKÁŽE JEMU, PO-
KORNĚ PROSÍME. TY PAK,
KNÍŽE VOJSKA NEBESKÉ-
HO, SATANA I JINÉ DU-
CHY ZLÉ, KTEŘÍ KE ZKÁ-
ZE DUŠÍ SVĚTEM OBCHÁ-
ZEJÍ, BOŽSKOU MOCÍ DO
PEKLA SVRHNI! AMEN.

LEV XIII.

S V. M I C H A E L A R C H A N D É L

**ČESKOSLOVANSKÁ
AKCIOVÁ TISKÁRNA**

Vladimír Hornov:

Největší katolické tiskárně v ČSR do nového čtvrtstoletí

*Svou brázdou orát dooral — jas slunce plál
a líbal jeho zarosené tělo,
cos v duši písní vítěznou mu znělo,
pěst tvrdá rádlo tiskla: Dál, oráči, dál!
Ó, viz, jak brázda za brázdou se vlní,
dně lepších vyrůstá v nich naděje,
co dnešek odepřel, to zířek splní,
jen nezastav se, v klidu zkáza je!
Boj život je a třeba vytrvati,
dnem každým kupředu tvá touha spěj,
kdo váhá, průbojnost a sílu trati —
bloub, oráči, v klín země zaorej!*

*Let dvacet pět svou brázdou orali jsme,
čas plný bouře letěl nad námi,
šla léta trnitými cestami,
svět v hrůžách smrti tonout viděli jsme.
Třesk boje dozněl — z žároviště zkázy
naš národ hrdě k životu se zved',
duch reků blanicových jej k slávě zved'.
jak orel mlád svou přes propastné srázy.
Ten duch též k činu budil naše průkopníky,
když vztyčila se zloby temné saň
a zneuctivši Matky Boží skrání
v boj proti víře svolávala svoje šiky.*

»Tisk proti tisku!« znělo heslo

Brynychovo,

*»meť pravdy v ruku pevnou vezměte,
lid probuďte, zas víra rozkveté
a nad dědictví svaté Václavovo
den pravé svobody se rozhoří;
všech věrných Čechů srdce v jedno spojí,
co zloba rozdvojila, láskou zhojí
a národ silný v Bohu vytvoří!«*

*Bůh, národ! Otců našich ideály
jsme hájili a hájit budem dál
a proti duším, jež by zaváhaly,
tel hrdých pozvedne se ocelový val:
My v boji vyrostli, náš nepoddá se duch,
let dvacet pět jsme za pravdu se bili
a svého praporu jsme nezradili —
dál svorně půjdeme vpřed a vítězství dá Bůh.*

PŘED 25 LETY A DNES

1911

S rozmachem křesťanského hnutí politického v letech kolem r. 1900 bylo nutno vybudovati si vlastní tisk. Na nikom nezávislý, jedině svůj. Tiskové ovládala tehdy situace tiskárna Kotrbova. Snaha po úplné samostatnosti tiskové byla mocnější než všechny ohledy na Kotrbovu tiskárnu, s níž veškeré jednání selhalo, stejně jako vyjednávání s tiskárnou Vlast. Proto roku 1910 na sjezdu velikonočním byla s velkým nadšením přijata resoluce, aby výkonný výbor strany křesťansko-sociální postaral se o rozřešení otázky tisku. Brzo nato 6. července 1911 došlo také k realizaci tohoto nadšeného plánu. Z členů výkonného výboru strany byl utvořen 14členný přípravný výbor, který se dal okamžitě do práce. Po marném pokusu získati vlastní tiskárenskou koncesi bylo přikročeno k jinému řešení: Přípravný výbor zakoupil ještě téhož roku tiskárnu F. Ziegnera v Praze I., Velká Karlova 8. Musilo se sehnat 48.000 K a ve smlouvě byla těžká podmínka, že peníze musejí být splaceny do tří měsíců. Byl to těžký a nesnadný úkol. Vždyť chudá strana musila sehnat peníze nejen na zakoupení tiskárny, ale musila opatřit prostředky i na její doplnění a zdokonalení, na udržení provozu a pod.

Naši průkopníci vrhli se do práce všemi silami. Byly vypracovány statuty pro akciovou společnost s názvem Československá akciová tiskárna. Původní název křesťansko-sociální tiskárny »Veritas«, který zvolil přípravný výbor, byl dodatečně změněn. Počáteční kapitál akciový stanoven byl na 150.000 K. Rozdělen byl na 750 akcií po 200 K. Tiskárnu, na níž byla koncese vázána, založil roku 1720 Jan rytíř ze Schönfeldu. O její starobylosti svědčí doposud vzácný dřevěný tiskařský lis, který byl věnován Náprstkově museu, a bohatá sbírka dřevorytů z 18. století, jež přešly pak do majetku naší tiskárny. Schönfeldovská tiskárna byla podnikem velkým. Čítala osm lisů. Tiskly se tu vlastenecké noviny, spisy českých buditelů, spisy P. Douchy a Karla Hynka Máchy.

Po převzetí nalézal se podnik již v úpadku. Tiskárenské zařízení skládalo se z jednoho sázecího stroje, byly tu dva rychlolisy a jeden knihařský nůž. Podnik byl pouze ve čtyřech místnostech. Zaměstnanců bylo celkem 35. Nebylo dostatek práce, zaměstnanci byli nespokojeni, a proto muselo dojít k tomuto opatření, aby podnik se udržel a pozvedl. Při konečné bilanci k 31. prosinci 1911 bylo shledáno, že pasiva jsou 14.000 K. Mezi aktivy bylo 91.000 K dubiosních. Tato finanční krize byla vyřešena r. 1912, kdy došlo ke změně v ředitelství a kdy rovnováha rozpočtu byla docílena sanací. Ze-

jména 12 akcionářů z venkova patří dík, že slibné začátky nerozprchly se vniveč.

Sotva se však zdálo, že nastávají lepší časy, vypukla světová válka. Nastaly vážné obavy o udržení tiskárenského podniku. Počátkem měsíce listopadu 1914 byla Československá akciová tiskárna přestěhována z nevrlých a špatných místností v Karlově ulici do ulice Spálené, čp. 15, kde byl pro hospodářská družstva zakoupen Schwarzenberský palác. Bylo nutno opatřit také nové stroje. Zařízení ze staré tiskárny nestačilo. Když pak byl přivezen inventář z jedné tiskárny ve Vídni, nebylo zase pro tiskárnu ani místa.

Po válce byla na dvoře postavena pro tiskárnu nová budova. Záhy bylo možno vydávati časopis »Lid« a »Pražský večerník«, později »Lidové listy«. Akciový kapitál byl už tehdy zvýšen na tři, později na čtyři miliony. Ale opět byla tu snaha míti vlastní dům. Tehdy už bylo od roku 1916 založeno vlastní knihkupectví »U zlatého klasu«. V roce 1923 byl zakoupen dům v Panské ulici v Praze II. Všechno bylo tehdy připraveno, aby se do nově zřízené budovy přestěhovala naše tiskárna. Ale mezitím naskytla se příležitost postavit na Karlově náměstí moderní budovu, nový reprezentační palác.

Bylo založeno nakladatelství, zřízeny čtyři nádražní prodejny. V Českých Budějovicích byla koupena tiskárna a zřízena ve filiálku Československé akciové tiskárny. Na čas byla pronajata tiskárna »Vlast«.

V listopadu 1929 nadešel pak památný den: do nového paláce na Karlově náměstí nastěhovala se Československá akciová tiskárna a všechny její příbuzné podniky. Budovu, jež se skládá z paláce »Charitas« a ČAT, slavnostně vysvětil J. E. ndp. arcibiskup pražský Dr. F. Kordač.

Dnes

Důležitým mezníkem v dějinách ČAT byl rok 1934, kdy v lednu založen byl Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR a kdy byla provedena reorganisace tisku politického. Téhož roku došlo k likvidaci nakladatelství »Universum« a v září bylo založeno nové nakladatelství »Vyšehrad«. Tím nastal také nový vývoj ČAT.

Byly rozmnoženy také nádražní prodejny. Dnes má ČAT celkem 34 nádražní prodejny, v nichž vede 45 českých, 35 německých a 3 polské deníky. V nádražních prodejnách je zaměstnáno přes 40 prodavačů.

Dnes vlastní naše Československá akciová tiskárna tři domy: dům čp. 892 v Praze II., Panská ulice č. 1, technickou budovu filiálky v Českých Budějovicích a tamtéž činžovní dům. Pražská tiskárna je v nájmu. Nemovitostí,

strojů a zařízení vlastní ČAT za 10,000.000 Kč. V nemovitostech je to 6,121.063*03 Kč, v nábytku a kancelářském zařízení 439.846 Kč, strojů za 2,756.809*15 Kč, v písmu 179.659*45 Kč, telefonní zařízení má hodnotu 15.473*25 Kč, elektrické 313.893*84 Kč, knihovny reprezentují částku 4.436*50 Kč, konečně v ostatním zařízení, vodovodech, plynovodech a v zařízení nádražních prodejen je 84.049 Kč.

V naší tiskárně a příbuzných podnicích je dnes zaměstnáno 438 osob. Na služném a mzdách zaměstnanců ČAT bylo r. 1935 vyplaceno na 4,000.000 Kč. Právě polovina z toho, co ČAT utrží za svoje tisky v obou tiskárnách, v Praze i v Č. Budějovicích. V ČAT je 262 zaměstnanců, ve Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku 71, v nádražním knihkupectví 34, v nakladatelství »Vyšehrad« 11 a v družstvu »Charitas« 60 zaměstnanců. Všem 438 zaměstnancům bylo vyplaceno v r. 1935 více jak 6,000.000 Kč.

Výroba pražské tiskárny stále stoupá. V roce 1935 bylo docíleno produkce přes 7,500.000 Kč. Stejně tak uspokojivý stav vykazuje tiskárna v Českých Budějovicích, kde byla tržba na 500.000 Kč.

Obrovská je spotřeba papíru, barev a jiných hmot. Na tyto potřeby zaplaceno bylo r. 1935 2,882.000 Kč, tedy o 522.000 více jak minulého roku.

Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR vydává časopisy: »Lidové listy«, »Polední Lidové listy«, »Nedělní Lidové listy«, »Pondělní Lidové listy«, týdeník »Venkovan« a »3. generaci«. Československá akciová tiskárna vydává »Neděli«, »Dětskou neděli« a »Katolickou ženu«.

Pro své zaměstnance postarala se ČAT také o ozdravovnu, k jejímuž zřízení dojde v nejbližší době. Zaměstnanci budou tu trávit své dovolené a prázdniny se svými rodinami.

Na daních a poplatcích odvedla Československá akciová tiskárna v roce 1935 celkem 932.000 Kč. Znamená to, že každý den (pracovní) přináší státu 3.000 Kč. Své povinnosti vůči státu plní ČAT vzorně.

Dnešní hospodářský stav Československé akciové tiskárny je velmi uspokojivý a tiskárna spěje k tomu, aby se stala největším a nejdůležitějším katolickým podnikem v Československé republice.

Kdo vedl správu ČAT?

Za 25 let trvání Československé akciové tiskárny vystřídal se ve vedení její správy celkem šest ředitelů. Prvním byl katecheta dp. František Svátek, druhým ředitelem Fr. Mošuta, kteří už zemřeli. Třetí ředitel byl Rudolf Březina, pak byl ředitelem Josef Hovádek. Pátým ředitelem ČAT byl P. Stanislav Beneš a od roku 1934 bylo vedení správy tiskárny svěřeno řediteli Ant. Hořánkovi.

JUBILEJNÍ OSLAVY 25 LET TRVÁNÍ ČAT

Jubilejní oslavy 25letého trvání Československé akciové tiskárny staly se svátkem všech českých katolíků a svátkem celé Církve v Československu, jak pravil zástupce ndp. kardinála, J. M. Dr. Kulač. Budova ČAT byla slavnostně vyzdobena, zavlály z ní prapory v barvách státních a papežských.

V sobotu 3. října odpoledne byly položeny kytice na hroby zesnulých našich význačných tiskových spolupracovníků a zakladatelů: na hrob Václava Myslivce, poslance a redaktora, na památném Vyšehradě, na hrob P. Dr. R. Horského na hřbitově v Šárce, na hrob poslance P. M. Záruby na Olšanech, na hrob ministra Dr. F. Noska v Poříčí nad Sázavou a na břevnovském hřbitově na hrob Dr. K. Svobody, býv. předsedy »Charitasu«. Delegáti, členové redakce »Lidových listů« a úředníci Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku — u všech hrobů se pomodlili.

V neděli 4. října dopoledne sešly se zástupy katolíků v prostorném chrámu opatství Emauzského, aby se zúčastnili mše sv., kterou sloužil vsdp. kanovník Msgre B. Stašek, poslanec a předseda čsl. strany lidové v Čechách. Msgre B. Stašek pronesl mezi mší sv. slavnostní kázání.

Ať panuje Kristus Král nad rotačkou!

(Kázání Msgre B. Staška v chrámu Páně v Emauzích)

V Kristu shromáždění!

Mše svatá, na níž berete dnes svou zbožnou účast, obětována jest na poděkování všemohoucímu a dobrotivému Pánu Bohu za požehnání, jímž po 25 let provázel práci a činnost naší největší katolické tiskárny, jež nese název Československá akciová tiskárna. Chceme-li, moji drazí, poznati důležitost a význam nejen tohoto podniku, ale vůbec každého podnikání na poli katolického tisku, potom musíme si uvědomiti ony zvláštní poměry, ve kterých dnes žijeme, a které znamenají úplný převrat oproti poměrům, v nichž lidstvo a tudíž i národ náš až donedávna žil.

Četl jsem nedávno, že jsou tři věci, které dávají charakter a ráz dnešní době. Je to radio, letadlo a rotačka. Všechny tyto tři věci jsou takřka divem moderní techniky a ještě před několika lety mluvilo by se o nich jako o pohádce a fantasii nikdy neuskutečnitelné. Radio, letadlo a rotačka! V těchto třech vrcholcích moderní techniky jeví se i celý duch dnešní doby. Jejím zákonem je: tempo, tempo, tempo!

Kam povede toto tempo moderní techniky, o tom dnes zatím nechci mluvit. Kdož jste byli přítomni na filmu, který nedávno byl promítán pod názvem »Moderní doba«, viděli jste, že hrdina tohoto filmu pod jhem a vy-
pětím sil tělesných i duševních z tohoto tempa zešlel.

Tablo věnované předsedovi správní rady Msgru J. Tomáš na slavnostní schůzi dne 4. října 1936.

Ale o tom dnes zatím nehodláme rozjímati. Vládu nad světem má tedy dnes radio, letadlo a rotačka. Co je to rotačka? Je to tiskový stroj se stovkami a tisíci kol, koleček a pák, který dovede vychrliti v několika desítkách minut desetitisíce a statisíce novin, knih, brožur, letáků. Na letadlech a autech a rychlících rozletí se tyto tiskoviny do nejvzdálenějších končin. Za dvě, tři hodiny roznese se zprávy, které radiem byly sděleny a přijaty z nejvzdálenějších končin a dílů světa, až do nejzapadlejších vesniček a samot, kam dříve zprávy ze světa dostaly se sotva za několik měsíců.

Je přirozeno, že tímto způsobem rotačka stává se pánem světa, neboť tiskoviny, které ona tiskne a které z ní v milionech výtiscích vycházejí, podmaňují si svým obsahem duše lidské, řídí osudy států, vyvolávají válku nebo udržují mír, řídí finance států, způsobují zaměstnanost nebo berou lidem

práci, zkrátka pod vlivem rotačky a jejích tiskovin jest dnes celý svět. Pánem světa nejsou ani králové, ani presidenti, ani vlády, ale pánem světa je v pravém slova smyslu rotačka.

Moji drazí, je-li pánem světa rotačka, potom lidé budou náležeti a sloužiti tomu, koho majetkem tato rotačka je a v čí službách tato rotačka stojí a pracuje. Slyšeli jste již o náboženské hře »Dábel nad rotačkou«? Dábel chlubí se, že v jeho moci jsou všechny lidské duše i duše katolíků, poněvadž čtou noviny a tiskoviny, které vycházejí z jeho rotačky. Cynicky se směje knězi, jeho horlivosti, jeho kázání, jeho napomínání, poněvadž všechnu jeho práci ďábel rázem zničí jediným výtiskem svých novin, který katolíci kupují, když jdou z kostela.

Svatá pravda! Praví se, že denně vychází asi 22 milionů exemplářů, čísel různých novin a časopisů. Kolik z nich vychází z ďáblovy rotačky? Kolik z nich šíří ďáblový názory a zásady! Chcete-li to vědět, můj Bože, podívejte se kolem sebe! Zahleďte se do dnešních poměrů! Vizte tu nespravedlnost, nepoctivost, lež, která všude panuje! Pozorujte, jak světem zuří bouře nenávisti, nepřátelství! Jak miliardy peněz, na nichž lpí pot a krev chudých, vrhají se na zbrojení, výrobu kanonů, tanků, otravných plynů! Vizte všechno to učení, jež otravuje duše lidu a zvláště duše mládeže, o převratech, krvavých revolucích, na nichž dá prý se budovati ráj na světě! Podívejte se na všechnu tu bídu hmotnou i duševní, onu nespravedlnost, která způsobuje, že na světě, na němž by pětkrát více lidí mohlo býti dobře a spokojeně živo, bídně živoří většina lidské společnosti! Pozorujte počet vražd, sebevražd a lidí si zoufajících! Vizte přeplněné nemocnice, blázince, sanatoria! A to všechno pro ty hříchy, které ďábel na svět přinesl a které rozšiřuje pomocí tisku ze své ďábelské rotačky. Dábel se směje, ale svět pláče a krvácí. Dábel se raduje, ale svět jest na pokraji zoufalství a zkázy! Dábel si mne ruce nad troskami spokojenosti a štěstí lidské společnosti. Dáblova rotačka vykonala své hrozné dílo!

Než, moji drazí, své tiskové oslavy konáme v měsíci říjnu, který zasvěcen úctě Krista Krále. O tomto svátku Krista Krále připomínáme si, že Kristus Pán má všude panovati, má býti všude králem. Má býti králem v srdci jednoho každého z nás, má býti králem v rodinách, má býti králem ve školách, má býti králem v parlamentech, má býti králem v bankách, v továrnách, zkrátka všude, kde jsou lidé a kde lidé pracují, mají se řídit zásadami Krista Krále. Má-li tedy Pán Ježíš všude panovati, má panovati a kralovati také nad rotačkou, má býti králem i rotačky. Je tomu tak? Kolik je asi rotaček, nad nimiž panuje Kristus Král? Kolik rotaček Mu slouží? Kolik rotaček chrlí tiskoviny Krista Krále? Neodpovím na tu

otázku, poněvadž musel bych se hanbiti, jak my, katolíci, slabý trůn jsme udělali Kristu Králi nad našimi rotačkami. Na prstech jedné ruky bych spočítal v Československé republice všechny rotačky, jež slouží Kristu Králi.

A přece, moji drazí, význam a potřeba katolického tisku je tak veliká. Všichni papežové z posledních dob důrazně hlásají, ba zapřisahají katolické křesťany, aby věnovali svou pozornost katolickému tisku. Náš svatý Otec právě v těchto dobách pořádá výstavu katolického tisku ze všech států světa, z níž je tak dobře a názorně viděti, kolik vlády má Kristus Král nad rotačkami a kolik moci nad rotačkami má ďábel. Svatý Otec u příležitosti této výstavy několikrát učinil své veliké projevy o důležitosti katolického tisku v moderní době, o jeho potřebě a nutnosti, aby bojoval proti modernímu učení, jež ďábel zasévá do srdcí lidských: Komunismus a novopohanství.

Tento hlas sv. Otce musíme slyšeti také u nás v Československé republice. Tento hlas volá také k nám, katolíkům československým. Slyšíme jej? Řídíme se radami, přáním a vůlí sv. Otce? Katolíci českoslovenští, čtěte, odbírejte a podporujte svůj katolický tisk! Nikdo nemůže si naříkati, že by toho tisku nebylo, nebo že by byl příliš drahý na jeho hmotné poměry. Považte, prosím, že za 1 Kč u vchodu tohoto chrámu Páně jakož i v každém jiném chrámu můžete dostati každý týden náboženský list »Neděli«, list pro ženy »Katolická žena« a pro své děti »Dětskou neděli«. Co je tu četby za tak nepatrný peníz! Co je tu vzdělání a poučení i povzbuzení k životu podle naší víry! A co je tu i ušlechtilé zábavy! A proto, katolíci, nebudiž jednoho mezi vámi, který by nevšímavě šel kolem časopisu z rotačky, nad níž Kristus vládne, a šel, podporoval a kupoval časopisy, jež pocházejí z dílny ďáblovy.

Dvacet pět let pracuje Českoslovanská akc. tiskárna, aby šířila křesťanský, katolický tisk. Jsou to za tu dobu miliony výtisků novin, brožur, letáků, knih, které vydala a pomocí jichž šířila ideály Kristova království mezi československým lidem. Jen Bůh ví, co všechno dobrého pro Boha a jeho pravdu vykonala. Buďme jí vděční! Pomáhejme jí a podporujme její dílo! Spolupracujme s ní jako odběratelé, čtenáři a šířitelé katolického tisku k tomu cíli, aby i v Československu nad rotačkou nepanoval ďábel, ale Kristus Král. Amen.

Největší percentuelní zvýšení počtu odběratelů doznal v posledním roce náš obrázkový týdeník „Katolická žena“. Za 50 hal. je nejlevnějším katolickým obrázkovým týdeníkem v ČSR.

Slavnostní valná hromada ČAT

U vedlejšího oltáře sloužil mši sv. dp. J. Macek, ředitel ČAT filiálky v Č. Budějovicích. Hojně věřících, přátel a spolupracovníků ČAT přistoupilo k sv. přijímání, přijímajíce Tělo Páně z rukou P. Hlásného O. S. B., jenž kdysi býval zaměstnancem ČAT.

Po mši sv. v *Emauzích* sešli se účastníci jubilejních oslav ve dvoraně paláce »Charitas«, kde se konala jubilejní mimořádná valná hromada Československé akciové tiskárny. Dvorana byla bohatě vyzdobena státními a papežskými vlajkami. Účast byla obrovská a překvapující. Průběh velmi srdečný a nadšený.

Jubilejní valná hromada zahájena byla slavnostním chorálem J. B. Foerstra »Sv. Václave«, jenž přednesl pěvecký sbor zaměstnanců Československé akciové tiskárny za řízení sbormistra L. Čížka.

Za předsednický stůl zasedl Msgre Jos. Tomšů, dlouholetý předseda ČAT, jenž po celých 25 let byl jejím funkcionářem, po jeho boku vsdp. kanovník kapituly vyšehradské Msgre B. Stašek, poslanec a zemský předseda čsl. strany lidové, JUDr. J. Hatlák, místopředseda ČAT, a ostatní funkcionáři ČAT.

Zahajovací proslov měl Msgre Jos. Tomšů. Řízením schůze pověřil místopředsedu ČAT JUDra Jindřicha Hatláka, který uvítal všechny přítomné. Zejména pozdravil předsedu Msgra B. Staška, místopředsedu poslanecké sněmovny Václava Koška, J. M. preláta J. Paulyho, zástupce hl. města Prahy sl. Budělovskou, zástupce ministra veř. prací vl. radu inž. Vrbického a osobního tajemníka ministrova Dr. Adama, zástupce obch. a živ. komory vicepresidenta Bukáčka, min. radu Dr. Kunla, jenž zastupoval presidenta Patentního úřadu inž. Dauma, zástupce Klubu duchovenstva a člena zemského zastupitelstva prof. Msgra Dra Kudrnovského, dále Msgra Dra Budaře, zástupce: Sdružení grafického průmyslu inž. Beauforta, Svazu nakladatelů denního tisku redaktora Běhala, Školských bratří, řádu redemptoristů P. Daňhu, Gremia knihtiskařů a písmolijců Bláhu, ředitele nemoc. pojišťovny Dra Paičla, zástupce Svazu lidových železničářů inspektora Majera, zástupce Hypot. banky ředitele Šolleho, J. M. metropol. kanovníka Dra Kulače, zemského školního inspektora Dra Štěpánka, vicepresidenta Boučka, zástupce Elektr. podniků hl. města Prahy inž. Mölzera, zástupce lidové parlamentní delegace senátora Dra Karase a F. Nováka, poslance Hintermüllera, zástupce Moravobanky Petříka a Boudu, presidenta Langra, zástupce Ústř. spolku českých žen pí Růžičkovou, zástupce Mladé generace Jandáčka, šéfredaktora »Lidových listů« Scheinosta. Obzvláště milou byla návštěva z filiálky ČAT v Českých Budějovicích, kteří v plném počtu přijeli auto-

karem, aby se zúčastnili se svými spolupracovníky v Praze jubilejních oslav. Potom místopředseda JUDr. J. Hatlák přečetl došlé telegramy a omluvné přípisy: ministra veřejných prací inž. J. Dostálka, senátora Msgre A. Roudnického, primátora hl. města Prahy JUDra K. Baxy, J. M. vsdp. velmistra řádu křížovníků Dr. Vlasáka, J. M. vsdp. kanovníka Vošahlíka, ministra E. Zajíčka, J. E. Dr. J. J. Rückla, skutečného papežského komořího, presidenta Patentního úřadu inž. S. Dauma, poslance Dr. Dolanského, vsdp. prof. Dr. Berana, vdp. faráře Pilíka, P. J. Procházky, vdp. Msgre A. Tylínka, náměstka primátora, starosty Gremia knihtiskařů Brandejse a j.

Pozdravy k jubilejním oslavám ČAT

Upřímně a radostně posílám Vám, drazí moji přátelé, svůj srdečný pozdrav. Dvacet pět let naší tiskárny znamená také dvacet pět let bojů o uplatnění našich zásad v českém veřejném životě, na kterýchžto bojích se katolický tisk zúčastnil lvím podílem. Proto v duchu s Vámi srdečně se raduji z dosažených úspěchů. Přeji jubilejním slavnostem hojně zdaru a do dalších let Božího požehnání, které kéž vždy provází Vaši cílevědomou práci!

MINISTR DOSTÁLEK

Ve chvílích tak slavnostních lituji, že nemohu býti osobně přítomen mezi Vámi na dnešní jubilejní valné hromadě. Aspoň touto cestou posílám Vám všem nej-srdečnější vzpomínky a přeji z celé duše naší milé tiskárně mnoho Božího požehnání do dalších desetiletí.

PAPEŽSKÝ KOMOŘÍ DR. RŮCKL

Vykonalí jste přes mnohé a mnohé potíže veliký kus práce na poli křesťanské obrody! Tvořili jste tiskovou hradbu našemu politickému, národnímu a hospodářskému snažení — našemu katolicismu! Jen zasvěcení budou tuto velikou práci oceniti! Já si ji cením a vážím si jí! Ale dílo není ještě dokonáno a přeji Vám proto všeho zdaru a Božího požehnání v dalším podnikání! Zdař Bůh!

POSL. BEDŘICH BEZDĚK
předseda Tiskové spol. lidové v Brně

Pozdravné telegramy zaslány byly na návrh Msgre B. Staška Jeho Eminenci ndp. kardinálu Dr. K. Kašparovi, p. presidentu republiky Dr. E. Benešovi, J. E. ndp. arcibiskupu Dr. S. Ritterovi, Apoštolskému nunciovi, všemu nej-důstojnějšímu episkopátu v Československu, p. ministru inž. J. Dostálkovi a J. E. Dr. J. J. Rücklovi.

Slavnostní projev učinil inž. V. Bitnar, načež projevy pronesli místopřed-seda posl. sněmovny poslanec Košek, J. M. vsdp. metropolitní kanovník Dr. Kulač jménem Jeho Eminence ndp. kardinála Dr. Karla Kašpara a všeho duchovenstva v arcidiecési pražské. Vicepresident F. Bukáček pozdravil valnou hromadu jménem Obchodní a živnostenské komory v Praze, Msgre J. Kudrnovský za Klub katolického duchovenstva.

Nadšení vyvrcholilo v hřímavý potlesk a jásot, když se mezi přítomné do-stavil říšský předseda československé strany lidové ministr unifikací Msgre Dr. Jan Šrámek, který rovněž významným proslovem pozdravil jubilejní valnou hromadu ČAT.

Valnou hromadu pozdravil dále J. M. ndp. prelát J. Pauly, arciděkan na Smíchově, dále nejstarší dělník ČAT Al. Švejda, načež promluvil Msgre B. Stašek, který za radostného souhlasu přítomných odevzdal dlouholetému předsedovi ČAT a od jejího založení členu správní rady Msgru J. Tomšů jubilejní tableau a oznámil, že na paměť jubilea bude pro zaměstnance ČAT zřízena vlastní ozdravovna.

Závěrečný projev měl Msgre J. Tomšů, který všem spolupracovníkům ČAT poděkoval za všechnu práci a nabádal je k další práci, neboť je třeba nových obětí pro dílo tak obrovské a důležité.

Jubilejní slavnostní valná hromada ČAT zakončena byla státní hymnou a svatováclavským chorálem.

P í s m a u ž í v á m e o d f i r m y B e r t h o l d a S t e m p e l

Předchůdci Československé akciové tiskárny

Projev na Slavnostní řádné valné hromadě

Vilém Bitnar

I.

Československá akciová tiskárna, jejíž dvacáté páté narozeniny dnes oslavujeme, je jedním z dobrých plodů ovoce, uzrálšího na kmeni české katolické kultury posledního století. Musíme zajít až do dob obrozenských, abychom zjistili kořeny tohoto kulturního kmene, a tím také životadárný základ mohutné větve dnes svépomocný katolický knihtisk.

Bedlivému stopovateli tohoto více než stoletého rašení neujdou dva základní prvky úsilí, které se jako červená dvojité nit proplétají osnovou vývojovou. Je to především stále se obnovující snaha, aby se vedení a využitkování dílny »černého umění«, starobylého knihtiskařství, vymklo z rukou jednotlivce a stalo se povolným nástrojem hnutí. Je to neustálý, více méně utajovaný zápas jednotlivce s kolektivem, boj soukromého podnikatele, snažícího se ovoce práce zužítkovati v poslední řadě přece jen k prospěchu svému a svého rodu, a protiboj celého hnutí, jemuž jde o cíle nadosobní, a posílení vyšší nehmotné ideje mravní. V průběhu toho stoletého dění vyskytlo se zajisté mnoho jedinců, knihtiskařů, knihkupců i nakladatelů, kteří šli za cílem katolické obrody českého národa se současným kněžstvím. Založili své tiskárny i knižní obchody s tendencí, aby posílili věc katolickou podle svých možností. Proto i na ně vzpomínáme dnes s vděčností. Ale jejich podnikání vedlo přirozenou lidskou cestou posléze k zdůraznění osobního prospěchu. Odtud ta neustálá snaha o založení tiskárenských podniků, které by mohlo vésti katolické hnutí kulturní či politické samo, svým vlastním výkonným orgánem, a jehož užitky, ať mravní, ideové či hmotné, obrátily by se ve prospěch kolektivu, nikoliv již jedince. Nuže, Československá akciová tiskárna stojí toho času na konci stoletého vývoje této ideje, jako její šťastné ztělesnění.

Druhým konstantním živlem tohoto stoletého vývoje je pronikavá účast starobylé kolegiátní kapituly vyšehradské na všech podnicích a akcích tiskových, směřujících k renesanci katolicity v Čechách. Byli to skoro napořád vyšehradští kanovníci, děkani a probošti, kteří buď sami vyhledávali vhodné osoby k tiskovým podnikům, či podporovali ty, kdož přišli z vlastní iniciativy. Nuže, celá oblast tiskového podnikání českých katolíků, od dob ob-

rození až podnes, dá se bezpečně popsatí sledováním obou uvedených živlů . . .

Bylo to již v druhém desetiletí devatenáctého věku, kdy počaly styky pražského písmolijce Jana Spurného s tehdejšími představiteli vyšehradské kapituly, sídelním kanovníkem Dytrychem. Tento Josef Petr Václav Dytrych byl tehdy velmi mocný pán. Jako učený badatel přednášel církevní dějiny na bohovědné fakultě Karlovy university, ale současně byl i censorem tisku při tehdejší zemské vládě. Byl to Dytrych, který dobře znal všechny současné obtíže tiskového podnikání, a pojal myšlenku založení imprese, na jejíž vedení měl by sám vliv s jinými katolickými knězi. Byl to nejen politický útlak, který znemožňoval volnější rozpětí náboženské literatury, ale byl to mnohem nebezpečnější ideový jed josefinismu, který úspěšně rozleptával katolické uvědomení samotných představitelů církve. Vysoká hierarchie česká v osmnáctém věku vyrůstala většinou z rodů šlechty a vlivem výchovy nedovedla se pravidlem ubrániti svůdnictví hesel, hlásaných vybranou inteligencí jejího vlastního stavu. A tak setkáváme se v generacích prelátů osmnáctého věku se zjevem dnes takřka neuvěřitelným, že nedovedly se ubrániti ani ideám febronianismu, počínajícím počátkem šedesátých let osmnáctého století podkopávati autoritu papežství ve prospěch diecéšní svrchovanosti biskupů. Ještě hůře bylo, když osvícenci josefinští pochopili, že se jejich ideje musí rozšířiti i na nižší kněžstvo, jež zůstávalo nejdéle neporušeno. Shledáváme se proto v posledních třech desetiletích osmnáctého věku již s kněžstvem, vychovaným profesory, vybranými z vyznavačů osvícenských idejí, za pomoci učebnic, sepsaných horlivými jansenisty a febronianisty. Takto vychovaní kněží bojovali pak většinou marně v hloubi svých duší s novým pojetím církevního práva, se smyslem všech těch četných převratových zjevů, jež přinesl protikatolicky orientovaný josefinismus. Tyto starší generace buditelských kněží zasaženy byly martyriem rozeklanosti a rozporu, utrpením, osvětlujícím nám dvojpoloovitost jejich nazírání. Nedivno tedy, že proti starším generacím kněží, uvyklých kompromisu a výchovou naočkované laxnosti, vystupují nyní muži, kteří pochopili nebezpečí naprostého rozvratu katolické budoucnosti a hledali prostředky, aby mu čelili.

Jedním z nich byl i vyšehradský kanovník Dytrych . . . Seznal jako censor tisku, že se musí nejprve působiti na nižší kler a jeho prostřednictvím na široké kruhy lidové, kde působení osvícenství netrvalo ještě tak dlouho, jako u vrstev vyšších a vysokých. Uznával, že jednou z nejúspěšnějších zbraní je tisk katolicky nezávadných knih a časopisů. Ale právě tisk byl ovládán živly liberálními tou měrou, že k účinnému zásahu římsky katolické literární publicistiky knižní i časopisecké bylo nutno s v ě p o m o c i.

Kanovník Dytrych poznal typografa a písmolijce Jana Spurného při své praxi censurní, a shledav, že je uvědomělým katolíkem, vnukl mu již roku 1818 myšlenku založení vlastní imprese. Spurný podal žádost k tehdejšímu guberniu, ale zemská vláda ji zamítla. Tím se nedal Dytrych zastrašiti a získal pro svou myšlenku druhého vyšehradského kanovníka Karla Josefa Khuna. Když Dytrych záhy nato, v září 1823, zemřel, pokračoval Khun v jeho intenci, pomáhaje Janu Spurnému k dosažení vlastní tiskárny. Jsa bývalým jesuitou, chápal rovněž význam ryze katolického tisku lidového. Také on hodlal v budoucí impresi Spurného zříditi pracovnu katolických spisovatelů, v níž by mohl prováděti kontrolu po stránce náboženské. Sám své české spisy tiskl až dosud v tiskárně Jeřábků, těšil se však, že svou příští sbírku homiletickou vydá již u Spurného. Sídlní kanovník Khun zemřel však roku 1829, smrt mu znemožnila tyto jeho plány, ale dočkal se přece aspoň chvíle, kdy Spurný s vládním povolením mohl téhož roku 1829 zahájit činnost ve vlastní tiskárně. Jsa finančně podporován vyšehradskou kapitulou, najal si místnosti bývalé schönfeldovské tiskárny, v tehdejší Jesuitské ulici, v domě č. 184, a v ní počal realizovati plán svých vyšehradských příznivců vydáváním literatury náboženské a katolicky vzdělávací. Sbírkou starých dřevorytů z osmnáctého století a starobylý tiskařský lis, které lze viděti na naší současné výstavě, převzal Spurný od Schönfelda, a již těmito památkami cítíme se dnes připojeni v Československé akciové tiskárně k prastaré typografické tradici, vyvírající z bývalé Jesuitské, nyní Karlovy ulice na Starém Městě Pražském.

Spurný dovedl ve své impresi soustřediti výkvět tehdejšího českého spisovatelstva katolického, ať za všechny ostatní vzpomenu zde aspoň geniálního a neprávem zapomínaného kněze Františka Douchu. Avšak tiskárna Spurného neušla osudu podniků, jejichž majitelem je osoba soukromá. Již za vedení jeho ovdovělé manželky, a později za správy jejího druhého manžela, tiskaře Julia Janů, počala se tato imprese zvolna vyzouvat z vlivu rozvíjejícího se hnutí katolického, a vidíme pak záhy, jak nastala potřeba hledati nové středisko katolické tiskové svépomoci. To je již nová kapitola, označená jménem vyšehradského kanovníka Ruffera!

II.

Bylo to na jaře roku 1844, kdy se mladý knihkupec, Bedřich Stýblo, ucházel na Vyšehradě osobně o přízeň a podporu nového sídelního kanovníka, Vojtěcha Ruffera, tehdy již proslulého českého spisovatele. Ten jej neodmítl, naopak dopomohl mu, že si mohl ještě téhož roku otevřít na Vyšehradě samostatný knihkupecký krám. Tam tedy započala firma Stýblova

svou obchodní kariéru, podnes zkvétající. Odstěhovav se po několika letech z Vyšehradu na Karlovo náměstí, poblíž našeho dnešního paláce »Charitas«, rozvinul Stýblo znamenitou činnost nakladatelskou, v níž pak pokračoval na Příkopech a posléze na Václavském náměstí, kde firma působí dosud.

Bedřich Stýblo se vlivem kanovníka Ruffera věnoval cele nakladatelství knihy katolické. Jubilejní seznam knih, který firma vydala před světovou válkou, ukazuje nám jej jako jednoho z tvůrců novodobé literatury katolické, zejména knih modlitebních, děl bohovědných i beletrie, psané v duchu křesťanského idealismu. Stýblo sám dbal sličné typografické úpravy tisků, kanovník Ruffer zase bedlivě sledoval obsah a dbal vytříbenosti řeči měrou, na niž nebyli čtenáři dosud uvyklí.

Jak znamenitá byla účast vyšehradského kanovníka Ruffera v podniku Stýblově, poznáváme zřejmě i z dlouhé řady knih asketické literatury, již mu Stýblo vydal svým nákladem v letech 1847 až 1863. Taková »Cesta k nebi« (1847), »Květina z pouště« (1850), »Úplný klíč nebeského ráje« (1850), »Vůdce duše do nebeské vlasti« (1851), »Úplná modlitební kniha« (1852), »Kristův bojovník« (1853), »Devět stupňů k spasení« (1855), »Útěcha kající duše« (1856), »Trh ďáblův a Kristův« (1857) a »Kůr angelský« (1858) jsou spisy znamenité, dočkavší se u Stýbla namnoze několika vydání.

Od roku 1850 byl Ruffer děkanem kapituly vyšehradské a když se stal v roce 1858 jejím proboštem, usiloval stejně jako kdysi Dytrych a Khun o to, aby si Stýblo zařídil i vlastní svou tiskárnu, v níž by za vedení vyšehradských, literárně působících kanovníků mohl si sám tisknouti knihy vlastního nakladatelství a tiskopisy církevní. Tak došlo posléze v roce 1862 k založení a otevření vlastní tiskárny Stýblovy, jejíž činnost kontroloval Ruffer až do své smrti, v červnu 1870. Podíl ze zisku, který měl připadnouti Rufferovi, byl mlčky obrácen na vydávání určitých, obchodně nevynášejících katolických publikací. Ačkoliv i po Rufferově smrti vedl Stýblo sám, a po jeho skonu v roce 1891 jeho syn Adolf Bedřich Stýblo, závod svůj dobře katolicky, vyzouval se přece jen, podobně jako kdysi podnik Spurného, z vlivu kněžské kontroly tou měrou, že bylo zase třeba pomýšleti na vytvoření střediska jiného.

Sedmdesátá léta devatenáctého věku znamenají v našem tiskovém podnikání zásah okruhu Štulcova. Tehdejší vyšehradský kanovník a o málo později, od roku 1870, probošt kapituly, Václav Svatopluk Štulec, byl věru cílevědomým a tuhým organisátorem katolického hnutí kulturního i politického. K jeho okruhu náleželi i významní spisovatelé, vyšehradští kanovníci Ehrenberger a Kulda. Výsledkem Štulcových akcí, vedle účinných časopisů, byl především Katolický spolek tiskový, jehož stanovy byly dne 1. úno-

ra 1870 místodržitelstvím pražským schváleny. Stará škola a starší koncepce katolické akce tiskové odešla v ten čas osobou kanovníka Ruffera z bojiště, ustupujíc generaci nové s novým programem bojovným. Od roku 1861 politická strana, stojící za »Národními listy«, nejen ve svých orgánech, nýbrž i rozličnými menšími tiskopisy, brožurami a letáky neustále napadala církev katolickou. Bylo potřebí organisovati obranu tiskem, a za tím účelem sdružil se v Praze hlouček duchovních v zmíněném tiskovém spolku. Inspirátorem byl Štulc a ve výboru zasedali vesměs lidé Štulcovi. Máme tu tedy předchůdce našich současných organizací tiskových, sdružených kolem ČAT. Orgánem spolku staly se »Hlasy katolického spolku tiskového«, které hned v prvním svém ročníku 1870 přinesly deset svazečků četby apologetické, polemické a beletristické. Škoda, že ve válečné době podnik zanikl.

Jediným nedostatkem Štulcova období je skutečnost, že nebyla vedle pevného spolku tiskového také zřízena vlastní tiskárna. To čekalo na nového člověka, který vyšel z okruhu Štulcova, aby realizoval nový, mladší a ještě výbojnější plán tiskové akce. Již na rozmezí let sedmdesátých a osmdesátých zmocňoval se vedení tiskového podnikání katolického vždy očividněji mladší Štulcův spolupracovník, vyšehradský kanovník Mikuláš Karlach. Přebíral z vetších rukou Štulcových dědictví staršího neúporného úsilí a měl štěstí, že vedle smyslu pro kulturní potřeby katolického lidu byl i rozeným finančníkem a organisátorem hospodářským. S jeho jménem je spojen v desetiletí 1876 až 1885 rozkvět tisku katolického, který umožnil i vznik nových podniků literárních, takže lze v této době zcela dobře mluvit o tiskové akci Karlachově.

Byl to podnět kanovníka Karlacha, aby si katolíci pro svůj tisk zřídili vlastní tiskárnu, aby tak zlevnili výlohy za své tiskoviny, objednávané v tiskárnách cizích, a osamostatnili se i po stránce hospodářské. Kanovník Karlach, ačkoliv byl strůjcem a duší tohoto podnikání, sám při realizování své myšlenky nevystupoval do popředí, a tak při založení Cyrilometodějské knihtiskárny na podíly v roce 1872 vyskytuje se řada osobností z pražského kněžstva, s vyšehradským kanovníkem Benešem Metodem Kuldou v čele. Za ředitele podniku získán byl universitní syndik Brůžek, jenž opatřil na své jméno koncesi, najal v Růžové ulici místnosti, koupil stroje, nářadí a zjednal personál. Takový byl tedy počátek první tiskárny, řízené nikoliv jedincem, nýbrž skutečným kolektivem katolickým.

Nejrozšířenějším katolickým týdeníkem v Československu jest naše „Neděle“

III.

Avšak je známo, s jakými obtížemi potkávají se tiskárny vydávající svým nákladem noviny. Mladou tiskárnu Cyrilometodějskou počal brzo tísniť pasivní »Čech«, takže praktický Brůžek podnik i se svou koncesí opustil a družstvo muselo si novou koncesi opatřiti prostřednictvím inženýra Vojtěcha Macana. Aby pak »Čech« mohl vycházeti bez ohrožení tiskárny, vypomáhal jí penězi kanovník Karlach, který již předtím založil také »Svatováclavskou záložnu«. Když pak dluh takto způsobený vzrostl do té míry, že tiskárna CM se octla na prahu konkursu, nabídl Karlach tiskovému družstvu, že tiskárnu i s dluhy převezme do vlastní reže, a podíly, jednotlivci složené, že v několika letech i s úroky splatí. Tiskové družstvo ovšem nabídku přijalo, a tak se stal roku 1876 Karlach majitelem Cyrilometodějské tiskárny pod firmou »Zeman a společník«. To bylo tedy právě před 60 roky!

Kanovník Karlach tiskárnu rozšířil a zdokonalil, takže vzrostla v mohutný ústav. Když ji nemohl již sám fysicky zmoci, ustanovil v ní faktorem typografického odborníka Václava Kotrby staršího, sám pak se věnoval organisování literárních podniků, jež kolem své tiskárny soustředil. Velké plus získal Karlach již zajištěním deníku »Čech«, jehož se stal po převzetí tiskárny vlastníkem a po několik let i šéfredaktorem. Karlach v něm soustředil výkvět katolických publicistů a otevřel jeho stránky básníkům, beletristům, výtvarným a hudebním referentům. Karlach při tiskárně založil homiletický měsíčník »Pastýř duchovní«, počal vydávati kalendáře i beletristickou knihovnu, a tak se pozvolna zmocnil celého podnikání literárního a stanul na vrcholku tiskového hnutí katolického.

O organizačním genu Karlachově svědčí i fakt, že záhy postřehl, kterak vedle vlastní tiskárny potřebují katolíci i vlastní, nezávislé katolické knihkupectví. Po důkladných odborných informacích založil skutečně v roce 1880 Cyrilometodějské knihkupectví v Praze. Kolem tiskárny a knihkupectví jako kolem dvou ohnisek soustředil se nyní literární život českých katolíků podobně, jako se to stalo v Brně v téže době působením rajhradského benediktina Placida Mathona. Rokem 1885, tedy před půl stoletím, Karlachovo období vyvrcholilo. V té době kanovník Karlach, vida svoje podniky již zabezpečeny, nabídl je zdarma starobylé kolegiální kapitule vyšehradské, a když tato jeho daru nepřijala, prodal je spolehlivým jedincům, kteří měli v započatém díle pokračovati v duchu svého mistra. Knihtiskárnu zprvu pronajal faktorovi Václavu Kotrbovi staršímu, jemuž ji o něco později prodal za 33 tisíce zlatých. Stejně knihkupectví prodal r. 1885 dosavadnímu jeho správci Gustavu Franclovi za 10 tisíc zlatých. Odtud oba závody byly vedeny odděleně rodinami obou zakladatelů firem a jsou jejich vnuky spra-

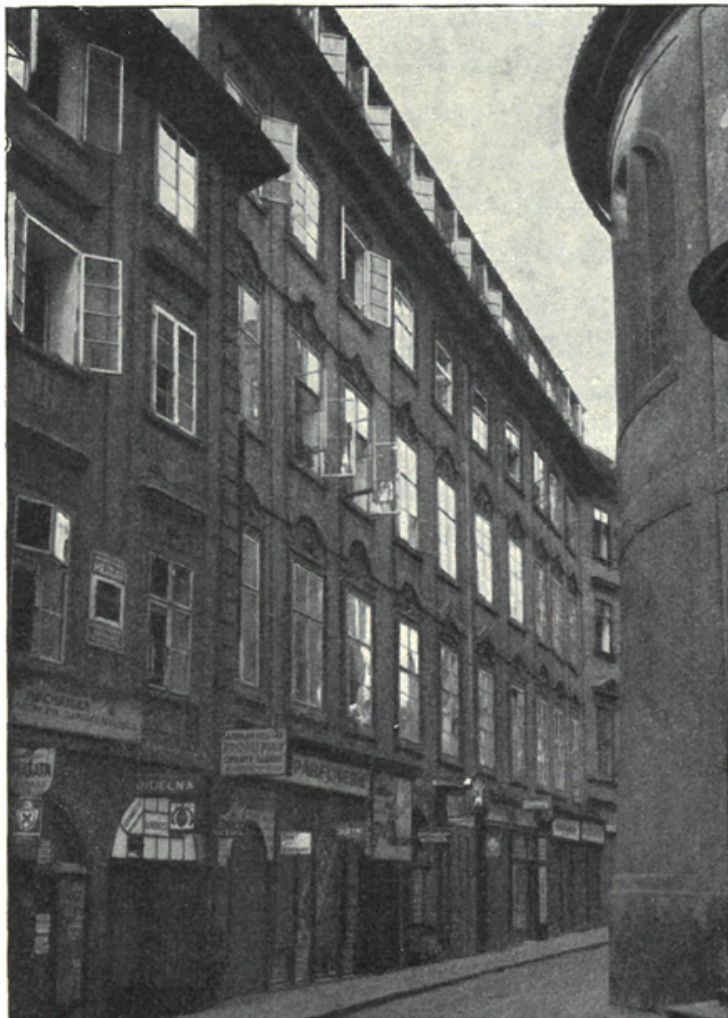
vovány podnes. Vidíme tedy, jak první pokus o tiskárnu a knihkupectví, ovládané katolickým kolektivem, skončil zase obdobným způsobem, jako podniky Spurného a Stýblův. Vymkly se hnutí katolickému z ruky, aby prosperovaly v zájmu osob soukromých, byť i dobře katolických. Doba Karlachova nebyla ještě na podnik, podobný dnešní ČAT, dosti zralá. Musíme však uznati, že se živel vyšehradský i pak dobře uplatňoval v obou soukromých podnicích. Stačí prohlédnouti jubilejní seznam knih, vydaných nakladatelstvím Franclovým, abychom zjistili, kdo vydával spisy vyšehradských kanovníků, zejména Lenze a Brynychy. A kdo by nevzpomínal velké práce, vykonané u Kotrby vyšehradským vikářem Petrem Kopalem a dnešním vyšehradským proboštem Františkem Vaněčkem?

Svědčí to jen o zdravém rozrůstání katolického hnutí českého, když si uvědomujeme, že v roce 1885 mohl se v Praze odvážiti na novou tiskovou akci dosavadní žižkovský katecheta Tomáš Škrdle. Zatím co podniky Karlachovy přecházejí do rukou laiků, on s podivuhodnou energií zakládá a rediguje velký měsíčník »Vlast«, sbírá peníze na zařízení vlastní tiskárny a zakládá k tomu cíli velké »Družstvo Vlast«. To je nový pokus o podnik kolektivní, pokus zdravý a velkolepý, který se během doby rozrůstal zakládáním nových časopisů, knižnic, literárních fondů, který vynikl svou novou formou obranné organizace, vyhraněné v známé Tiskové lize (1896). Jestliže tentokráte nevyšel popud přímo z Vyšehradu, víme, že všichni kanovníci byli od počátku podílíni a mecenáši »Družstva Vlast«. Vypsati vývoj »Družstva Vlast« a jeho zásluhy, to je ovšem kapitola sama pro sebe. Věčná škoda, že po půlstoletém krásném životě zachází stářím, pro něž, zdá se, není již léku. Budiž mi prominuto, jestliže v této jubilejní chvíli osměluji se apelovati na slavné shromáždění výzvou, aby aspoň měsíčník »Vlast« byl zase obnoven, aby katolická mládež měla kde tisknouti své verše, své povídky i literární studie. Bez živné půdy nevyroste nová květena, nevykvetou noví Pravdové a Kosmákové, noví Třebízští a Baarové, jichž je tak potřeba. Jaký by to byl dobrý konec, kdyby »Družstvo Vlast« své zbývající síly spojilo s agilní Československou akciovou tiskárnou v silnější jednotu, když přece myšlenka tiskové akce »celého hnutí«, nikoliv »jednotlivců«, byla kdysi motivem jeho založení.

A tak na počátku dvacátého věku vidíme, že Praha již zaměstnává vedle staré knížecí arcibiskupské tiskárny ještě tři jiné, dvě soukromé, Stýblovu a Kotrbovu, a jednu družstevní ve »Vlasti«. Ale když mohutníci a první družinu katolických říšských poslanců dosahující politické hnutí českých katolíků ohlédlo se v prvním desetiletí pro své nutné časopisy po vhodné tiskárně, nemohlo, na podiv, zakotviti ani v jediné.

V.

Idea vlastnictví a ovládnutí tiskového podniku k stoprocentnímu prospěchu politické strany vyšlehla v nové, dosud neznámé prudkosti. V prvním

*První sídlo ČAT v roce 1911 v Praze I., Karlova ulice čp. 184
(Dům »U deseti panen«)*

desíletí našeho věku býval jsem sám svědkem prudkých sporů, zejména když Václav Myslivec a premonstrát Miloš Záruba hájili neohroženě nutnost osamostatnění časopiseckých orgánů i tiskáren rodící se strany. Přišel rok 1907 s nezdařeným pokusem o Tiskové družstvo Nového věku, za nímž stáli JUDr. Gustav Mazanec, Václav Myslivec, JUDr. Josef Myslivec a tehdejší smíchovský kaplan Jan Pauly. Přišel posléze rok 1911, v němž snahy celého uplynuvšího století byly posléze vyvrcholeny v ustavení se naší dnešní jubilující Československé akciové tiskárny.

Podnik náš je syntesou všeho toho, oč v devatenáctém věku s větším či menším zdarem usilovali agilní lidé katoličtí. Není zajisté pouhou

náhodou, ale řízením Prozřetelnosti, že v roce 1911 navazuje tisková akce hnutí v místě, z něhož před sto lety vyšla do dlouhého zápasu. V staré Karlově ulici přebírají představitelé politického hnutí tiskárnu, v níž kdysi Jan Spurný realizoval plán vyšehradského kanovníka Dytrycha! Od posledního majitele bývalé Spurného tiskárny, spolku »Veritas«, kupuje nová akciová společnost, ustavená dne 6. července 1911 v Praze, tiskárnu, podnik skrovný, vyrostší však během čtvrtstoletí na dnešní obrovitý a moderní závod v pyšném paláci »Charitas«.

Překvapující rychlost, s jakou ČAT v průběhu čtvrtstoletí vzrůstala na jeden z největších podniků tiskařských v republice, je přirozeně dílem oněch správních rad, které se během té doby vystřídaly. Soudím, že záruka zdaru

spočívala v okolnosti, že výkonná moc neustrnula v jedné a téže ruce, že naopak vystřídal se tu několik dosti odlišných skupin lidí, že zkrátka vždy po několika letech vproudila do výkonného sboru nová krev. Kdybych měl psát podrobné dějiny celého čtvrtstoletí ČAT, měl bych věru práci usnadněnu tím, že bych tyto osobní změny považoval za vývojové body činnosti, spějící uvědoměle k jednomu a témuž cíli. Jinou takovou zárukou zdatu byla okolnost, že se při měnících metodách postupu vytvářela přece jen nutná tradice, a že jejím představitelem byl po celých dvacet pět let kněz tak úctyhodný, jakým je Msgre Josef Tomšů. Hned v první správní radě vedle předsedy ThDr. Rudolfa Horského byl Tomšů již místopředsedou, a od roku 1917 nepřetržitě předsedou správní rady a předsedou ředitelství.

*Druhé sídlo ČAT v roce 1914 v Praze II.,
Spálená ul. čís. 15*

První období vývoje (1911 až 1916) vytvářeli většinou lidé, známí z čilého hnutí předválečného. Vedle Rudolfa Horského a Josefa Tomšů byli to ředitel Josef Šolle, arciděkan Antonín Havelka, knihař Josef Hovádek. V roce 1912 ujímá se po Horském předsednictví až do konce prvního období farář Josef Kuška, za něhož se původní akciový kapitál zvýšil na 200 tisíc korun. S ním spolupracují farář Karel Bártovský, kaplan Václav Chlumský a děkan František Vaněk. Konec období navazuje zase kratičko přetrženou nit stoleté tradice vyšehradské: v roce 1916 stává se řádným členem správní rady tehdejší vikarista vyšehradský Bohumil Stašek, který v této funkci a jako člen ředitelstva pracuje až podnes. Toto období znamená pozvolné přestěhování tiskárny z Karlovy ulice do Spálené, a rozšiřování závodu, zejména o knihkupectví (1916).

Druhé období (1917 až 1921) ovládá již tehdejší vikář Josef Tomšů jako předseda správní rady, do níž vstupují noví lidé, ministr inž. Jan Dostálek jako místopředseda, ze známých lidí pak premonstrát Miloš Záruba a prokurista Alois Hovorka. Akciový kapitál zvýšen na Kč dva a půl milionu a

sídlo akciové společnosti přeneseno do švarcenberského paláce ve Spálené ulici.

Třetí období (1922 až 1929) počíná hromadným odchodem starších správních rádů a příchodem lidí nových. Správní rada vítá ve svém středu

Nová moderní budova ČAT v Praze II., Václavská 12, v níž sídlí tiskárna se všemi svými odvětvími od roku 1929

velmistra křižovníků ThDra Josefa Vlasáka, poslance a ministra Františka Noska, rolníky a poslance Františka Šabatu a Antonína Šachla, inspektora drah Františka Nováka a kněze Mikuláše Levého. O málo později přicházejí farář Stanislav Pilík, velkoobchodník Antonín Myslivec, poslanec Bedřich Bezděk a ředitel JUDr. Jindřich Hatlák. Akciový kapitál zvýšen je na 3 miliony Kč, o něco později na 4 miliony Kč, založeno nakladatelství, první čtyři prodejny nádražního knihkupectví, koupena tiskárna v Č. Budějovicích, spravovaná zdárně ředitelem Jaroslavem Mackem, koupen klášter piaristický v Panské ul., najmuta tiskárna »Vlast« v Žitné ul. a »Vita« na Slupi, započato se stavbou paláce »Charitas« a ČAT na Karlově náměstí, kamž se posléze dne 1. listopadu 1929 závody přestěhovaly.

Čtvrté období (1930 až 1933) rozmnožuje správní radu o starší známé pracovníky Msgre Al. Roudnického, poslance JUDra Josefa Dolanského, poslance a profesora PhDra Josefa Nováka, ale předzvěští nového režimu jsou správní radové, Jeho Excelence skutečný papežský komoří JUDr. Jan Jiří Rückl a komerční rada Zdeněk Danner. K revisi dosavadního hospodářství přibrán komerční konsulent, profesor Václav Komárek, dosavadní ředitel tiskárny Stanislav Beneš vystoupil ze služeb podniku ČAT.

Mimořádnou valnou hromadou dne 22. prosince 1933 počíná páté a poslední období (1934 až 1936). Bezmála celá správní rada je vyměněna. Řádnými členy se stávají J. M. provinciál Jindřich Gregor, prelát Msgre František Kutnar, prelát ThDr. Josef Čihák, poslanci Václav Knotek a Václav Košek, ústřední ředitel inž. Dr. Josef Šimek, advokát JUDr. Emil Schnöbling, předsedou dozorčí rady ředitel Jakub Filip. Založen byl »Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku«, provedeny reorganisace politického tisku, zlikvidováno nakladatelství »Universum« a založena nakladatelská společnost »Vyšehrad« a s ní i vlastní knihařství, počet nádražních prodejen vzrostl na 34.

Do jakých rozměrů může vyrůst katolický podnik, ukazují dvě číslíce, které byly získány pečlivým vyšetřováním vedoucích úředníků závodu ČAT. Za 25 let trvání naší tiskárny a spojených podniků vykazuje výsledná bilance obrát v obnosu 1 miliardy, 179 milionů a 379 tisíc Kč. Jak vzrostla při tom agenda, ukazuje počet zaměstnanců, obnášející v roce 1911 celkem 35 a v roce 1935 již 262 osob. Jest jisto, že při podniku, který má v první řadě cíle ideální, nastanou léta, kdy bilance nevykáže zisku, naopak, kdy překvapeným podílníkům je místo dividendy předložen výkaz čisté ztráty . . . Když mne pan ředitel Hořánek informoval o obchodní stránce podniku, poukázal se zřejmým uspokojením, kterak deficit v posledních třech letech rapidně klesá. A pln optimismu projevil naději, že není již daleká doba, kdy se bude dividenda opět vypláceti. Nuže, přeji slavné správní radě i všemu členstvu, aby se naděje páně ředitelova co nejdříve splnila. Ale přesto bych přece jen zdůraznil radost nad tím, že i v době »čistých finančních ztrát« narůstala nám dividenda mravní, tkvící v onom ideovém vědomí jednoty celého podnikání ČAT, které naši lidé tak prostě vyjadřují slovy: »Naše tiskárna . . .« Ať v tomto směru vykazuje každá příští bilance zisk co největší . . . Dejž to Bůh!

Úspěch v šíření dětské četby! Vydáváme nejrozšířenější dětský týdeník. Jest jím „Dětská neděle“

SLAVNOSTNÍ VEČER NA SLOVANSKÉM OSTROVĚ

V neděli večer uspořádal slavnostní výbor zaměstnanců Československé akciové tiskárny a příbuzných podniků ve velkém sále Slovanského ostrova jubilejní oslavu čtvrtstoletí Československé akciové tiskárny.

Byl to nejvelkolepější večer uspořádaný v rámci jubilejních oslav. Návštěva byla obrovská. Ohromný a prostorný sál ani z poloviny nestačil pojmuti obrovské masy lidí, kteří se slavnosti chtěli zúčastnit. Sta a sta lidí musila odejít, protože nebylo místa. Slavnostního večera zúčastnili se četní církevní hodnostáři, zástupci duchovenstva z Prahy i okolí, členové vedení čsl. strany lidové, nadšení lidoví pracovníci, zaměstnanci ČAT, jejich rodiny a jiní.

Ve slavnostně vyzdobeném sále s prapory ve státních a papežských barvách poutalo pozornost jeviště s obrovský pozadím, vytvořeným z tisků a časopisů, jež ČAT tiskne a vydává. Nad ním byly velké obrazy tří domovů Československé akciové tiskárny a nade vším byl velký znak ČAT.

Úvodem přednesl orchestr ČAT předeheru Smetanovy opery »Libuše«, načež pěvecký sbor ČAT s velkým úspěchem zazpíval Smetanovu »Modlitbu«. Dramatická umělkyně a profesorka státní konservatoře paní A. Suchánková-Mlynářová přednesla slavnostní proslov od V. Hornova, složený k jubileu ČAT.

Milým překvapením bylo vystoupení dvou mladistvých virtuosů, 10letého Venouška a 8letého Karlíčka Ráblových, kteří sklidili za svůj jedinečný koncert zaslužený potlesk. Také výjev »Ať žije Dětská neděle« podle návrhu p. Hrocha, učitele ve Sv. Janě pod skalou, provedený žáky J. Daňkem a Vl. Martínkovou, vzbudil radostné dojetí. Známý xylofonista p. J. Šilhan přednesl koncert na xylofon.

Po zábavném programu byl předveden první katolický reportážní novinářský film v Československu. Úvodní slovo měl ředitel L. Šafránek, který zdůraznil význam kinematografie a zejména úzkého filmu, který se stává nejučinnější propagací všeho katolického a kulturního života.

Na filmu, předváděném na Slovanském ostrově, byly neobyčejně zdařilé snímky tiskárenských budov, vnitřního technického zařízení, strojového oddělení od sázečího stroje až k rotačce, jež denně chrlí desetitisíce našeho katolického tisku. Je to první reportážní film z novinářského oboru vůbec. Premiéra měla velký úspěch. Slovní doprovod k filmu měl Dr. J. Zelenka.

Po další části hudebního programu se hráli ochotníci z ČAT časovou scénu »Dábel nad rotačkou«, upravenou podle námětu Pierre l'Ermita F. Moravcem.

Vyčerpáním tohoto bohatého programu přešel tento jedinečně krásný, povznášející a nezapomenutelný večer v družnou společenskou zábavu, která spojila všechny přátele katolického tisku a naší Československé akciové tiskárny v nerozbornou hradbu i budoucí, ještě zdárnější spolupráce.

„Dábel nad rotačkou“

Podle námětu Pierre L'Ermita volně zpracoval F. Moravec

OSOBY (*sóla*): SATAN, KNĚZ, ŘEČNÍK, MLADÍK, I. KAMELOT, II. KAMELOT.

OSOBY (*němé*): KOLPORTÉR, HLOUČEK (3 ŽENY A 2 MUŽI MĚSTSKÉHO VZEZŘENÍ), OBCHODNÍK, ŽENA, ROLNÍK.

SBOR: KATOLICKÉ MLÁDÍ.

SCÉNA: ULICE, NÁMĚSTÍ NEBO BEZ JEVIŠTĚ NA PODIU V ÚPRAVĚ SLOUPŮ A ZADNÍHO PROSPEKTU; PLOCHY JSOU POLEPENY NOVINAMI.

REKVISITY: STÁNEK S CIZÍMI NOVINAMI. GRAMOFON S DESKOU ZVONŮ. NOVINY VYDÁVANÉ ČAT. PRAPORY MLADÉ GENERACE: ČERVENOBÍLÉ S MODRÝM KŘÍŽEM VE STŘEDU.

DĚJOVÉ PÁSMO SCÉNY:

Na scénu vystupuje SATAN, moderně ustrojený švihák, v kapse má noviny pro děj scény, v kabátové dírce má macešku, límec a náprsenku má zahalenu rudým šátkem kolem krku. Obličej je maskován snědě, vousky pod nosem a mušku má na bradě. Obočí mefistovské. Na očních víčkách nalepené proužky staniolu, které působí leskem démonicky.

SATAN vejde na scénu jako na procházce. Zvony (gramofonová deska). Satan slídí na všechny strany. Hvízdne, zavolá rukou a ukáže ku pravému sloupu. Přisourá se KOLPORTÉR se skládacím stánkem a všemožnými novinami. Rozkládá stánek, na něm vykládá noviny

a u stánku usedá. Kolportér má vzezření stánkového pouličního prodáváče.

Satan, současně co kolportér si upravuje místo, zpozoroval, že s levé strany někdo přichází a skryl se u levého prvního sloupu. Vchází hlouček mužů a žen městského vzezření, přicházejí z kostela a někteří kupují si noviny u kolportéra. Zvony dozněly. KNĚZ vstupuje z leva, nese svazek novin provázen MLADÍKEM.

MLADÍK: Vidíte, důstojný pane, takoví jsou! Z kostela jdou a nám, kteří katolické noviny prodáváme, se vyhnou, jako by se jich štítili. Ale neštítí se nevyhnouti se stánku novin, kde jsou vyloženy lákavé hlavičky zmijích slov.

KNĚZ: Úklad ďasa je lstivý!

SATAN: Kdo mne volá, kdo mne prozrazuje v mém úkrytu?

KNĚZ: Kdybych byl ďáblem, nenašeptával bych žádné lidské duši: »Nemodli se, nemiluj bližního, nenáviď,« ale postavil bych pestrý stánek novin s lákavými tituly poblíž kostela, obklíčil bych jimi všechny ulice, vedoucí od oltářů k lidským obydlím, a peklo by zvítězilo dílem ďábelským!

MLADÍK (*vybuchne*): Musíme zmařiti ďábelské dílo!

SATAN: Kdo mě vyzývá na souboj?

MLADÍK: Půjčte mně noviny, které jsme neprodali, a já půjdu za nimi, jdu útočit, jdu vykoupit myšlenky od zlého k dobrému! (*Mladík vezme knězi noviny a spěchá vpravo. Kněz postupuje k pravému rohu.*)

KNĚZ: Jděte a učte čisti ve jménu evangelia!

*(Satan vyrazí ze svého úkrytu na levé straně, aby pronásledoval mladíka, ale střetne se s knězem, který mu nevědomky vkročí do cesty. Stanou proti sobě. Satan vzteky syčí. Kněz se po-
usměje.)*

KNĚZ: Co máš za lubem?

SATAN: Vyšel jsem si na inspekci.

KNĚZ: Děláš ti starosti?

SATAN *(se ušklíbne)*: Tak trochu! Začínáte mít odvalu, vy katoličtí bloudkové, ale nic vám to nepomůže.

KNĚZ: Přišel jsi strašit, mařit nebo se mstít?

SATAN: Ani mě nenapadne! Nemám co mařit, nemám komu se mstít, nemám důvodů, proč bych strašil. *(Scénou přechází OBCHODNÍK, staví se u stánku a kupuje noviny.)*

SATAN: Vidiš bohatého pána? Je to katolík, ale zavázal jsem mu oči. Odebírá mé časopisy. Potřebuje prý to pro svůj obchod; v katolických není prý tolik insertů, nedozví se, jak jdou světem peníze, jak stoupají a klesají cenné papíry, jaké vyhlídky do budoucna v různých hospodářských a průmyslových oborech. Je zaslepen mými názory na svět. Je pravda, on sám novin ani příliš nečte a brzy je odhazuje do koše. Ale moje noviny, jichž výbornost záleží hlavně v tom, že mně pomáhají v boji proti Církvi katolické, putují po celém domě z ruky do ruky a všude za mne mluví! Ani bys nevěřil, s jakým užitekem. S čím ty se v kostele namoříš po dny, měsíce a léta, já vymýtín z duše a srdce několika hloupými zprávami...

KNĚZ: ... a lži!

(Scénou přechází ŽENA, staví se u stánku a kupuje noviny.)

SATAN: Vidiš ji? Je údem dvou náboženských bratrstev, modlí se zbožně růženec, chodí na mši a na kázání. I ta je mou horlivou odběratelkou a kazatelkou. Den ze dne kupuje mé noviny, protože hrozně ráda má požitky ze zamilovaného čtení, prosyceného nevěrou a milostnými dobrodružstvími. Jdeš z kostela jako ona a slyšela tě, jak jsi kázal a sepral mě důkladně, ale marně. Slova sice padala jako dělové koule na moji hlavu, ale kázal jsi hloučku věřících, kdežto já káži milionům.

KNĚZ: Zdá se ti, že plýtvám slovy a má práce je marná, ale nemůžeš ty nic jiného dělat, než zlehčovat mé dílo a mnou pohrdat! Dovedeš úkladně obcházeti světem ke zkáze, ale jsi věčně sražen a svět je jenom nenasytný pekla. Ale přijde den...

SATAN: ... a nic se nestane!

KNĚZ: Oslepení prohlédnou, zástupy, opilé tvým jedem, vystřízlivější... *(Scénou přechází ROLNÍK, staví se u stánku a kupuje noviny.)*

SATAN: To je také katolík! Je to rolník. Běž mu nabídnout váš katolický tisk a uvidíš, že nic nepořídíš! Bude se vymlouvat, že jsou zlé časy, že nemůže, ale denně chodí a bere moje pozlátka. Svědomí se v nich nepohne a právě z jejich peněz vzrůstají mé paláce tiskáren, mé kazatelny, můj zisk, zatím co ty chudneš a vysiluješ se! Slyš *(vytáhne z kapsy »Zemědělský deník«)*, co čte rolník, katolík. »Pekelné žaltáře, modlitbičky, sloupy mariánské a misijní, „Sv. Vojtěch“, „Maria“, „Bonifác“, růžence a svaté sochy at hoří, at shoří to po celé říši české najednou. A ty hranice nestavme na místě cti, uprostřed bydlíšť počestných občanů, ale nanesme je na potupných

místech, na starých popravištích, šibenických pahorcích a rasovištích. A dejme hranice ty zapáliti mládeži nejmladší.«

KNĚZ: Jsi pyšný nad svým vítězným tažením. Jako had jsi uštknul jedno lidské srdce po druhém, omotal jsi se kolem lidských mozků a plazíš jejich myšlenky v bídě sobeckosti, zášti, ale svět je zápas sil! Věřím, že spravedlnost přijde ke svému! Věřím, že křesťanský řád zvítězí!

SATAN: Pošetilče! Fanatiku nesmyslné víry! Jdi k továrně a sleduj, když se vyvalí mrak, jak se ženou k novinářskému krámu. Přesvědč se, či noviny čtou, slyš je, co mluví! Jsou na mně závislí, živím je, jsem jejich chleboďarcem i vůdcem. Mám peníze . . .

KNĚZ: To jsou tvé falešné hostie pekel!

SATAN: Svět jich potřebuje více než tvých hostií nebes! Svět užívá mých hostií. Rve se, válčí, pronásleduje se, nenávidí, křivdí, vraždí, lže, jen aby užil života na zemi v blahu a štěstí v kouzlu peněz . . .

KNĚZ: Penězi vychováváš zloděje, vrahy, podvodníky, lháře, števš zástupy k revoluci, když je dříve vyhladovíš v kleci bídy . . .

SATAN: Štvu je na kostely a kláštery, aby se vyhnuli mému kapitálu a bohatství paláců a bank a dolům zlata. Mé slovo platí! Podívej se do stánků novin a vyber si, který časopis je tvůj. — Žádný! Všechny jsou mé: Slouží mně svými úvodními články, inserty, obrázky, vyhláškami, zprávami pro ženy, rozmarnými reportážemi, říznými žerty a posměšky o kněžích, o víře, o Bohu . . .

KNĚZ: Zbabělče!

SATAN (*vytahuje z kapsy »Dělnické slovo« a tte*): Slyš: »Tři prostředky ke

zničení českého národa: Koniáš, Jan Nepomucký a Svatá Hora. V mariánských poutích oslavovala Církev jedno ze svých velkých vítězství, směřujících k úplnému zničení českého národa.« Čti dále (*vyndá z kapsy »Rudý prapor«*): »Klerikálové ohlupují mariánskými parádami masu pracujících, nejhůře vykořisťovaných lidí. Když ohlupovat, tedy demokraticky: chudého jako bohatého, oba jedním hadrem.« — A chceš-li protestovati, pak ti přečtu (*běře z kapsy »Večerník Práva lidí«*) o zbožném muži, jedoucím v tramvaji, který cestou před kostely a sochami neustále se křížuje a smeká. Ty, kněže, spoléháš na zbožné lidi a najednou ten muž se znovu třikrát pokřičoval, třikrát smekl klobouk, pak odhodlaně sáhl do kapsy a vytáhl — »Večerní České slovo«! — Chceš, kněže, ještě věřit zbožnosti svých lidí, kteří jsou moji a ani si toho neuvědomují?

KNĚZ: Zlý, posedlý pekelnou radostí zkázy. Nedopustíš mluvit pravdě, v lež ji převracíš! Souhlasím, že peklo vítězí, ale skřípěním zubů a pláčem! Lidský nářek se vzdává, sobectví panuje, lidé se hrbí, ohýbají páteře, plazí se poníženež ke tvému trůnu zlatého telete, sebe mu obětují, čest i život, ubíjejí se štváním a propadají zlu rvouce, co se urvat dá přes mrtvoly svých bližních, ale nevědí, že hynou bídou, jako hyne pekelná pýcha a svět hasne, propadá se bezcitnosti a ztrácí se jako popel pod rožněm, na kterém se svíjejí svedení vyznavači, i když vykřikují . . .

(*Za scénou davový výkřik*): »Góóó!«

KNĚZ: Bavíš je hrou, abys je rozněcoval k válečnému útoku . . .

(*Za scénou davový výkřik*): »Huráá!«

KNĚZ: To jsou výkřiky zoufalství, to je jen mámení! Lidstvo musí poznat tvou pekelnou lest, tvůj podvod, tvůj klam...

SATAN: Zničím tebe, marného a zbytečného kazatele! Když se plazím, i katolíky získám, i tebe získám, protože zhyneš, budeš-li hlupákem. Buď chytrý, spolupracuj se mnou, kněže, konej mou vůli, a zahrnu tě bohatstvím, nebudeš musit žebrot o milodary. Pojď se mnou, dohodneme se, všechno ti dám, co budeš chtít...

KNĚZ: Blázne!

SATAN: Sedmá velmoc je moje velmoc! Jsem pánem světa! Parlament, burzy, banky, sportovní hřiště, soudní síně, ulice měst a návsi vesnic, školy, továrny, kanceláře, obchody, všechno je mé, všechno mně slouží, vlak, auto, letadlo, parník. Vládnu politikou, kulturou, hospodářstvím. Telefon a radio jsou mé nervy světa. Umlčím tě, protože chrlím miliony novin, prosycuji svými myšlenkami povětří rozhlasových vln, filmem ponoukám obrazem požitku k vášním. Každý svými novinami mě vyznává ve dne i v noci. Rotačky, to jsou mé tribuny, můj trůn, moje je veřejné mínění. Svět mě poslouchá, svět mně slouží, peklo kraluje, peklo vládne, peklo vítězí!

KNĚZ: Ale nezvítězí! Svět je zápas sil!

SATAN: Bloude! Moje jsou tiskárenské paláce, moje jsou tiskárenské kolosy, moje jsou redakční stoly, moje jsou miliony zástupů, protože je ovládám svými myšlenkami. Svět je líný myslet a ty s hloučkem svých věrných jsi bezmocný, protože máš jen hubené stohy novin a možno je obejmouti do několika náručí. Chrlím miliony novin s biliony slov, podněcujících oheň a pěnících krev.

Můj tisk je plný návodů k zločinům ze soudních síní a z detektivních novel, je hlavním vinníkem vzrůstu zločinů. Lidé neradi myslí a raději přijímají za pravdu, co jim větším na nos. Dobří občané stávají se dobrými zločinci.

KNĚZ: Věřím ve spravedlnost, věřím, že zločin zla zhyne zlem zločinu!

SATAN: Svůj zločin svedu, kněže, na tebe, na pokrytectví tvých zbožných lidí! Zničím pravdu lži!

(Na scénu vtrhnou kameloti, vykřikují, přecházející chodci kupují si noviny, tito, kameloti se rozprchávají do ulic a neustále vykřikují:)

I. KAMELOT: Zvláštní vydání! Zvláštní vydání! Zvláštní vydání! Troufalost katolíků nezná mezí! Pokrok měl být uplacen, aby katolický úklad strhl na sebe světovládu.

II. KAMELOT: Zvláštní vydání! Dělníci revolucionáři útočí proti uchvatitelům a dobývají kláštery, zapalují kostely, pronásledují a vraždí kněze. Bezvěrecký tábor povstává k revoluci proti podplaceným služebníků kapitálu!

I. KAMELOT: Zvláštní vydání právě vyšlo! Senační zprávy revolučního výbuchu světa!

II. KAMELOT: Zvláštní vydání! Kapitalističtí farizeové budou skládati účty proti vykořisťovanému lidu!

KNĚZ: Lež, lež, lež! Zmaříme ďábelské dílo, svrháme úklad do pekel! Nech si své parlamenty, burzy, banky. Nech si své hnojiště kapitálu. Naduj se pekelnou radostí z pýchy nad svým vítězstvím! Zapomněl jsi zvládnout a zničit život!

SATAN: Zničím život!

KNĚZ: Nezničíš! Opomněl jsi svou bezmocnost proti katolickému mládí,

které si nekoupíš, nepodplatíš a ne-
zničíš!

*(Troubení fanfár. Na scénu z prava
vstupují mladíci a napřaženými žer-
dlemi svinutých praporů a jakoby ko-
pími pochodují proti satanu, který
ustupuje se scény vlevo, syče vztekem,
i kolportér skládá spěšně svůj stánek
a mizí za ním.)*

SATAN: Znovu zavržen a přemožen!

*(Za praporečnický, kteří rozvinují pra-
pory, přichází zástup mladých kato-
líků všech složek.)*

KNĚZ: Katolické mládí nastupuje k re-
voluci bez krve, bez pěsti, bez ran.
Boží bojovníci, burcujte mládí světa
a všech národů. Hrdinové víry, rytíři
lásky, vaše mládí je naděje k objevení
nového světa, křesťanského řádu sprave-
dnosti a lásky! Rozpoutejme re-
voluci živých - ne krvavě, ale vzkří-
šením desatera přikázání z hnilobné
bídy hříchů, umělých mraků, jež za-
stírají slunce a srážejí křídla rozletu!
*(Fanfáry dozní. Na tribuně objeví se
mladý ŘEČNÍK.)*

ŘEČNÍK: Čím více nás oslepuje umělý
mrak, čím více omračuje mládí umě-
lé zbrojení zla kanonádou hromo-
bití, ve chvílích, kdy má zločin doby
úspěch, kdy korunována je křivda:
mladí vpřed!

VŠICHNI: Mladí vpřed!

ŘEČNÍK: Mladí čistého štítu, zavrhněte
viny uhnětené z pekla světa, obnov-
te křesťanský řád spravedlivého ži-
vota lásky, aby jeden nehřešil bohat-
stvím a přepychem a druhý aby ne-
hynul hladu, protože neslouží zla-
tému teleti, protože se neumí pro-
dat, protože nechce lhát, loupit a
plazit se jako ďas, který světem ob-
chází ke zkáze! Neučte se hřešiti,
jak je vám špatným příkladem pra-
šivý dnešek. Za lepší zítřek...

VŠICHNI: Mladí vpřed!

ŘEČNÍK: Když jsme si rovni ve smrti,
buďme si rovni v životě! Nedopust-
me, aby se obchodovalo s chlebem
a prací! Nenecháme znásilňovati
veřejné mínění! Útokem...

VŠICHNI: Mladí vpřed!

ŘEČNÍK: Zvěstujme křesťanský řád!

*(Řečník stojící na tribuně vezme hrst
novin a rozhodí je.)*

KNĚZ: Ať zlo neukřizuje svět!

VŠICHNI: Ať svět je vykoupěn dobrem!

ŘEČNÍK: Nevěřte, že se nedá nic dělat!
Je to blud lenochů, kteří nechtějí
dělat a maří práci, která by je po-
hřbila a znemožnila jejich nicne-
dělání!

KNĚZ: Prací si musíme vykoupit...

VŠICHNI: ... křesťanský spravedlivý
řád!

*(Řečník stojící na tribuně běže hrst
novin, které jsou na tribuně, aby je
rozdával mladému zástupu. Toto fi-
nale scény vypadá tak, že se jeví ná-
sledující obraz scény: Za tribunou pro-
spekt zadní kulisy představuje budo-
vu ČAT. Od tribuny do stran je scé-
na orámována zástěnami a sloupy, je-
jichž plochy jsou polepeny novinovým
tiskem. Zástup mladých stojí pod tri-
bunou se svými prapory v těle s kně-
zem, jako vůdcem.)*

ŘEČNÍK: Podvod pokroku a fantasie
vynálezů poblouznily lid nemravným
zpátečnictvím, rozvrstvily proti sobě
úklad těch, kteří něco mají proti
těm, kteří nemají nic, aby chudáci
podle odvěkého plánu pekel po-
zdvihli pěsti a zničili sebe! Zmoc-
něte se veřejného mínění a nasýťte
jej činem křesťanského řádu! Od-
halte pekelné plány úkladů a pře-
mozte je katolickým mládím!

KNĚZ: Proti tisku tisk!

VŠICHNI: Proti špatnému tisku tisk dobrý!

(Kněz rozdává a poděluje každého svazkem novin.)

KNĚZ: Vezměte křídla katolických myšlenek silné víry, odvážné naděje a statečné lásky a buďte apoštoly!

ŘEČNÍK: Jděte do ulic měst a na návsi vesnic, jděte ode dveří ke dveřím, šířte křesťanský spravedlivý řád láskyplné obnovy ve jménu Kristovy

pravdy, která je jediným a bezpečným vůdcem světa z neštěstí a bídy pekel.

(Řečník seskočí s tribuny a jde až k hledišti.)

ŘEČNÍK: Zburcujte svědomí světa!

(Zástupy mladých rozebírají si noviny s tribuny a v hloučkách, vedeni prapory, rozcházejí se nadšeně s knězem a řetníkem do stran nebo scházejí s jeviště do hlediště a rozdávají všem divákům noviny a letáky.)

Ukázka propagace našeho tisku

VÝSTAVA
KATOLICKÉHO TISKU

Každá výstava je přehledem vývoje a života každého podniku. Je slavnostní přehlídkou práce a snažení všech, kdož přiložili k dílu pomocnou ruku. Proto každá výstava má jaksi slavnostní ráz a hluboký mravní význam. Tím významnější a slavnostnější byla proto jubilejní výstava Československé akciové tiskárny, instalovaná ve dvoraně paláce »Charitas«, jež byla zahájena v rámci jubilejních oslav ČAT 4. října t. r. Výstava byla po dobu svého trvání velmi četně navštívena. Návštěva — 3022 osoby, kromě 12 školních exkurzí je jistě překvapující.

Už výprava a bohatá výzdoba jubilejní výstavy, provedené podle návrhu ing. arch. Rudolfa Mikuty, nasvědčovaly tomu, jak pečlivě byla připravována. Každého návštěvníka hned při vstupu do místnosti upoutal starobylý dřevěný tiskařský lis z pražské tiskárny Jana rytíře Schönfelda z roku 1720. Kolem lisu byla kolekce schönfeldovských dřevorytů s jich otisky. To byly první počátky Československé akciové tiskárny. Hned u vchodu na levé stěně — nad vitrinou propagačních tisků ČAT — na časopisy »Neděle«, »Dětská neděle« a »Katolická žena« — byla kolekce deníků a týdeníků

»Nedělní Lidové listy«, »Pondělní Lidové listy«, »Lidové listy« a »Polední Lidové listy«, »Venkovan« a »3. generace« s velkým nápisem:

**MOHUTNÝ POLITICKÝ TISK JE ZÁKLADEM
MOCI KAŽDÉHO HNUTÍ, TEDY
I KATOLICKÉHO.**

Druhou stěnu zdobily sochy sv. českých patronů: sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava a sv. Prokopa od sochaře Čeňka Vosmíka. Nad sochou sv. Václava byl obrovský znak Československé akciové tiskárny, pod nímž byl číselný přehled vývoje a rozmachu našeho tiskového a novinářského podniku.

Stěny opět byly zdobeny výroky nadšeného a obětavého biskupa královéhradeckého Jana Nep. Brynychy:

**»PROTI SLOVU DÁME SLOVO, PROTI KNIZE
NEBO LISTU MUSÍME DÁTI KNIHU NEBO LIST,
PROTI SPOLKU MUSÍME POSTAVITI SPOLEK,
PROTI ČINNOSTI ČINNOST, PROTI PENĚZŮM
PENÍZE, PROTI ZÁŠTI A FANATISMU MUSÍME
DÁTI LÁSKU A KLIDNOU ODHODLANOST«**

a projev sv. Otce Pia X., který pravil:

**»MARŇE STAVÍTE KOSTELY, KONÁTE MISIE,
ZAKLÁDÁTE SPOLKY — TO VŠECHNO BU-
DE ZNIČENO, NECHOPÍTE-LI SE OBRANŇE
I ÚTOČŇE ZBRANĚ: KATOLICKÉHO TISKU.«**

A hned vedle nápis:

**»MILIONOVÁ ARMÁDA NEJMENŠÍCH, ALE
NEJPRUDŠÍCH BOJOVNÍKŮ MODERNÍ DOBY,
ARMÁDA ČERNÝCH TISKAŘSKÝCH LITER,
VYCHÁZÍ DENNĚ Z NAŠÍ TISKÁRNY NA
OBRANU I VÝBOJ, DÍLA DOBRA, DÍLA VÍRY,
POKOJE, MILOSRDENSTVÍ A PRAVĚ KULTURY
KŘESTANSKÉ.«**

Ve vitrinách byly zejména v originálech kolekce listin, týkající se založení ČAT z roku 1911, listiny a tiskopisy z téhož roku, přípisy, portréty interiérů, vzácný výtisk první ročenky ČAT »Literární almanach 1915«.

Následovaly fotografie života ČAT; společné svaté přijímání zaměst-

nanců ČAT v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, byl tu znázorněn postup celé výroby novin a tisků v obou tiskárnách v Praze i v Českých Budějovicích a pod. Skvělé byly ukázky akcidenčního tisku ČAT, tisky tónové a trojbarevné. Velké pozornosti těšily se ročníky a komplety časopisů, jež vytiskla Československá akciová tiskárna v Praze: »Lidové listy«, »Nedělní Lidové listy«, »Pondělní Lidové listy«, »Polední Lidové listy«, »Venkovan«, »3. generace«, »Neděle«, »Dětská neděle«, »Katolická žena«, »Hlas křesťanských železničářů«, »Poštovní zaměstnanec«, »Lidový hospodář«, »Informace výroby a obchodu«, »Groš«, »Ústřední věstník zaměstnanců veřejné správy v ČSR«, »Tisk a politika«, »Ordinariátní list«, »Živnostenský věstník«, »Věstník Charity«, »Dorost«, »Nové směry«, »Časopis katolického duchovenstva«, »Legio Angelika«, »Cyril«, »Svatá Hora«, »Ve službách Královny«, »Věstník sv. Josefa«, »Květy lásky«, »Růže dominikánská«, »Obrození«, »Zasvěcení«, »Posel Božského Srdce Páně«, »Pax«, »Jitro«, »Staroboleslavský věstník«, »Orelský věstník«, »Zprávy z Bubenče«, »Pomocnice v domácnosti«, »Patentní věstník«, »Nový věk«, »Les Amitiés catholiques françaises de Prague«, »Probuzení«, a komplety časopisů tištěných ČAT v Českých Budějovicích: »Věstník jihočeského autoklubu«, »Ludmila«, »Václav«, »Anežka«, »Raná setba«, »Farní věstník«, »Hlas lidu«, »Okresní věstník pro politický okres českobudějovický«, »Acta curiae episcopalis Boh. Budvicensis« a »Záchrana mládeže opuštěné a zanedbané«.

V dalších odděleních byl rozsáhlý Bitnarův archiv se vzácnými rukopisy katolických spisovatelů a výtvarných umělců: J. Š. Baara, V. Bělohávk, K. Balíka, Sig. Boušky O. S. B., Zdeňky Braunerové, rukopis Jakuba Demla, J. Doležala, Al. Dostála, Jar. Durycha, X. Dvořáka, Dr. Alfreda Fuchse, Grossmannové-Brodské, dopis JUDr. J. Hatláka, Fr. Holasa, Vl. Hornova, Jana Hrušky, rukopis J. T. Jirouška, dopis Jiřího Karáska ze Lvovic, rukopis F. Kašpara, K. Dostála-Lutinova, dopis A. Langa, rukopis Dr. F. Noska, F. Odvalila, Běly Pečínkové-Dlouhé, dopis biskupa Dr. Podlahy, Jos. Pospíšila, Gabriely Preissové, zem. předsedy Msgre B. Staška, kanovníka vyšehradské kapituly, rukopis Svítla-Karníka, Msgre K. Vrátného a prof. Em. Žáka.

Výstava by jistě nebyla úplná, nebyti velké sbírky štočků, dřevorytů, autotypií a výstavy zinkografie. Byly tu též ukázky nově vydaného díla »Písmo svaté v obrazích«, které vyšlo jako jubilejní tisk ČAT v překladu prof. Em. Žáka. Pozoruhodná byla sbírka původních knižních vazeb a knihařských nástrojů. Nakladatelství »Vyšehrad« mělo tu celou kolekci světových románů, kromě kolekce vědeckých děl a asketické literatury. Nechyběla tu ani kolekce lidové beletrie a literatury pro mládež.

Zadní stěna byla zdobena velkým obrazem dnešní budovy ČAT a Charitasu při neonovém osvětlení, a ukončoval ji velký nadpis

ZBROJNICE KATOLICKÉHO LIDU DOBŘÝ TISK ČAT.

Zahajovací proslov místopředsedy ČAT dra J. Hatláka

Jubilejní výstavu katolického tisku zahájil za velké účasti vzácných hostů, vysokých církevních hodnostářů a předních tinitelů lidového hnutí místopředseda ČAT JUDr. Jindřich Hatlák slavnostním proslovem, v němž pravil:

Obdivujeme dnes nadšení horlivých zakladatelů naší tiskárny, kteří před 25 lety se odhodlali k smělému kroku, získati tiskárenskou koncesi koupí tehdy naprosto nedostačující tiskárny. Vzali na sebe těžký úkol tiskárnu nejen vybavit, ale zjednat i nutné prostředky provozní. S holýma rukama ujali se tiskárenského díla, sílení heslem nezapomenutelného biskupa Bryncha: »Proti slovu slovo, proti knize a listu kniha a list.«

Naše tiskárna a naše vydavatelství vykonaly za 25 let ohromné dílo.

Teprve slovem dostává se myšlenka schopnosti, aby se stala skutkem a ovlivnila duši. Mluvené slovo samo o sobě jest již síla, která dovede podrobiti a ovládnouti vše. Jak teprve musíme pohlížeti na slova, jež jsou sama o sobě již silou, prostřednictvím tisku se nám jeví jako ohromný násobek jejich dynamiky!

V čem záleží tato dynamika tištěného slova?

Tisk je zesilovačem slova, jehož síla zvuku nezná mezí. Je to velmoc, kterou lze znásobiti na jakoukoli míru. Je to síla, která může působiti nekonečné dobro, ale na druhé straně i bezmezné zlo. Má proto přímo hroživou odpovědnost ten, kdož má v rukou tisk.

Úkolem našim a našich předchůdců bylo obrozování a zušlechťování duší a zesílení víry v Boha. Úkoly ty byly plněny způsobem skvělým a výsledky potěšují naše srdce. Katolíci dovedli pochopiti onu úžasnou odpovědnost, která jim byla dána tím, že tato velmoc byla svěřena i jejich rukám.

Jakým mocným nástrojem a prostředkem byl náš tisk pro sbratření naší veliké obce lidové strany! Byl majákem při hledání cesty k míru a pokoji, kterou hledá celý svět, ale nenachází, neboť ztratil pravou cestu, cestu k Bohu.

Před 25 lety, tedy celým lidským věkem, položili naši předchůdci — z nichž tolik již nám odešlo — základy k dnešnímu našemu kolosu tiskárenskému. My, dnešní správa ČAT, převzali jsme jich dědictví a to zavazuje,

abychom toto převzaté dědictví zvětšili a posílili, abychom našemu tiskárenskému dílu dali základnu ještě širší, cíl ještě vyšší, abychom dále vychovávali slovem, tiskem, příkladem novou silnou generaci, která by hrdě do budoucnosti nesla odkazy našich předchůdců i odkazy naše.

Úkolu tohoto jsme si plně vědomi, že jej plníme ze všech svých sil a že jsme odhodláni plniti jej i v budoucnu.

Všichni, kdož k tomuto dílu přikládáme ruce, jsme milovníky tisku a milovníky knih, neboť jinak nebylo by tam pro nás místa. Tisk a knihy jsou dědictvím, jež přechází z generace na generaci. Pracujme k tomu, aby i naše dědictví bylo důstojno naší práce, našich obětí a našeho nadšení.

Nechť Bůh požehná všem, kdož spolupracovali na úrodnosti tohoto krásného díla, jež před námi se zračí v podobě výstavy tisku Československé akciové tiskárny.

Jako jubilejní tisk ČAT vytiskli jsme dílo

„ P Í S M O S V A T Ě V O B R A Z E C H „,
které vydalo naše nakladatelství „Vyšehrad“. Vzhledem k přepychové vý-
pravě a lidové ceně bylo první vydání v krátké době rozebráno

SJEZD LIGY
ŠIŘITELŮ A KOLPORTÉRŮ
KATOLICKÉHO TISKU

Co je „Liga šířitelů katolického tisku“ a její účel

V jubilejním roce Československé akciové tiskárny byla založena »Liga šířitelů katolického tisku«, jež ČAT vydává. K jejímu založení došlo po delších a pečlivých přípravách, neboť je jistě nejdůležitější složkou po čsl. straně lidové.

Členem Ligy jsou všichni kolportéři a šířitelé lidových a katolických časopisů, kalendářů, brožur, knih a publikací vydávaných nákladem ČAT nebo nákladem tiskových podniků k této tiskárně přidružených.

Liga šířitelů byla založena za účelem vytvoření velké organizační sítě šířitelů katolického tisku. Chceme mít své šířitele v každém městě, vesničce, nesmí být místa, kde by naše časopisy nebyly rozšiřovány a čteny. Organizace potřebným šířitelům katolického tisku postará se o odměnu za jejich namáhavou práci, bude je poučovati o jejich velkém apoštolském poslání, povzbuzovati k práci, pomocí knih, brožur a letáků bude všude šířiti důležitost a význam katolického tisku mezi katolickým lidem. »Liga šířitelů katolického tisku« bude pořádati konference, schůze, manifestace a duchovní cvičení šířitelů katolického tisku, bude pořádati výstavy a poučné přednášky o katolickém tisku, své členy bude učit účinné propagaci a pod.

Pro členy Ligy vydává se organizační časopis »Kolportér«.

Organisaci »Ligy šířitelů« řídí sedmičlenný výbor, v jehož čele stojí zemský předseda čsl. strany lidové v Čechách, ostatní členy deleguje Československá akciová tiskárna, »Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR« a nakladatelská společnost »Vyšehrad«. Členové »Ligy šířitelů« mají zvláštní legitimace a odznak.

I. SJEZD L. Š. K. T. MANIFESTAČNÍM SLIBEM

**tisíců nadšených srdcí pro rozšíření a prohloubení tiskové akce
katolíků**

Druhá neděle jubilejních oslav ČAT byla věnována I. sjezdu »Ligy šířitelů katolického tisku«, jehož se zúčastnili v překvapujícím počtu naši tiskoví spolupracovníci nejen z celých Čech, ale i Moravy. Průběh sjezdu byl manifestační a neobyčejně srdečný. Veliká šířitelská rodina se navzájem poznala, pozdravila se a slavným příslibem neúnavné spolupráce v dalších úkolech pro rozvoj katolického tisku sjezd zakončila, dávajíc se do ochrany mocného patrona, sv. archanděla Michaela.

Ráno byli účastníci sjezdu na mši svaté v chrámu Páně opatství emauzského, při níž měl nadšené kázání P. Klement O. S. B.

Sjezdové jednání a manifestace konaly se v přednáškové síni Emauzského kláštera. Síní byla slavnostně vyzdobena v barvách státních a papežských, plná zeleně palem a oleandrů, mezi nimiž vynikal obraz J. S. Pia XI., po pravé straně pak umístěn byl obraz předsedy »Ligy šiřitelů«, njdp. kanovníka Msgre B. Staška, poslance a zemského předsedy čsl. strany lidové. Po stranách byly pak vlajky »Ligy šiřitelů«.

Za předsednický stůl zasedli J. M. opat emauzský Dr. Arnošt Vykoukal, njdp. kanovník Msgre B. Stašek, ministr veřejných prací inž. Jan Dostálek, gen. tajemník F. Kliment, P. Czermin O. Prem., šéfredaktor Scheinost.

Sjezdové jednání zahájil generální tajemník československé strany lidové František Kliment, jenž pozdravil účastníky vřelým proslovem. Označil sjezd jako kongres moderních apoštolů, kteří konají práci opravdu záslužnou, neboť je těžkou a nevděčnou. »Tato práce,« pravil, »není pouhou snad živností, nedává vám chleba, ba namnoze žádá od vás osobních i hmotných obětí.« Zvláště pak srdečně uvítal příchozí ze sesterské Moravy a z dalekých krajů naší země, z měst i vesniček.

Potom přivítal hosty: J. M. emauzského opata Dra A. Vykoukala, jenž poskytl sál opatství pro sjezdová jednání, vdp. provinciála Gregora, P. Klementa O. S. B., místopředsedu posl. sněmovny Václava Koška, poslance V. Knotka, Dr. Adama, gener. ředitele inž. Dra Šimka, ředitele Šolleho, JUDra Ryneše, šéfredaktora J. Scheinosta, JUDra Zelenku, ředitele Hořánka, P. Czermina O. Prem. a p. Slavíka.

Zejména uvítal též ministra veřejných prací inž. Jana Dostálka, jenž dostavil se v průběhu jednání, pozdravován bouřlivým potleskem.

Na konec pozdravil p. gen. tajemník Kliment p. JUDra Jindřicha Hatláka, jako nejmladšího našeho padesátníka, jenž slavil jubileum před několika dny. Tlumočil blahopřání k tomuto pro celý katolický tábor významnému dni a za nadšeného potlesku účastníků sjezdu projevil mu přání dalšího stálého zdraví a lásku všech.

Po p. gen. tajemníkovi promluvil k účastníkům J. M. nejdůstojnější pan opat Dr. A. Vykoukal, jenž vyslovil svou velikou radost, že v emauzském opatství se koná tento sjezd.

Řeč J. M. A. Vykoukala, opata Emauzského

»My benediktini,« pravil pan opat, »jsme nejstarší kolportéři v Evropě. Neměli jsme sice hned tisk a rotačky k dispozici, ale od šestého století jsme si

sami psali a opisovali spisy a knihy a roznášeli je po celém světě. A tím jsme s vírou předali středověku i starou kulturu.

Ale můžeme jít ještě dál zpět. Křesťanská víra sama se šířila vždy z velké části kolportáží. Vedle živého slova používali apoštolové ihned i spisů, jež rozšiřovali. Jsou to evangelia a jejich listy. To je ta blahá zvěst, evangelion, opravdu něco nového v starém světě, jak zpívají v naší vánoční koledě sami andělé: Nesem vám noviny, poslouvejte.

Těmito vzory vyniká důležitost kolportérů a šířitelů katolického tisku. Jste zařazeni mezi hlasatele pravdy katolické, jste jaksi částí Církve učící.

Proto si buďte vědomi své vznešené úlohy. Nejste pouhými prodavači novin, jako se prodává jiné zboží. Každým listem, který udáte, vydobýváte půdu pro katolickou pravdu, pomáháte rozšiřovat království Boží na zemi a budovat i stát na pevných základech pravdy věčné a jediné oprávněné mravouky křesťanské.

Plňte tedy svůj apoštolský úřad rádi a obětavě. Přečtěte si občas u Isaiáše šestou kapitolu, kde prorok mluví o svém povolání takto: I slyšel jsem hlas Páně, an praví: Koho máme poslat, a kdo nám půjde? I řekl jsem: Hle, tu jsem, pošli mne. On řekl: Jdi tedy a mluv k lidu. Kdykoli chceme dostat nějakou ideu do lidu, řekněte: Pošlete nás, zde jsme, chopte se balíku novin a buďte moderními proroky!

Děkujeme vám za to, co jste již vykonali. Pracujte dále, získávejte nové pomocníky. My vás potřebujeme. A vážíme si vás, obračejíce na vás a vaši činnost slova, jež se ozývají na důkaz, jak vznešený je úkol šířitelů pravdy, Starým i Novým zákonem. Cituje je Isaiáš, Nahum a sv. Pavel: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona — Jak krásný je každý krok těch, již přinášejí pokoj a roznášejí dobro — tedy i dobré noviny, a to činíte vy! (Velký potlesk.)

TISK JE PÁKOU DĚJIN

Řeč min. veřejných prací inž. J. Dostálka

Jsem přesvědčen, že v obou dalších slavnostních projevech jako červená nit se potáhne myšlenka, že je naším úkolem, abychom se starali o to, jaký bude svět zítřka. Vidíme před sebou a za sebou svět minulosti jako klidný sen a prožíváme svět přítomnosti, který je obrazem největšího rozvratu lidské společnosti. Nuže, my jsme se sešli proto, abychom si vytyčili cesty, jak by ten svět zítřka byl šťastný pro nás katolíky, pro celý národ, pro celý

stát, pro celou Evropu. A tu si musíme něco říci hned na počátku. Jestliže vidíme před sebou ty hrůzy světa dneška, které jsou důsledkem naprosto špatné kultury, egoismu a nejhoršího sobectví, pak si musíme především přiznat, že svět zítřka, to je naše budoucnost, pro kterou chceme pracovati, obětovati se. Nesmíme býti ovlivňováni kulturou sobectví, barbarství, násilí a nejhoršího materialismu, který je v rozporu s naukami naší církve katolické a s učením sv. evangelia. Kultura sobectví je vlastně generálním útokem na kulturu křesťanskou, vtělenou ve sv. evangeliu. Nemáme-li jako národ, jehož tvoříme součást i my, katolíci, zahynouti, pak se musíme postarati o to, aby zmizela kultura sobectví, kultura násilí, to je kultura smrti. My přece nechceme umírat, my chceme, aby — i když zemřeme tělesně — náš národ žil do věků nekonečných! Kultura křesťanská žádá společenství a spolupráci všech jednotlivců v národě a v každém oboru tvůrčí lidské činnosti.

Kultura sobectví vede k válkám

To by si měli uvědomiti národové, aby nekrmili denně válečnou obludu, určenou k šíření záhuby, zatím co miliony lidí nemají ani nutnou skývu chleba. Po hrůzách a škodách, které způsobila světová válka, připravuje se ve jménu kultury sobectví nová válka světa, nová katastrofa. Ve světové válce bylo pobito na 10 milionů mužů, další miliony mužů byly raněny a zmrzačeny, na 130 miliard vystříleno do větru. Toť ovoce kultury sobectví, nejhlubšího materialismu. Proti této kultuře je potřeba mobilisovati masy! Především je třeba pro kulturu křesťanské lásky a spravedlnosti, pro kulturu Kristova evangelia získati inteligenci.

Úkoly intelligence a mládeže

Od intelligence vyšla zkáza, od intelligence musí přijíti náprava. Nemůžeme a neprovedeme žádnou skutečnou a trvalou změnu lidského života ve prospěch dokonalé kultury a lepší budoucnosti, dokud pro tuto kulturu křesťanskou nezískáme inteligenci a nevychováme mládež. My máme mládež, ale — bohužel, že ta naše katolická mládež vždy nemá té průbojnosti a té vytrvalosti, jaké by lepší budoucnost naše vyžadovala. Kdyby naše katolická mládež v republice byla vždy na svém místě, pak náš katolicismus by byl již u vyššího cíle, než je dnes. Já se k tomu co nejdříve vrátím. Dnes říkám: netahejme se mezi sebou o to, kam katolická mládež patří, ale snažme se, aby katolická mládež mohla co nejvíce pracovati. Získejme masy katolické mládeže, kterou musíme vychovati pro práci a naše ideály.

Třetí složka je tisk. Tisk je opravdu velmoc. Napoleona se jednou ptali, proč nechce připustiti svobodu tisku ve svém státě. »Já se více bojím tří novin než 100.000 bodáků.« Jak již tenkrát před více než 100 lety chápal Napoleon význam a velkou funkci tisku!

Splnil tisk své úkoly?

Podívejme se na tisk. Jaká je funkce tisku? Tisk má sloužiti veřejnosti, státu a celému národu a proto nemají býti tiskem sledovány cíle výdělečné, sobecké, slepě stranické. Tisk má objektivně, poctivě a spravedlivě informovati čtenáře o všech událostech a zajímavostech, které veřejnost a celý národ zajímají.

Tisk má konečně úkol výchovný a vzdělávací. Má náš národ povznášeti z propasti a bláta, aby naše duše byla zušlechtována a povznášena k výšinám nebeským, aby naše skutky a naše činy byly krásnější a aby prospívaly nejenom jednotlivcům, ale i celku. Podívejte se nejenom na tisk československý, ale i ostatních států. Slouží vždy veřejnosti, státu a národu, nesleduje sobecké cíle, informuje poctivě podle pravdy? Vychovává a povznáší jedince a národy? Ani v jediném svém poslání tisk nesplnil docela své úkoly. Z toho vidíme, jak je důležité vybudovati náš tisk — katolický tisk.

Povinnosti katolíků k tisku

Proto je povinností naší o rozšíření katolického tisku se starati nejenom tím, že jej rozšiřujeme, aby byl co nejvíce čten, ale máme i povinnost sbírat, soustřeďovati ty praménky peněžní, abychom svůj tisk mohli zdokonalovati a vydávati ve formě co nejlepší. Naši stoupenci katolíci jsou velmi chudí, naši stoupenci nejsou obdařeni hmotnými statky tohoto světa. Ale co všude jinde dovedli katolíci udělati! Když budete po deseti haléřích skládati pro

svůj tisk, jsem přesvědčen, že z tohoto malého praménku bude velká řeka, která velmi může přispěti k rozšíření a vybudování našeho tisku.

Nám nesmí stačit dnešní, byť pozoruhodné náklady našich listů, my katolíci, chceme-li prospěti tomuto státu a národu, musíme se postarati o to, aby naše všechny listy byly vydávány ve statisíkových nákladech a našimi příslušníky čteny! A k tomu je potřebí vaší obětavé práce kolportérské a přirozeně i finančních obětí.

Abych na příkladě ukázal, že všechno je možné: V Americe před rokem měl senát Spojených států hlasovati o přistoupení Spojených států k mezinárodnímu soudu v Haagu. Předpokládalo se, že hlasování dopadne velmi hladce. Rooseveltova vláda stála za tímto návrhem. Avšak několik dní před hlasováním promluvil římskokatolický kněz Caughlin z nepatrné vesnice rozhlasem proti návrhu a vyzval posluchače, aby — pokud s ním souhlasí — telegrafovali své protesty senátu. Za 24 hodin dostal senát na 70.000 protestních telegramů, a když došlo k hlasování, dvoutřetinové většině chybělo 7 hlasů. Pouhý projev v rozhlasu tohoto římskokatolického kněze způsobil, že návrh odhlasován nebyl.

Když mohl jediný kněz v Americe na tak zastrčeném místě vykonati tak velké dílo a má rozhodující slovo ve všech otázkách, proč my — katoličtí kolportéři — když nás je přece jen tolik tisíc, nemohli bychom vliv svého tisku více uplatniti? Nesmíme zoufati a naříkati, když se nám zdá, že čtenářů katolického tisku máme málo, že náš tisk není tak obsahem bohatý, jak bychom si všichni přáli. Smutek a malomyslnost je pohanského původu a přísluší jenom pohanům. Křesťané se modlí: buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi! Nuže, moji drazí přátelé a bojovníci, pracujme, ať vůle Boží rozhoduje a proniká veškerá jednání a všechno konání na zemi. Proto širte obětavě katolický tisk! Do práce a do boje, abychom v budoucnosti všichni užívali štěstí a pokoje! (Obrovský potlesk.)

ŘEČ P. CZERMINA

Kdo jen poněkud je obeznámen s dějinami světa, ten jistě zná jména, jako: Alexander Veliký, Caesar nebo Napoleon i jejich význam. Byli to mužové, kteří dokázali nesmírně mnoho, i když jejich dílo vždy nezasluhovalo chválu. Oni to byli, kteří dovedli psáti dějiny světa, kteří celým dílům světa dovedli dáti jinou tvářnost. A svět vyslovuje jejich jména s obdivem.

Já však chovám mnohem větší obdiv k dvanácti prostým, chudým, neučeným rybářům a řemeslníkům, které Kristus vyslal jako svoje posly, aby bez peněz, beze zbraní a bez učenosti od základu obnovili svět. A oni to dokázali, oni svět mnohem

důkladněji změnili než Caesar a Napoleon. Oni to byli, kteří světovládný Řím donutili, aby svá kolena sklonil před křížem Nazaretského. Dvanáct dělníků to bylo, ale jakých dělníků! Mužové tak cele proniknutí věrou. Mužové bezúhonně čistého štítu. Mužové, kteří cele hořeli touhou po tom, aby pro Krista dobyli celý svět, i když to bylo spojeno s nesmírnými oběťmi a nevyličitelným utrpením, ba, dokonce obětí vlastního života. Vždyť všichni kromě Jana vykrváceli na popravištích. To byli svatí apoštolové. Po celý život zůstali prostými rybáři a řemeslníky, ale to jim nepřekáželo, aby současně nebyli největšími hrdiny a dobyvateli světa a jeho dějin vůbec.

Oni žili v době plné rozvratu, plné nevěry a pověry, plné modloslužby a neřestí, v době, kdy v otroctví sociální nespravedlnost slavila svoje největší a nejstrašnější triumfy. V době, kdy národové se klaněli tisícům bohů a přece neměli žádného Boha. V době, devatenáct staletí vzdálené od naší, a přece tak strašně přímo podobné oné, v níž my žijeme, tak k zoufání přímo podobné. Přijel jsem sem na náš projev z města, které chřadne tím, že kdysi, v době konjunktury, jako středisko chmelařského kraje se topilo v penězích, a tehdy velká část těch, kteří bydlí v jeho zdích, odcizili se v lesku zlata a bankovek Bohu. Jel jsem sem přes kraje, slynoucí tím, že v nich až úžasné přímo procento obyvatelstva se vzdalovalo a vzdaluje Bohu.

A sněmujeme v městě, v němž každý druhý člověk, kterého potkáváme na ulici, je jiné víry, než je naše, a veliká část z těch, kteří jsou jiné víry, vzdalovali se sami, vědomě a úmyslně, studnice živé vody. A z těch, kteří zůstali, je procento tak veliké těch, které můžeme přirovnati ke stromům neplodným, kterým je cizí kostel a zákon Boží. A jsem přesvědčen, zamyslíte-li se vy všichni nad tím, jak to vypadá v prostředí, z kterého vy jste sem do Prahy přišli nebo na tom úseku Prahy, na kterém vy pracujete, že cítíte všichni, že na jednoho opravdového, věřícího katolíka připadají dva, kteří nemají než nenávist pro všechno katolické a tři nebo ještě více těch, kterým vše je lhostejné, tak úžasné přímo lhostejné. Pověra a modloslužba bují i za našich dnů. Dnes sice již nikdo nebuduje sochy modlám, ale tím více je těch, kteří se jim klanějí; jeden modle mamonu, druhý modle slávy, třetí modle moci, čtvrtý modle svého těla, a při tom zapomínají na pravého Boha. A to, co spatřujeme v malém, v životě jednotlivců, to samozřejmě se odráží v životě celého národa, a je to samozřejmý důsledek odcizení se jednotlivců, že společenský a státní život se řídí svými vlastními zákony, na míle vzdálenými všeho křesťanského.

A v této době, v níž tolikrát se ozval hlas zástupců Božích na zemi a nástupců prvního papeže, sv. Petra, o nesmírném významu tisku, o tom, že je nejstrašnější zbraní proti Církvi, ale také nejúčinnějším jejím obráncem, sešli jste se zde, na prvním našem sjezdu, na němž já mám promluvit o tom, jaké poslání má katolický kolportér v našem národě. A již z úvodu mé řeči jste mohli seznati toto poslání — má býti apoštolem. Má kráčet ve šlépějích Kristem vyvolených apoštolů v tom

trojím, co je učinilo tak dějinně velikými a co jejich snahám dalo tak nesmírného požehnání nebes, v práci, obětech a modlitbě!

Lidmi práce máte býti. Lidmi obětavé práce. Po nás, kteří jsme šířiteli katolického tisku, se dávno tolik nepožaduje, jako kdysi museli obětovati apoštolové, po nás nikdo nežádá, abychom odešli od svého pluhu nebo ze své dílny nebo kanceláře a abychom jako svatý Pavel a ostatní apoštolové šli do ciziny k neznámým pro nás národům a abychom na náměstích a ulicích jejich měst hlásali Boha a víru v něho, ale na nás je, abychom pracovali a se obětovali v tom prostředí, ve kterém jsme.

Tam máme pracovati. Již jsem se zmínil o tom, jak nynější svět se podobá onomu za časů apoštolských. A tu, když přijdete do největšího sálu slavné knihovny strahovského opatství, k jehož synům i já patřím, zaujme vaši mysl skvělý nástropní obraz. Všecky myšlenkové proudy, které kdy šly světem, dovedla mistrovská ruka malířova zachytiti štětcem a barvami, a celé jeho dílo vyvrcholuje v tom, jak sv. Pavel na areopagu athénském hlásá užaslým pohanům neznámého Boha. Sta oltářů postavili si na athénském hlavním náměstí, na jevišti vědy i výmluvnosti, a uprostřed toho všeho cítili, jak jsou vzdáleni pravdy. Neznámému Bohu, po kterém toužili, poněvadž tušili, že býti musí, postavili tam oltář a obětovali jemu, a tam, u onoho oltáře, pronesl sv. Pavel k žasnoucím pohanům jednu z nejslavnějších řečí, která kdy na světě byla pronesena. Řeč o něm, o neznámém Athéňanům Bohu.

Pro kolik lidí je za našich dnů pravý Bůh neznámým pojmem, kolik lidí má o něm zkalený a nesprávný názor — a tu máte vy vyjítí s ohnivým slovem katolického tisku na areopag dnešního světa, máte vy jednati podobně jako kdysi sv. Pavel. Dosti bude těch, jimž vy a slovo tisku, vámi šířeného, budou k posměchu i k pohaně, ale mnoho, snad více, než byste předem tušili, bude i těch, kteří s radostnou duší přijmou poselství o pravdě, jimž v duších zapálíte světlo, o jehož síle a kráse dosud neměli ani potuchy! Ba, snad mezi těmi, jejichž hled vy upřete k vyšším metám, než oni dosud znali, bude nejeden, který, nebýti vaší apoštolské práce, by zbloudil na svých životních cestách, jehož duši s pomocí Boží zachráníte vy — a může za co býti hojnější odměna zde i pak nad hvězdami než za tuto práci, za záchranu nesmrtelné duše?

A při tomto snažení, aby více a více bylo těch, kteří odebírají náš tisk, musí nás vésti láska k Bohu, láska ke svaté věci, láska k nesmrtelným duším, o něž zápolíme. Nesmíme si zakládati na úspěších, i kdyby byly sebe větší, i kdyby nám naše dílo přímo pod rukama rostlo a oběti sebe větší kdyby si bylo bývalo vyžadovalo, ale pokorně musíme pak si říci se světcem Pavlem: Milostí Boží však jsem to, co jsem, a milost Jeho ke mně nebyla marná, nýbrž pracoval jsem více než oni všichni, ale ne já, nýbrž milost Boží se mnou. Ne já žiji a ne já pracuji, ale milost Boží ve mne, to musí býti vůdčí myšlenka kolportérů našich.

Ale i jiná slova sv. Pavla musí pro nás platiti. Poslyšte jen, že on praví, že kdyby-

chom mluvili jazyky lidskými a andělskými, kdybychom proroctví měli a znali všechna tajemství a veškerou vědu, kdybychom i všechnu víru měli, takže bychom hory přenášeli, kdybychom veškeren statek svůj rozdali na pokrmy chudým a tělo své vydali k spálení, lásky však kdybychom neměli, ničím bychom nebyli a nic by nám to neprospělo. V době, kdy na všech koncích plápolají ohně nenávisti, my musíme šířit lásku a zase lásku. Musíme, podle slov sv. Augustina, nenávidět blud, ale všechny, kteří bloudí, milovat takovou láskou, jaké vůbec srdce lidské je schopné, a čím větší překážky, které se nám postaví do cesty, tím více a tím spíše je odstraníme, čím více srdce naše hořeti budou láskou k těm, kteří dnes nám jsou cizí, zítra však mohou být Bohu a Církvi bližší než my!

A k této práci je povolán každý, ať mladý nebo starý, ať učený nebo neučený. Tento čtvrtek večer hovořil jsem v Žatci s přítelem z nejmilejších mi, doktorem práv. A řekl jsem mu, co na mne tuto neděli, dnes, čeká, a že nevím, jak na to. A on mi odpověděl: Řekněte, na co já po 31 letech stále ještě vzpomínám. Byl jsem tehdy malým kvintánem, a strýček mne vzal s sebou na schůzi do restaurace u Princů na Smíchově. A dodnes vzpomínám toho, s jakým zápalem a svatým nadšením mluvil k starým, zešedivělým mužům i k mladým 20letý student techniky, nynější ministr inž. J. Dostálek! Toho ohně, toho nadšení, kterého on tehdy měl, že potřebují kolportéři, a vynutí si úctu pro sebe a lásku pro svoje dílo! Vzpomeňte toho, že zde v Žatci máme starého, pensionovaného železničního zřízence, p. Mückeho, který s neúnavnou horlivostí jen a jedině pro čest a slávu Boží šíří náš tisk a kolportuje — a řekněte jim, s jakou úctou k němu, prostému muži z lidu, pohlíží kdekdo, Čech nebo Němec, našinec nebo nenašinec!

Slavný německý současný spisovatel Fr. Ginzkey ve svém románu »Der von der Vogelweide« zachytil jednu z nejkrásnějších postav mezi světci našimi, sv. Františka z Assisi. Líčí tam první setkání slavného minnesängera se světcem na širém moři. Chudáček Boží se svými druhy byl v malé lodičce, již každým okamžikem hrozila záhuba, ale on nedbal nebezpečství, on tak cele se cítil býti skryt v rukou Božích. Než patriarcha istrijský, na jehož skvělé lodi Walter von der Vogelweide dlel, nedal jinak a lodička Františkova musela býti vzata do vleku lodě jeho. A spisovatel klade patriarchovi do úst prorocká přímo slova: Nyní jsme my tohoto muže vzali do vleku, abychom jej přivedli k zbožnému jeho cíli. Ale snad nadejde den, kdy on nás daleko předčí a kdy on loď Petrovu na divuplném lanu víry povede vítězně a bez pohromy vlnobitím dobrých i zlých časů! A měl pravdu istrijský patriarcha; František z Assisi v prostém, rozedraném svém rouše se stejně prostou svojí duší znamenal pro církev a lidstvo více, než mužové, kteří v jeho době nosívali hermelín a koruny a před jejichž mocí se klaněl kdekdo! A tak může to býti i s vámi, i s vaší prací!

Ale práce tato musí, má-li býti korunována úspěchem, býti vytrvalá. Kolik jmen

již se vynořilo v našem hnutí a pak zapadla, nenávratně zapadla a byla to jména, která tolik, tolik slibovala krásného! A tu je zapotřebí, abychom my i v neúspěších, a bez těchto se neobejde naše práce, spatřovali zásah Boží, zkoušku Jeho! Zkoušku zlata a mědi, žár, ve kterém se ukáže, co je pravé a co ne!

Henryk Sienkiewicz, nejslavnější spisovatel sesterské Polsky, o tom tak překrásně vypravuje: Řím hořel v plamenech nenávisti proti Kristu! K nespočítání veliké tisíce vyznavačů Kristových vykrvácelo již na popravištích Věčného města, když tu věřící naléhali na svatého Petra, aby odešel z úseku bojovného, na který jej Hospodin povolal. Aby dbal svého já, aby zachránil svůj život, tak drahocenný pro mladou církev. A Petr dlouho otálel, než svolil, a v šeru večerního stmívání po cestě Appiově spěchal staříčkový apoštol ven z města, které se pro křesťany stalo pozemským peklem, ale současně i jistým mostem do nebe.

A náhle vidí před sebou postavu tak známou. Upřeněji zírá před sebe očima polovyhaslými od slz lítosti, které vyronil nad svým hříchem — a náhle klesá na kolena — Kristus sám to je, který jemu kráčí v ústřety! »Quo vadis, Domine? — Kam jdeš, Pane,« volají jeho rty, a z úst Toho, který na výšinách kříže poslední krupěj své krve vyronil za spásu lidstva, slyší slova: »Jdu, abych na tvém místě znovu se dal ukřižovati!« A Petr chápe, že jeho místo není tam, kde je bezpečnost a klid, kde nehrozí pronásledování a smrt, ale že jeho místo je tam, kde trpí a umírají bratři a sestry!

Snad i my bychom chtěli někdy zmalomyslněti, snad i my bychom někdy chtěli ustoupiti z fronty, z místa v řadách těch, kteří jsou prvními průkopníky a prvními apoštoly — vzpomeňme oné legendy, vzpomeňte onoho »Quo vadis«! A vzpomeňme dále toho, že by se nebyla bývala převalila tak strašná vlna přes širou Rus, přes Mexiko a Španělsko, kdyby si byli bývali všichni ti, kteří tam byli povoláni k práci, uvědomili, že nebudou-li se obětovati oni a nevytrvají-li oni, že znovu bude muset trpět a zmírat pod tisícerými ranami Kristus! A uvědomme si pro naše poměry a pro naše poslání v národě našem, že jen tehdy, vytrváme-li my i za podmínek sebe horších, jen tehdy že u nás nebudou znovu přibíjeti na kříž Krista!

Ale o ještě jedné věci a nesmírně důležité věci musím se zmíniti. Býti kolportérem, to znamená, býti vyznavačem! A to nejen slovy, ale celým životem! Přemítali jsme všichni vážně nad tím, co náš příklad znamená světu? Že podle toho, jak žijeme, nás oceňuje svět? Že svět nikdy neříká: To říkají katolíci, nýbrž: To jsou, tak jednají katolíci? Sebe více bychom se mohli namáhati a přece se nám nedostane než posměchu a nevybudujeme než domky z karet a stavby na písku, dokud nebudeme stoprocentními katolíky. Náš příklad, náš život musí více působiti než naše slova. Teprv potom přesvědčí a uchvátí naše slova, když jim bude předcházeti a když bude strhovati náš příklad. Na světce Františka z Assisi málokterá jiná událost zapůsobila tak mohutným a tak burcujícím dojmem, než ona, když náhodou

se setkal s prostým venkovánem a ten dlouhým, pátravým pohledem se na něho zadíval: Tak ty jsi ten František z Assisi, řekl konečně, tolik krásného a dobrého jsem o tobě slyšel, hled, aby to byla pravda, co o tobě lidé vypravují!

Myslíte, že by se byli bývali svatí apoštolové dočkali tak velikých úspěchů, kdyby byli bývali jen kázali a přemlouvali, ale kdyby celý jejich život by nebyl býval živým svědectvím toho, co hlásali a v co sami věřili? Dnes je ve světě i v národě našem tolik odcizených, ne na posledním místě proto, poněvadž vidí tak málo živé víry! Náš styk s Bohem, se zpovědníci, se svatostánkem, musí být co nejživější a nejstálější, a pak duše naše se obrní k velikému apoštolskému poslání, pak i nebe nám dá svoje požehnání!

A dá nám tím více svého požehnání, čím více a čím vroucněji o to budeme prositi. Jistě jste prožívali i vy všichni takové chvíle, o jaké nebyla nouze ani v mém životě. Chvíle, kdy se zdá, že kolem nás je pusto a prázdno, že mraky a jen mraky se stahují a že nikde není jediné hvězdy naděje.

A v těch chvílích je nutno, abychom tím více hledali svého Boha, stejně jako ve chvílích, kdy přikročujeme k dílu, které má vyorati hlubokou brázdu. A já mohu a musím říci, že ve všech takových chvílích jsem dobýval nebesa, a ne nadarmo. A nespolehal jsem se jen na sílu svých modliteb, já se obracel o pomoc k přímlov-
cům u trůnu Božího.

Jsme sice národem chudým na světce, povýšeným k úctě oltářů Církve, ale to neznamená, že bychom byli národem chudým na přímlovce u trůnu Božího! Já — a číňte i vy podobně — vždy jsem se dovolával přímlovce slavného trojhvězdí našich biskupů-vyznavačů, z nichž dva jsem se naučil ctíti jako muže Boží, muže svaté proto, poněvadž jsem je znal, a třetího proto, poněvadž za něho mluvilo jeho dílo, jeho myšlenky i utrpení: Dra Ant. Cyrila Stojana, onoho muže, o němž sám svatý Otec napsal, že paměť jeho je svatá, Dra Ant. Podlahu, jehož svatá láska dala vzniknouti nebo vyvrcholit tak mnohemu velikému dílu, a pak toho, který nám řekl, že proti tisku máme stavěti tisk, proti knize knihu, proti práci práci a proti organizaci organizaci — Eduarda Brynycha! A milostí Boží, abych mluvil se sv. Pavlem, na přímlovu těchto tří zářných mužů jsem, co jsem, a zdařilo se mi to, co se mi podařilo!

Zmínil jsem se o nebožtíku arcibiskupovi-senátorovi Dru Stojanovi. A ten nám všem tak názorně předešel příkladem, jak máme pracovati. Šlo o to, aby na Sv. Hostýně byl vybudován poutní dům, útulek pro všechny ty desetitisíce, které přicházejí k Matce, která divy tvoří.

Vše bylo hotovo, i cihly byly dovezeny do Bystřice pod Hostýnem, ale nyní šlo o to, jak je dostati nahoru, když přece pouhý dovoz cihel do strmého kopce byl by býval vyžadoval statisícový náklad! A Dr. Stojan, zvyklý jednati, věděl si rady: On, kmet sedmdesátiletý, vzal dole v Bystřici pod každou pažďí jednu cihlu a tak je

nesl onou dlouhou, dlouhou cestou až nahoru, na staveniště! A tisíce následovalo radostně jeho příklad, tisíce jich bylo strženo pro stejný cíl a záměr — vybudovati poutní dům, domov pro všechny! A že se veliké dílo svatohostýnské zdařilo, to máme co děkovati obětavosti a příkladu Stojanově, to máme co děkovati spolupráci všech ostatních, jejichž jména zná jen Hospodin!

A tak tomu je i s posláním nás katolických kolportérů: My máme a musíme svým příkladem býti solí země, solí národa, my svou prací, svými oběťmi musíme býti kvasem v něm, a společným snažením musíme s požehnáním Božím a na přimluvu těch, kteří z naší krve a našeho jazyka dlejí v nadhvězdných stanech, vybudovati dílo veliké, dílo křesťanské, dílo Boží! Tištěným, námi šířeným slovem Božím vrátiti víru těm, v jejichž nitru zhasla, a chrániti, střežiti a k plnému, plodnému rozkvětu přivést víru v duších těch, kteří se neodcizili svému Bohu!

ŘEČ P. PŘEDSEDY Mgr. B. STAŠKA

Vážení a milí přátelé!

Dovolte, abych vám nejprve řekl, jakou radostí je naplněno mé srdce, že jsme mohli uskutečniti tento první sjezd našich kolportérů, tiskových šířitelů a pracovníků a jakou mám radost, že vidím zejména naše tiskové spolupracovníky, z nichž mnozí i přes svou chudobu a nákladnou cestu z daleka sem přijeli mezi nás. Zvláště však srdečně pozdravuji naše milé ženy-kolportérky a opět v první řadě mezi nimi ty, které vidím v šátkách na hlavě a které pracují na našem venkově. Buďte mi všichni srdečně vítáni: Zdař Bůh! (Volání Zdař Bůh!)

Dále jest mou povinností, abych jako předseda Ligy šířitelů katolického tisku poděkoval zvláště J. M. nejdůst. panu opatu emauzskému a ministru veřejných prací inž. J. Dostálkovi. Přišel-li vás navštívit sám opat tak významného a staroslavného kláštera, jakým jsou Emauzy a přišel-li mezi vás i ministr Československé republiky, to znamená, že vy, kolportéři a kolportérky nikoliv nejste nejmenší a poslední v naší lidové rodině, ale patříte k prvním činitelům v našem lidovém a katolickém hnutí. (Všeobecný potlesk.)

Tažme se, drazí přátelé, proč svolali jsme tento dnešní náš sjezd a vůbec, proč založili jsme naši organizaci kolportérů a šířitelů tisku? Důvody, které nás k tomu vedly, jsou velmi důležité a významné a souvisejí s celým stavem nejen našeho tisku, ale s celou situací a postavením nás katolíků v našem státě.

Položme si nejdříve otázku, co je to tisk? Na tuto otázku odpovídají nám

různí lidé různým způsobem, podle toho, jak se na tisk dívají. Podle jedněch je tisk obchodem. Jako se knpují šaty, boty, potraviny, tak se kupují a prodávají i noviny. Jestliže mají jít na odbyt, musí se psát to, co se lidem líbí, co jim lichotí a co je dráždí. Musí se tedy v novinách, řízených touto obchodní morálkou, psát pikantní historky, sensace, pomluvy atd. Takový tisk nepovznáší duši národa, ale národ demoralisuje. Šlo to tak daleko, že musela zakročit vláda a vydati zákon proti skandalisujícímu a nemravnému tisku. Ovšem vinu nese nejen takový tisk, ale i obecnstvo, které kupuje tento tisk a za vlastní peníze otravuje sebe i národ, zvláště pak duši mládeže. (Potlesk.)

Co je tisk? Vypráví se, že když Arab Abd-el-Kader viděl lis tiskařský, pravil: »To je dělo pro myšlenku.« Co by asi řekl, kdyby viděl moderní rotačku. Pravděpodobně by zvolal: »To je tank pro myšlenku.« (Výborně!) Napoleon prohlásil, že tisk je šestou velmocí. To bylo téměř před 150 lety. Co by asi řekl Napoleon dnes, kdyby viděl význam tisku i způsob jeho rozšiřování, kdyby viděl rotačku, chrlič noviny ve statisících výtisků, rozvážených nejrychlejšími dopravními prostředky, auty, rychlovlaky, aeroplány, takže noviny již za několik málo hodin mohou být čteny i v nejdálejších a zapadlých vesnicích. Ale nejen to! Tisk a noviny staly se skutečnou velmocí. Na novinách závisí osud států, mír a válka. Ze světové války viděli jsme, že to byly noviny, které poštvaly národ proti národu, stát proti státu a vehnaly je do vražedného boje. Na tisku závisí vlády. Kolik vlád již padlo jen kvůli útokům tisku. Na tisku závisí mezinárodní finance, na tisku závisí bursovní spekulace. Zkrátka na tisku dnes závisí celý život ať politický, hospodářský nebo kulturní. (Potlesk.)

Tento význam a moc tisku znají v první řadě ovšem kapitalisté a proto snaží se tisk dostat do svých rukou anebo aspoň jej podplatit a korumpovat. Čtenáři často ani tušení nemají, z jakých podnětů je napsán a jakému účelu má sloužit ten neb onen článek. Články píšou se sice v redakcích, ale kapitalisté je diktují. Jen tak můžeme si vysvětlit, že celá řada novin může nejen vycházet, ale dokonce může být prodávána za tak levný peníz, že jeho cena nekryje ani režii. Kéž by všichni ti, kteří honí se za laciným tiskem a mají radost, že za několik haléřů dostali balík novin, pochopili a zamyslili se nad tím, jak jest možno takové noviny takřka zadarmo rozdávat a kdo noviny ty asi platí a k jakému účelu asi slouží. Takový tisk neslouží prospěchu a blahobytu lidu, ale jeho podmanění a zotročení kapitalistickému měšci. (Potlesk.)

Co je tisk? Na tuto otázku odpovídá také Církev svatá. Podle názoru Církve tisk je službou k zušlechťení lidstva a jeho

povinností je povznášeti a vésti nesmrtelné duše k Bohu. Církev si proto vždycky tisku vážila. První knihou její byla Bible, Písmo svaté. Tato kniha znamenala vždy červánky kulturního a duchovního snažení téměř všech národů. Také k nám přišli svatí věrozvěstové Cyril a Metoděj, nesouce v jedné ruce kříž a v druhé knihu, slovanskou Bibli. Tisk pěstoval se především v klášteřích, ve kterých se psaly, tiskly, vydávaly a šířily katolické knihy. Nejkrásnější místnost v klášteře byla knihovna, jež byla věnována tisku, knize. Vzpomeňte jen na krásné knihovny v klášteře strahovském, ve zdejším klášteře emauzském, břevnovském, u sv. Jakuba v Praze, v Teplé, v Želivě, ve Vyšším Brodě a j. Tak si Církev vždy vážila knihy a tisku, ovšem tisku dobrého, který slouží k zušlechťování duší lidských a pomáhá k jejich časnému dobru i věčné spáse. (Potlesk.)

Svatý Otec Pius XI. uspořádal letošního roku ve Vatikáně mezinárodní tiskovou výstavu katolickou, v níž katolíci z celého světa ukázali, jaká je síla tisku v jednotlivých státech světa. Také Československo má ve výstavě svou expozici a dobře se před celým mezinárodním světem katolickým reprezentuje. A jsou to zvláště naše tiskové podniky, seskupené kolem Československé akciové tiskárny, jež dělají nejen katolickému tisku československému čest, ale dokonce jej reprezentují. (Potlesk.) Svátý Otec neuspořádal tuto výstavu jen pro podívanou a k vůli turistice, ale chtěl ukázat, jak katolíci mají si všimati svého tisku, jakou pozornost mu mají věnovati a snažiti se, aby tisk katolický i pokud se týče obsahu i rozšíření stál na výši doby a mohl čeliti tisku nekatolickému nebo dokonce snad protikatolickému. (Potlesk.)

Svatý Otec také přijal ve zvláště slavném slyšení žurnalisty katolické, kteří se sjeli z celého světa u příležitosti této výstavy na svůj mezinárodní sjezd. Svátý Otec při něm učinil veliký projev, v němž ukázal, že úkol katolického tisku záleží hlavně v tom, aby bojoval proti dvěma nepřítelům štěstí lidské společnosti, a to proti komunismu a novopohanství.

Jestliže na celém světě jest třeba bojovati proti těmto dvěma bolákům, bujícím na těle lidské společnosti a otravujícím až k smrti jeho organismus, potom jest to v první řadě třeba činiti i u nás v Československé republice. (Souhlas.) Nemylme se a nedávejme se chlácholiti sladkými řečmi o tom, že u nás není nebezpečí komunismu. Jenom poslouchajte řeči a názory mládeže, poslechněte si učení, které se hlásá i s kateder universitních, zajděte si do našich divadel, třeba i na první státní naši scénu, podívejte se do biografů, do výkladních skříní knihkupeckých, v nichž jsou i knihy vydávané naším polostátním nakladatelstvím, a přesvědčíte se, že jestli některý stát

jest ohrožen morem komunismu, a jestli v některém národě dýchají bacily bolševictví, potom je to náš československý stát. (Potlesk.)

My nevoláme na potření komunismu četníky, soudce, žaláře a perzekuci, neboť tím se idea zničití nedá. Proti ideí komunistické je třeba postaviti ideu jinou, lepší a zdravější, proti hospodářskému řádu komunistickému je třeba postaviti jiný, lepší řád. Neboť z čeho komunismus roste a co tomu otravnému jedu dává nejvýživnější půdu? Bídne, hladové mzdy, nezaměstnanost a špatné hospodářské poměry širokých mas lidových, a na druhé straně opět takové hospodářské poměry, které vedle bídy staví paláce blahobytu jednotlivců, vysoké, nedostupné ceny zboží, ničení potravin, omezování plodivosti přírody, jen aby se udržovala drahota atd. To všechno vede a musí vésti k roztrpčování širokých vrstev lidových, to všechno připravuje jeho duši pro komunistický bacil. Nemá-li toto všechno skončiti v převratu a krvavých revolucích, potom je třeba nového hospodářského řádu. Který to bude hospodářský řád? Liberalistický? Marxistický? Nikoliv, jediné takový hospodářský řád, který je založen na křesťanské spravedlnosti a lásce. (Bouřlivý souhlas.)

A kdo má zdvihnouti tento velký boj za nový hospodářský a mravní řád lidské společnosti? V první řadě katolický tisk! Ten má velký úkol bojovati proti zkáze lidské společnosti bolševictvím a za nové a lepší řády lidstva a národa. Katolický tisk musí pracovati k tomu, aby nad rotačkou nepanoval ďábel, ale Kristus. (Bouřlivý souhlas.)

Proto pokládám za nutné a prosím, abyste také schválili můj návrh, aby nejen naši katoličtí kolportéři, ale všecken náš katolický tisk postavil se pod ochranu svatého Michaela archanděla a obraz tohoto bojovníka nebeského aby napříště byl odznakem našeho katolického tisku a našich tiskových propagátorů. (Bouřlivý souhlas.)

Nestačí ovšem jenom tisk vydávati, noviny tisknouti, ale je třeba také tyto noviny rozšířiti a do rukou katolíků je dáti. To je ten největší a nejdůležitější apoštolát tiskový. Je tak důležitý, že i sami světcové ve své snaze po záchraně a spáse nesmrtelných lidských duší vykonávali kolportérskou činnost, byli tiskovými apoštolý. Jmenuji tu na př. sv. Jana z Boha, o kterém je známo, že nakoupil v Gibraltaru dobrých knih, obcházel s nimi po venkově a buď je laciněji prodával nebo vůbec je daroval, jen aby se mezi lid dostaly. A kdo by neznal patrona kolportérů Moravana Kubínka, prostého venkovského muže, který prodal svůj statek, peníze věnoval na dobré účely a více než 30 let chodil v létě, v zimě od vesnice k vesnici, od města

k městu s alamárou plnou knih a tyto prodával a rozšiřoval. Ve stopách sv. Jana z Boha a Kubínka a četných jiných tiskových apoštolů jdou i naši kolportéři, kteří svou činností bojují pro Boha a proti ďáblu. Každý katolický kolportér je bojovníkem proti ďáblu, který v první řadě pomocí tisku snaží se svést a oblouditi lidské duše. Katolický kolportér každým rozšířením výtisku katolického tisku maří dílo ďáblovu. Jaká to záslužná a bohumilá činnost a proto, vy, katoličtí kolportéři, u vědomí významu, jaký v šíření království Božího na zemi máte, neochabujte ve své těžké a často nevděčné činnosti, ale umiňte si dnes, že chcete býti apoštoly katolického tisku a tím také apoštoly hnutí, jehož účelem jest uskutečniti království Boží, království lásky a spravedlnosti na této zemi. (Bouřlivý potlesk.)

Umiňte si, že musíte dokázati, aby každý katolík byl čtenářem a odběratelem katolického tisku. Co katolík — to odběratel a čtenář katolického listu! (Bouřlivý souhlas.)

Úloha kolportéra ovšem nezáleží již pouze v šíření katolických novin. Máme zde i katolické nakladatelství, které vydává různé krásné katolické knihy a publikace. O mnohých těchto knihách již jsem si pomyslel, jak by je lidé rádi četli, jak by se jejich četbou vzdělali, poučili i pobavili, kdyby vůbec věděli, že knihy takové vyšly. Kdysi lidé rádi čítávali katolické knihy, vypůjčovali si je z farních knihoven, kupovali si je z katolických knihkupectví a nakladatelství. Dnes nahrazují tuto četbu katolických knih četbou z obecních knihoven, do kterých se katolická kniha téměř nedostane. A tu je další úkol katolického kolportéra, aby se stal zástupcem našeho nakladatelství »Vyšehrad« a nabízel k prodeji knihy, jež zde vycházejí. Tím prospěje nejen podniku samotnému, nejen čtenářům, kterým se tak do rukou dostane dobrá, mravně zušlechťující četba, ale i kolportéru samotnému, poněvadž provise z těchto knih jest velmi značná a při vyšší ceně knih, než jsou noviny, může si tak člen naší Ligy kolportérů přijíti na slušnější výdělek.

Vím, že většina z vás koná své kolportérské poslání z apoštolské lásky a horlivosti a nečeká na nějakou tu odměnu. Ale hoden jest dělník své mzdy. A já bych si přál a chci k tomu pracovat, aby obětavost kolportérů byla aspoň poněkud odměněna a oni tím více mohli se věnovati své apoštolské práci. (Potlesk.)

A nevěste smutně hlavy, vidíte-li, jak vaše kolportérské dílo je ztěžováno, ba mnohdy i znemožňováno tím, že lidé více kupují noviny nepřátelské, poněvadž jsou obsáhlejší, větší a snad i lacinější. Budiž vám to spíše posílením k větší činnosti, poněvadž šíříte tisk, který není vydáván ze záhadných prostředků a který se netiskne z kapes kapitalistických. Máme chudé, ale

čisté ruce. (Potlesk.) Co jsme, jsme svými silami. (Potlesk.) Ale třebaže nejsme bohatí, volám k vám, nebojte se a neztrácejte důvěru. »Co se bojíte, malověrní?« volal k apoštolům náš Spasitel. Znáte příběh o Davidovi a Goliášovi. Ten malý a chudý pastýř David přemohl velikého, statného a dobře ozbrojeného bojovníka Goliáše. Věřím, že i ten náš tisk jako biblický David přemůže toho bohatého, dobře vyzbrojeného a mohutného tiskového Goliáše. Věřím tomu, poněvadž tisk náš hlásá pravdu a pravdu nelze zničit, ta musí zvítězit. (Potlesk.)

Vzývejme k tomu cíli našeho tiskového ochránce a patrona svatého archanděla Michaela a modleme se zvláště k němu modlitbou, kterou složil svatý Otec Lev XIII., když, jak se vypravuje, v nočních snách a viděních viděl strašlivý boj ďábla a jeho pomocníků proti pravdě Boží zde na zemi. Tu modlitbu modlíme se po každé mši svaté, nuže, zbožně vždy volejme slovy této modlitby k svatému Michaeli archandělu: »Svatý Michaeli archanděle, braň nás v boji. Proti zlosti a úkladům ďáblovým budiž nám záštitou! Nechať Bůh přikáže jemu, pokorně prosíme. Ty pak, kníže vojska nebeského, satana i jiné duchy zlé, kteří ke zkáze duší světem obcházejí, božskou mocí do pekla svrhni! Amen.«

K tomuto vítěznému boji proti nepřátelskému a ďábelskému tisku pod ochranou a s pomocí svatého Michaela archanděla: Zdař Bůh! (Bouřlivý souhlas.)

Pozdravy našich kolportérů

K slovu přihlásil se nyní místopředseda poslanecké sněmovny Václav Košek. Mluvil z vlastních zkušeností, sám jsa praktickým katolickým kolportérem. Poukázal na těžké úkoly šířitele katolického tisku, jenž musí překonávat velké nesnáze, zejména i hmotné. Vzdal jim vřelé díky za tuto námahavou práci a vznesl na ně snažnou prosbu: aby i v budoucnosti zůstali statečnými, oddanými naší myšlence, aby s neúnavnými silami pokračovali v dalších bojích k vítězství a pracovali společně ruku v ruce se všemi ostatními přáteli lidového hnutí k rozmachu křesťanských ideálů prostřednictvím katolického tisku.

„Moji předchůdci žehnali rytíře, já dávám přednost žehnati pera katolických žurnalistů“

PIUS X

HOLDOVACÍ PROJEV

Na návrh generálního tajemníka Klimenta usnesl se kongres šířitelů a kolportérů katolického tisku jednomyslně zaslati ze sjezdu holdovací projev J. E. nejdp. apoštolskému nunciovi a celému nejdůstojnějšímu episkopátu do rukou Jeho Eminence kardinála dra Karla Kašpara.

Za šířitele katolického tisku na Moravě pozdravil sjezd p. Chvatík ze Zlína. Uvítal šťastnou myšlenku sjezdovou, která umožnila, aby spolupracovníci v Lize kolportérů se vzájemně poznali. Kolportéři potřebují tohoto vzájemného posílení, neboť jejich práce pro katolický tisk musila překonávat mnoho nepochopení a odolávat dumpingové konkurenci. A přece katolický tisk hlásá zásady ve prospěch všech. Dnes nepředplácí se tisk na půl roku nebo na rok, čtenář kupuje dnes, kde chce a kdy se mu to hodí. A zde je právě úkol naší kolportáže.

Kolportér nejen že musí vítězit nad tak zvaným tiskem neutrálním, musí pronikati do rodin a bytů katolíků, obětovati mnoho pochůzek a výmluvnosti, aby náš tisk propagoval. Činí tak ve vědomí, že jen náš katolický tisk může zachrániti, co se zachrániti dá. Musí býti nebojácný, pohotový, připraven čeliti námitkám, odrážeti rány.

»Chceme jako ti učedníci Páně zase se rozejíti po všech koutech naší milé vlasti. Nevzdáme se této práce, neboť si chceme získati zásluh před Bohem, pracujeme, aby v každém městě i vesničce naší byl takový katolický kolportér, jako byl Kubínek, odpočívající dnes na Sv. Kopečku u Olomouce. Zdař Bůh práci šířitelů katolického tisku a — na novou shledanou!« (Výborně! Potlesk.)

Pro pokročilou dobu polední byl program sjezdu, pokud šlo o projevy dalších hostů, odložen na odpoledne, a na pořad bylo dáno předvedení první filmové reportáže tisku v redakci a strojárnách. Film, jehož jednotlivé výjevy vysvětloval ředitel JUDr. Zelenka, trval asi půl hodiny, načež nastala přestávka, aby účastníci se mohli shromáždit při společném obědu ve velkém sále »Charitas«.

Zakončení nedělního sjezdu L. Š. K. T.

Sjezd L. Š. K. T. pokračoval odpoledne ve velké dvoraně paláce »Charitas« na Karlově náměstí po společném obědě.

Generální tajemník F. Kliment měl opět zahajovací proslov, načež se ujal slova šéfredaktor »Lidových listů« Jan Scheinost, který pozdravil šířitele katolického tisku jménem katolických novinářů. »Vy jste,« pravil, »nejen

předními spolupracovníky lidového hnutí, ale i důležitými činiteli Katolické akce, která tak leží na srdci svatému Otci. Katoličtí novináři hlásí se k vám jako k svým přátelům a spolu s vámi budou prosit sv. archanděla Michaela, jehož sv. Václav obzvláště ctil, o pomoc ke své práci.«

Poté promluvili naši kolportéři a šířitelé katolického tisku. Mluvil nadšeně jeden z nejagilnějších šířitelů — pan Václav Koudelka z N. Bydžova, jehož činy pro rozšíření katolické knihy a katolických novin budou navždy zapsány trvalým písmem v dějinách rozvoje našeho tisku. Slibuje za všechny členy Ligy věrnost našemu hnutí a práci pro náš tiskový rozmach. Potlesk provázal jeho zlatá slova.

K projevu se přihlásil delegát z Moravy p. J. Pítka z Brna.

Mladý, zasloužilý člen Ligy šířitelů mluvil nadšeně a dovedl posluchače uchvátit. Apeloval na přítomné, aby burcovali všechny katolíky, aby je přesvědčili, že je jejich svatou povinností katolický tisk šířit a podporovat. Zářným příkladem pravého apoštolátu tiskového bude nám vždy sv. Jan Bosco, který je moderním apoštolem dobrého katolického tisku, který dovedl stavět a zařizovat nákladné tiskárny, zakládat nové katolické časopisy — buduje si tak nehynoucí pomník. Naší povinností budiž šířit katolický tisk od domu k domu, od rodiny k rodině. Zejména na katolické mládeži mnoho záleží. Povinností všech mladých katolíků Čech i Moravy je a bude vždy — šířit náš tisk. Stojíme pod ochranou sv. archanděla Michaela a našich svatých patronů, nezalekneme se, ale překonáme všechny překážky, nám stavěné do cesty, a zvítězíme!

Za kolportéry Velké Prahy pozdravil sjezd p. Meisner z Hrdlořez, který doporučoval intenzivní šíření našeho tisku v hlavním městě republiky a s potěšením konstatoval další jeho rozvoj.

Vrchní inspektor Joudal z Kartouz přinesl pozdrav z Českého ráje a tlumočil sjezdu pozdravy všech přátel, kteří nemohli tak významného sjezdu se zúčastnit. Nakonec znovu připomněl důležitost našeho tisku v rodinách katolíků a přál Lize šířitelů hojnost Božího požehnání do další činnosti.

Pak přihlásil se k slovu starý tiskový šířitel — už opravdu vysloužilý, p. K. Štětina z Mor. Křižánek, který ani na venkově a v daleko těžších poměrech nezapomíná na své předsevzetí a dosud stále horlivě katolický tisk mezi venkovským lidem šíří a propaguje.

Jeho slova byla plna naděje a radostné horlivosti, neboť je promlouval zkušený muž, neklesající nikdy na mysli ani na okamžik, neboť, jak pravil, je to dílo a vůle Boží, a ty se musí podařit!

Pak byly čteny pozdravné telegramy a dopisy. Mnoho bylo těch, kteří nemohli pro nával práce nebo pro nedostatek peněz či času do Prahy na sjezd

přijeti. Ale všechny projevy byly tak srdečné a upřímné, že bylo radost je slyšeti. Bratři zdravili své bratry — spjati společným a jediným přáním, aby se práce »Ligy šířitelů katolického tisku« s pomocí Boží a na přímluvu sv. archanděla dařila co nejlépe, aby činnost Ligy vzrůstala. Do každé katolické rodiny — katolický tisk — bylo heslem každého pozdravného projevu!

ČESTNÉ DIPLOMY NEJZASLOUŽILEJŠÍM!

Zasloužilým a horlivým šířitelům katolického tisku, kteří jsou tiskovými apoštoly 20 až 25 let, nebo těm, kdož v poslední době zvláště účinně o rozšíření katolického tisku pracovali, byla dána krásná upomínka a významení, čestný diplom za horlivost šíření katolického tisku, který jim předal p. ústřední tajemník F. Kliment. Na krásném a dobře vypraveném diplomu jsou vyobrazeny symboly Víry, Naděje a Lásky. Každý šířitel katolického tisku musí mítí neochvějnou víru v pomoc Boží, pevnou naději, že dobré dílo, které ve jménu Božím započal, se podaří a nesmí chyběti zvláště horoucí láska k velkému poslání, bez níž by jeho všechna činnost byla obrácena vniveč.

A s upřímnou radostí jsme poznali, že máme z četné armády šířitelů katolického tisku už 73 šířitele, jimž tyto čestné diplomy byly v neděli slavnostně odevzdány. Jsou to:

Angelisová M., Sušice, Bartoníčková Anna, Hořice, Bílek Josef, Lysá nad Labem, Blažek K., Německý Brod, Bouška Josef, Skutičko, Čepek Adolf, Pouchov, Fojtík Karel, Dobrá u Frýdku, Glos Josef, Žerovice, Groh V., Nová Paka, Hauser Rudolf, Olomouc-Hodolany, Hausnerová Terezie, Beroun, Horáček Frant., Velká Skrovnice, Chvatík Frant., Zlín, Jancová Marie, Frýdek, Janoušková Josefa, Dobříš, Jahn Josef, Jilemnice, Joudal K., Kartouzy-Valdice, Kášová Karla, Nový Knín, sl. Klimšová Frant., Dolní Radechová, Kolář Frant., Kutná Hora, Koleč Vilém, Třebechovice pod Orebem, Komora M., Počáply, Koudelka Frant., Nový Bydžov, Kovančová Josefa, Jílové, Kracíková A., Jičín, Kracíková Frant., Jičín, Krčil Frant., Sedlice, Machaň Jan, Černožice-Čáslavky, Maisner Josef, Hrdlořezy, Malínský Josef, Lázně Poděbrady, Martinec Al., Úpice, Martinková Kateřina, Kopidlno, Matonoha Frant., farář, Vážany, Matulíková Frant., Otrokovice, Mecerová Anna, Stará Boleslav, Novák Frant., Horní Sloupnice, Nováková M., Opočno, Nykodým Karel, Praha XIII.-Strašnice, Pálová Josefa, Kamenice n. L., Pekárek Frant., Pelechy č. 20, Petráš Pius, kaplan, Sv. Kopeček, Petrus Antonín, Litomyšl, Petrušková Alžběta, Kralupy, Polan Ant., Thořovice, Práček Jaroslav, Chlumec n. Cidl., Rajská Frant., Telč, Rada Ignác, Kelč, Reček Frant., Frenštát p. Radh., Reitmajer Václav, Rožmitál pod Třemšínem, Richtrová Terezie, Mor. Ostrava VI., Rosenreiter Josef, Kozojedy, Rudolfová Em., Ml. Boleslav, Rumplík Jakub, Dobšice, Řehák Josef, Jičín, Smutný Rudolf, Polná, Soukupová Marie, Černovice u Táboru, Sudová Alžběta, Pozořice,

Šantrůček Karel, Choceln, Šedá Helena, Dolní Bludovice, Šimíček Jan, Bernartice, Škoda Antonín, Bražec, Špryňar J., Krčín n. Met., Šubrt Štěpán, Hronov n. Met., Tannerová M., Horní Růžodol, Tauchmanová M., Jičín, Tomková Eleonora, Tábor, Vála Jan, Zlátenka, Valenta Jan, Frýdek, Valtera Jar., Chomutice, Vaníček Josef, Horní Branná, Vejdělek Josef, Skorkov, Vlček Josef, Horní Jelení, Vlček Pavel, Rtyň v Podkrkonoší, Voborník Al., Borohrádek n. Orl., Volfová Anna, Kunovice, Zlatý František, Píšť, Žižková Terezie, Střelská Hoštice.

Státní hymna a Svatováclavský chorál

Zdařilý 1. sjezd »Ligy šířitelů katolického tisku« byl zakončen státní hymnou a chorálem svatováclavským. Byl to dojemný okamžik. Zvláště při působivém chorálu mohutné »Nedej zahynouti nám ni budoucím« bylo v tu chvíli prosbou i přísahou. Prosbou, aby sv. Václav se svatým archandělem Michaellem mocnou přímlovou u Pána Boha stáli velkému šířitelskému dílu ku pomoci. A zároveň ve slovech chorálu byla přísaha, že zůstaneme věrni své svatováclavské, tiskové, národní a křesťanské práci. Zdař Bůh!

„Kéž Prozřetelnost poskytne stále víc a více zdaru i síly československému katolickému tisku, vždyť tisk je nejpodivuhodnějším nástrojem apoštolátu i boje v rozhodujících hodinách nynějšího světa“

Z projevu vsdp. kanovníka Adriena Garniera z Francie, který byl zapsán do pamětní knihy ČAT při jeho návštěvě v Praze

KONFERENCE
KATOLICKÝCH LITERÁTŮ
A PUBLICISTŮ

Neděle 18. října byla jistě důležitým a můžeme říci historickým dnem českého katolického literárního života. Na schůzce katolických českých spisovatelů, literátů a žurnalistů, jež se konala v rámci jubilejních oslav 25letého trvání Československé akciové tiskárny a byla svolána »Lidovou akademií« a nakladatelskou společností »Vyšehrad«, po referátech spisovatele inž. Viléma Bitnara, spisovatele R. I. Malého, básníka M. Krejzy a šéfredaktora J. Scheinosta, po obšírné debatě byla na návrh zemského předsedy, poslance a ndp. kanovníka Msgre B. Staška ustavena »Falanx katolických spisovatelů a publicistů«. Je to nové sdružení katolických autorů, jichž tvorbě se poskytne vhodná ediční základna.

Konference byla zahájena místopředsedou Československé akciové tiskárny JUDrem Jindřichem Hatlákem, který uvítal v krátkém proslovu přítomné a nechal hlasovati o volbě předsednictva:

Do předsednictva zvoleni byli: spisovatel inž. Vilém Bitnar předsedou, místopředsedy prof. P. Hrubý T. J. a spisovatelka Běla Pečínková-Dlouhá, zapisovatelem odb. učitel p. Křivan.

Po přečtení pozdravných telegramů a přípisů pořad referátů zahájil

Dr. R. I. MALÝ,

autor knihy „Kříž nad Evropou“, o úkolech katolické literatury

(Stručný výtah z přednášky, jež nebyla v úplnosti zapsána)

V záplavě úkolů, které dnes má spisovatel, základním úkolem spisovatelů katolických je úsilí o rekatolisaci našeho národa. Není to úkol malý a není to úkol snadný, ale katolický spisovatel nemůže a nesmí míti cíle menšího. Je tedy otázka, jaký ráz musí míti dílo katolických spisovatelů, aby byla naděje, že se jim úkol podaří. A dále je otázka, jaká je duchovní situace v dnešním světě, jaké mají literární katolíci pro svůj úkol vnější vyhlídky.

Pokud jde o vnější vyhlídky, je nutno říci, že situace je příznivá. Doba se radikálně změnila. Jsme uprostřed duchovní revoluce. Od doby Renanů, Tainů, Flaubertů a Lecontů de l'Isle nastal ve filosofii, vědě a literatuře stoprocentní obrat. Je doba konversí a velikých katolických spisovatelů i vědců — ovšem zatím jenom ve Francii, v Itálii, méně v ČSR. Vědecká diktatura, jež chtěla vyhladit náboženství, se zhroutila.

Ale nezhroutila se věda, pokud je ve svých mezích. A jsou to namnoze právě vědci a filosofové katoličtí, kteří dnes vedou. Vedou a přitahují myslivé lidi i mládež. Vedou a prospívají Církvi, protože vědecká kvalita jejich díla a jejich referát o skutečnosti i pravdě je vyšší a lepší než u druhých. A totéž platí i o litera-

tuže a filosofii. Skutečné Umění a skutečná Filosofie jsou dnes ve Francii a v Itálii namnoze representovány především autory katolickými a katolisujícími. I životopisy svatých se staly takřka módou — a to proto, že nezřídka mívají vysokou úroveň uměleckou a veliký smysl nejenom pro svatost, ale i pro hlubokou lidskost a duchovní heroism svatých.

A tak podobně i katoličtí spisovatelé v ČSR mohou splnit svůj úkol jen tehdy, bude-li kvalita jejich práce vzorná a nejlepší. Je doba výboje a nikoliv jenom pasivní obrany. Proto kvality, kvality je třeba a vzorné umělecké i náboženské charakternosti. Ne každé dílo je krásné a veliké — i když je psáno zbožným katolíkem. Ale rovněž i ne každé dílo je katolické, i když je považováno za zdařilé. Nestačí mlhavý idealismus, i když se opírá o Evangelia. Je třeba integrálně katolicky žít a myslet. A být při tom zároveň dobrým dítětem doby. Literární dílo nemusí se ani obírat náboženským tématem a může býti dokonale katolické, ale musí míti dobrou úroveň a dokonalý katolický světozor.

Jen nejlepší díla nejlépe slouží katolictví. A sloužíce Církvi, slouží i všem. Slouží všem lidem a mohou je získat pro katolictví — právě proto, že jsou kvalitní. A že jsou hluboce realistická. Neboť každé dobré dílo katolické je a musí být zároveň i hluboce totálně realistické. Katolicita znamená nejenom universálnost, obecnost, ale i úplnost, totalitu — úplný realismus, totalitu reálnosti. Skutečnost duše i těla, skutečnost »přirozenou« i »nadpřirozenou«. Jenom katolický realismus je dokonalý realismus. Co není katolické, co z úplné skutečnosti něco vynechává, nezná, nevidí — je úchylnou, chybou, defektem, nemocí. A proto rekatolisace v ČSR není nemožná a nebude anachronismem, ani zpátečnictvím, nýbrž bude návratem k zdraví a síle. A to je pokrok, nikoliv »reakce«. (Velký potlesk.)

JAN SCHEINOST, **chefredaktor „Lidových listů“**

Na současný zápas katolictví o definitivní duševní orientaci národa a veřejných zřízení musíme se dívat jako na novou a další fázi *protireformace*, již katolická *orthodoxie* na naší půdě přemáhá vpády přerůzných heresí, obrovskou většinou importovaných. Pod tímto zorným úhlem podobají se pak léta současná nejvíce *předbělohorským*: tehdy jako dnes stála proti *orthodoxní* menšině katolické heretická nebo apatická většina ostatních, duch národa byl rozeklán a státní moc rozdělena mezi katolíky a heretiky. Oficiální tón národní kultury byl heretický jako dnes, kdy komunisté, socialisté všech odrůd, ruralisté agrárního novopohanství »svatého zákona půdy« i nacionalisté, jimž bohatý obsah slova *národ* se scvrkl na pouhé *n i c s* největším *N* pod sluncem, jsou pouhými nástupci a dědici všech oněch starých heresí, jež před staletími už otravovaly tuto zemi: planými hádkami o »pravici« a »levici« má dnes býti zastřena jedinečná cena jediného slova, které může býti základnou pra-

vého kulturního i mocenského poslání národa, totiž slova *orthodoxie*, křesťanské pravověrnosti katolické, již dnes jako v předbělohorských letech jediné sloužila politická moc katolíků v národě. A byl-li už před Bílou horou, která do české věci zatáhla síly mezinárodní, úspěch katolického zápasu u nás tak velký, pak hlavně proto, že tento boj byl veden soustředěně, všemi duševními, politickými i sociálními silami uvědomělé a proto pevné katolické minority, která neměla *Žerotínů*. Právě detailnější rozbor celé této poučné kapitoly našich dějin by nám ukázal, jak velký důraz kladli katolíci té doby, počínaje nejvyššími preláty a konče posledním katolickým rytířem nebo měšťanem, na podíl na vládě nebo na úplné ovládnutí státní moci katolickou politikou.

Tato velmi přílehlavá analogie, doplněná bedlivým pozorováním současné doby, je klíčem k hodnocení smyslu, významu a ceny současného politického hnutí katolíků, československého lidového hnutí. Ono je netoliko nesmírně důležitým, nejzkušenějším a nejvyzkoušenějším úsekem celé katolické fronty, a prozatím nejdynamičtějším a nej kolektivnějším výrazem katolické individuality v národě. Ono je v naší demokracii jediným platným politickým služebníkem *orthodoxie* nejen svým programem a snahami, ale také i tím, že je největší organizací katolíků opravdu živé a přísné víry a křesťanského života. Publicisté, kteří jsou zvláště citliví na to, aby se duchovním měřítkům dávala přednost před hmotnými, musí uznat, že program lidového hnutí v opaku proti programům každé jiné politické strany klade duchovní zájmy nad hmotné, že jeho stoupenci jsou tomuto hnutí oddáni jen proto, že vidí, jak se jediné v něm uplatňuje a vyživá jejich touha po státě jako křesťanské společnosti. Tím se lidové hnutí stává z politických sil československých podle myšlenky i programu činitelem nejkulturnějším, vlastně jedinou kulturní politickou stranou v pravém slova smyslu. To je a má být rozhodující v poměru vzdělaných katolíků k tomuto hnutí, zvláště ovšem v poměru všech publicistů a spisovatelů, kteří stojí na půdě *orthodoxie*.

Jsou dnes (a nač to tajit) mezi katolickými publicisty osobnosti, které nemají k lidovému hnutí vztah kladný nebo aktivní. Odůvodňuje se to tím, že mají proti demokratickému stranictví aversi vůbec, nebo že shodně s nekatolíky upírají katolíkům právo organisovati se v demokratickou moc, kteréžto právo přechoťně ovšem dopřávají vlastním, nebo konečně proto, že nejsou spokojeni s aktivitou a úspěchy hnutí. To jsou tak zhruba námitky, které vůči lidovému hnutí uplatňují někteří, jak se říká, nepolitici katoličtí publicisté.

Ale zde kritika nesmí nedbati některých vážných faktů:

1. Demokracie u nás zůstane státní formou, ledaže by revoluce nebo válka změnila všechno do základů. Jinak vývoj nepůjde proti stranám, které naopak upevňují svou situaci tak, že se ponenáhlu vyvíjejí ve veřejnoprávní útvary, významem podobné starým stavům. A dokud bude demokracie, bude trvati i demokratická forma politického hnutí katolíků, to jest strana, jak to vidíme i v cizině. A tyto katolické strany budou nabývat na významu a síle tím více, čím rychleji

bude současná materialistická atmosféra vystředána duchovnější a revoluce tradicí. Kdo se vymyká tomuto poznání, odsuzuje se sám k politické pasivitě a je tím nepřímým spojencem nepřátel katolictví.

2. Je pravda, že žádný duch opravdu činný a plodný není spokojen s výsledky své práce. Totéž platí i o politickém hnutí. Ale jest se tázati, kdo za stejných poměrů, situací a v témže prostředí udělal u nás víc? Myslíme, že výsledky politiky katolíků snesou při nejmenším směle srovnání s výsledky katolické vědy, školství, literatury, umění, charity, Katolické akce atd., nehledě ani k tomu, že nejedno odvětví katolické práce by se bez politické podpory nemohlo rozvinouti vůbec. Vždyť boj za křesťanskou rodinu, školu a za křesťanský hospodářský řád nese na svých bedrech vlastně jediné lidové hnutí. A je zásluhou téhož hnutí, že tyto nejkardinálnější postuláty křesťanské společnosti pronikají do nejširších vrstev lidových, stávají se součástí veřejného mínění národa. Zasloužil-li se kdo na příklad o to, že papežské encykliky jsou u nás tak populární, bylo to české lidové hnutí.

3. Nepopírám ovšem, že by bylo možno dosíci daleko vyšších cílů, kdyby podle vzoru minulých staletí byl katolický zápas veden soustředěně. A to nejen na linii politické, ale vůbec v souhrnu všech katolických složek a sil bez rozdílu povahy politické či nepochitické, bez rozdílu jazyka a oboru. Prozatím, k obrovské škodě pro katolickou věc, nepodařilo se soustřediti ani politickou akci všech katolíků. Dnes možno říci proč: protože slovenská strana ludová klade svůj regionalisticko-kmenový charakter výš než charakter katolický a státně-národní. Není však možno uvést v souhrn ani jednotlivé úseky katolického boje v některých diecésích pro nedostatek velkých osobností se všestrannou autoritou a přehledem o situaci, jež by politickou i tak zvanou nepolitickou složku katolického zápasu dovedly koordinovati.

Všecky tyto námítky jsou však, jak vidno, povahy podružné, nikoli zásadní. Nemohou zmenšiti ani objektivní cenu, ani politickou nutnost lidového hnutí.

Čím vším chce být, vážení přátelé, lidové hnutí? Služebníkem orthodoxy v boji o stát, dědicem, umocňovatelem a pokračovatelem všech katolických tradic v politice národa, buditelem k pospolitosti a jednotě lidu křesťanského, polnicí a realizátorem (dá-li Bůh) nového křesťanského řádu. Je to armáda, která se bije, někdy dobře, někdy hůř, ale bije se stále! Je to armáda živá, odhodlaná, s výbornými vojáky ze všech vrstev lidu. A je to prozatím pořád nejmocnější, nejagilnější a lidi nejvíce soustřeďující výraz katolické síly v národě.

Tento obraz bylo nutno nahodit, aby bylo jasno, jaký vztah by měla míti všechna katolická publicistika k lidovému hnutí. Význam i program politického úseku katolického boje stojí věru za to, aby je katoličtí publicisté dovedli ocenit. Jde o zápas historického dosahu, o směr národního života na dlouhá staletí. Jak pak výsledek, pro katolíky příznivý, závisí od jejich politické moci, je vidět na strachu heretiků všech barev právě před soustředěním této moci.

Může spisovatel a publicista-katolík státi trpně mimo tento zápas? Zvláště když jeho pasivita nebo apatie pomáhá udržovati v národní kultuře oficiální heretickou atmosféru? Mohou katoličtí publicisté a spisovatelé dělat jen diváky, zatím co se lidová armáda bije za společnou věc? Zatím co potřebuje pěvců, povzbuditelů, pro-rockých hlasů, prohlubovatelů myšlenky, skladatelů bojových výzev, obhájců

a útočníků perem? Zvláště když jde i tentokrát o ideály nejen katolické, ale i tradičně národní a živé, když jde o novou epochu národních dějin? Boj proti marxismu nemůže být přece založen na ničem jiném, než právě na těchto ideálech: hmotné pojetí národa a života spojuje marxisty s agrárníky i národním sjednocením.

Katoličtí publicisté v tomto boji stranou lidového hnutí státi nesmějí: jejich dílo musí sloužiti společnému cíli, musí se organicky včlenit do velkého bitevního plánu, vrůstí do jednotné fronty katolické. Jinak by katolické publicistice hrozila izolace od širokých lidových vrstev, čili od čtenářů. Ztratila by smysl pro realitu. I mezi katolickými publicisty se zahnízdil leckdes jakýsi intelektuální snobismus, který ohrohuje nos nad politickou akcí ke škodě jak té akce, tak i publicistiky a společné věci, která vzdalujíc se styku s lidem, stává se neživou. Přispívá pak k tomuto snobismu v některých katolických prostředcích i jakýsi komplex méněcennosti, který tak rád nadává na všechno, co dělají katolíci, jen proto, že to dělají katolíci. Je to ještě zbytek tlaku představ z dob, kdy opravdu to, co katolíci leckdy dělali, nestávalo za mnoho.

A přece publicistika a literatura může nesmírně přispěti politické akci přímo i nepřímo! Příklad: jen spolupráci celých marxistických publicistických skupin s komunistickou stranou může komunismus v tolika zemích děkovati za velké své úspěchy, stejně jako fašismus italský. Ten záhy našel své pěvce, analisty a lidové romanciéry, kteří byli šťastni, když se jejich verše nebo věty líbily služkám, chalupníčkům a nakladačům v přístavech. Byly to myšlenky publicistů (Mussolini), které dávaly masám signál k akci. Tak daleko může a má jíti součinnost katolické publicistiky k lidovým hnutím, součinnost záměrná, organisovaná a funkční. Je to vlastně přátelství ducha a lidí, individuality a kolektiva, člověka a zástupů. Této souhry je naprosto a tím více třeba, čím rychleji a lépe se má lidová strana přiblížiti tomu, co už není pouhou mechanickou stranou, ale co je opravdovým prudkým hnutím, movimentem, které svými ideovými a činorodými silokřivkami je s to, aby naplnilo celé ovzduší a zasáhlo všemi směry a do všech hloubek národního života. Lidová strana je na nejlepší cestě vytvořit toto hnutí, hnutí křesťanského lidu pro lepší křesťanský svět. Tak budiž jeho národní funkce chápána všemi katolickými složkami v národě i katolickou publicistikou. Nikdo však nesmí zůstat vedle: zápas musí být veden na frontě jednoty a soustředěně.

Myslím, že tyto a podobné myšlenky o hlubší a užší součinnosti mezi katolickými publicisty a lidovým hnutím vedly též k svolání dnešní konference. Budou jistě podány návrhy, jak ji uskutečnit. To už však není mou věcí. Já mohu končit jen ujištěním, že tato součinnost co nejupřímnější, nejobětavější a přirozeně že i vnitřně nejsvobodnější je z hlavních předpokladů úspěšného výboje katolické věci v národě.

MILOŠ KREJZA:

K podstatě umění a dnešní umělecké skutečnosti

Čte se v 35. hlavě Exodu: »Vězte, že Hospodin vyvolil a povolal Bezeleela, syna Uriho, kterýž byl synem Hurovým z čeledi Judovy. Naplnil jej duchem Božím, moudrostí a inteligencí, vědou a všemi způsoby vědění, aby pojal myšlenku a vykonal díla, pracuje ve zlatě, stříbře a zvonovině, aby ryl a zasazoval kameny a vyře-

zával dřevo. Všechno, co umění může vynalézt, vložil do srdce jeho; totéž učinil Ooliabovi, synu Achisamechovu, z čeledi Danovy. Naplnil je oba moudrostí, aby svedli všechna díla sochařská a jiná umělá, aby z rozmanitých vzorků utkali nach fialový, nach šarlatový, temnou červeň a lněnou modř, aby svedli všechny možné práce a našli nová seskupení.»

A vyjdeme-li odtud k původci těchto skutků, k jedinému Původci, který je vinným kmenem, podávajícím nám své modré hrozny, abychom pili šťávy živé, dojdeme k tajemství a ke skutečnosti křesťanského umění, ke skutečnosti jedině pravého umění, které má duši člověka oblažovati slastnou radostí, napájeti jej šťavou, vytlačenou z lisů omilostněné víry; dospějeme k podstatě toho umění, které má slepčům dávat ne bílé hole, ale otvírati oči, které má chromým vrátiti zdravý krok a ne dávat berle; to dojdeme k podstatě a příčině, k prvotnímu i následnému účelu umění.

Upřímnou analýsou podstaty umění hledající a toužící básník snadno se zachytí pravých nenakažených kořenů a snadno pozná příčiny dnešní neutěšené umělecké skutečnosti, která ve své nemoudrosti a zmatenosti zapomněla, že to byl Hospodin, který naplnil člověka moudrostí a inteligencí, vědou a všemi způsoby vědění, aby lidé jako potomci čeledi Judovy a Danovy z rozmanitých vzorků svedli nové práce a našli nová seskupení.

Bůh dal člověku moudrost, aby poznáváje krásu a vytvářeje nové krásné hodnoty poznával původce krásy — Boha. Neboť, jak říká sv. Tomáš Akvinský, »Bůh je krásný. Je nejkrásnější ze všech bytostí, protože jeho krása je bez porušení a vratkosti, bez rozmnožování i umenšování. Je krásný sám sebou a sám o sobě, krásný absolutně«.

A tato poučka sv. Tomáše o kráse Boží potvrzuje smysl všech počátků a příčin, jež jsou outkem umělecké osnovy a tkaniny. Slova »Bůh má krásu absolutní« jsou osvětlením pravdy, že krása Boží musí býti vždy u kořene myšlenky umělcovy a jeho díla. Člověk, dokud nepoznal hříchu, těšil se z krásy. Dnes jako vyděděnec hledí zpět, horečně se snaže poodhaliti onu clonu, která zakrývá nesmírnou dálkou pravý obraz nebeské kopule, která zavřela ráj a která propouští jen skromný paprsek, aby budil vzpomínku na absolutní krásu. Duše umělcova bojuje se silami zemskými, vzpíná se tíží země a s prsty až do krve rozedřenými touží přiblížiti se ke středu věčného kroužení, k trojjedinému Bohu. Tak se jeví křesťanské umění jako veliké doufání, jako ani časem, ani bolestí, ani hladem se neumenšující touha vyhnanců po ztracených místech.

»Je křesťanské umění,« podle slov sv. Tomáše, »silou křesťanské duše.« A tím je řečeno, že křesťanskému umění, protože není jen uměním částkovým, nýbrž totálním, t. j. zcela reálně v sobě uzavírajícím svět hmotný i celý svět duchovní, že je uměním absolutním, že jemu náleží vše. Moderní opera čtvrttónová, symfonická báseň nebo okouzlující balet, film nebo román, majolika, obraz nebo socha, to všechno může býti projevem křesťanského umění, stejně jako chvalozpěv sv. Ambrože nebo Výstup na horu Karmel sv. Jana z Kříže nebo Píseň o slunci sv. chudáčka z Assisi, stejně jako oltářní obraz, sochy světců a kouzelná barevná okna katedrál. Křesťanské umění je prolnuto prostotou i složitostí života, jak se jeví v práci i kontemplaci křesťana. Jeho rysy jsou načrtávány srdcem, jež je podáno Duchu svatému, jež se odívá v klenoty sedmera darů třetí Božské Osoby.

Křesťanské umění je stálým okoušením krásy, je uměním silných. Slabošské umění není umění. Pokora je silou. Křesťanské umění je pokorné, je odvážné, je vzpourou proti silám ducha té které doby, od učení křesťanského vzdálené.

Křesťanské dílo může vytvořiti jen křesťan, jehož srdce není izolováno jen estetickým systémem, ale jen a jediné prostoupeno láskou a nadějí. Skrze milost poskytovanou Bohem žíznivé duši umělcově umělec tvoří krásně, a tak křesťanské dílo bude míti tu hodnotu, jak velkou bude láska žijící v srdci umělcově.

Katolictví je pro umělce živou studnicí, loukou neskonale krásy, hloubkou i opojnou výší. Umělec, jehož srdce je prostoupeno milostí a láskou, dovede a zná z katolictví vynést přímo drahokamy. Vzpomeňme třeba veliké osobnosti Julia Zeyera, který teprve tehdy, když se přimkl ke katolictví, vytvořil pasáže, jež jsou uměleckým vítězným svorníkem jeho díla.

Maně se zde dere kupředu zápas o smysl a podstatu »katolického umělce«. Na to dává odpověď Jakub Maritain. Spokojme se dnes, když nadešla doba vážných světových událostí, tím faktem, že dnešní doba potřebuje katolických umělců a že ono »katolický« není nějakým epitheton ornans nebo konstans, nýbrž že to je žhavé znamení ne díla, ne člověka, ale srdce, že katolický umělec a publicista znamená vyznavače, bojovníka, který, naplniv své srdce a svůj život láskou ke Kristu, bojuje sám o sebe a o své bratry. Tak chápeme »katolického umělce«, jemuž je programem srdce, omilostněné Kristem. Kdo pak se sytí chlebem Kristovým, dovede také mísiti chléb nový a lámati jej hladovějícím. »Katolický umělec« je ten, jak říká Jakub Maritain, »který neodděluje svého umění od své víry«.

Umění křesťanské, protože není jen zvlášť určitým druhem umění, spočívá jako každé umění, naplňující své poslání, v tvorbě, komposici nebo konstrukci, připouští právě tak nekonečné množství tvarů a systémů, jako samo je vyjadřováním krásy nekonečné. Krajina katolického umělce bude také širá a živá zralými lány rozvlákněného obilí, bude protnuta šavlemi potoků a rozechvívána kroky andělů, i zde bude země úpěti pod spárem satanovým. Stráž katolického umění bude vyznačena člověkem a jeho drásavými problémy, jeho pathologií i maskou jako každé umění, které je uměním, protože je z oblasti řádu křesťanského. Ale křesťanské umění je něčím daleko více, neboť jeho prameny jsou otevírány přímo onou Boží silou, která procházejíc lidskou duší a tělem jako prisma bude komponovati, kombinovati a konstruovati útvary a formy harmonující se světelnými stopami Božího středu. Neboť tak bylo přikázáno již Bezeleelovi a Ooliabovi Hospodinem.

I pro katolické umění budou závažnými vektory čas, problematika doby, osudy a sny té které generace. Umění jako síla, patřící do řádu rozumového, spočívá ve vtiskování myšlenky do hmoty a slova, je vázáno na lidskou přirozenost, a tu je na bíle dni, že svým tvarem bude vázáno na všechny komponenty světového dění. Katolické umění není ničím sterilním nebo mytickým, třebas se tak v minulosti často stávalo, nýbrž i ono je mostem, vedoucím ze srdce na svět, mostem, po kterém myšlenky mohou přecházeti jako láska. I ono je závažnou složkou plastického utváření se duchovního i hmotného prostředí křesťana; není jen echem duše nebo dnů, ale musí býti počátkem a příčinou nových duchovních generačních vření a zápasů o Boží řád mezi lidmi. Bylo by omylem domnívati se, že umělec katolický, intenzivně ve své duši kontemplanující, že ztrácí reálnost života ze svých očí, že se příliš abstrahuje od středního, přirozeně lidského nebo zvlášť evokovaného nor-

málu, že svými mystickými vytrženími se vzdaluje od syrovosti hroudy, vůně vezdejšího chleba a tvrdých dlaní člověka, že buduje umění, které člověku málo prospívá. V tom by byl omyl, neboť právě svou vypjatou kontemplací si umělec očisťuje skutečnost od forem šalebné subjektivní krásy a spíše se dobírá pravdy.

Tak letmou analysou podstaty pravého umění byly vyzdviženy ty duchovní podmínky, které jsou tou *conditio sine qua non* úspěšnosti a oprávněnosti umění a jejichž zoufalý nedostatek charakterisuje skutečnost dnešní české umělecké tvorby.

Bludnými cestami je možno nazvat cesty a cestičky dnešního českého a slovenského uměleckého tvoření. »Anarchie, disharmonie, roztěkanost na každém kroku...« říká Jan Bor ve své knize *Návrat k minulosti*, charakterisuje poválečné umělecké snažení v našich zemích. A dále: »Rodinné, přátelské svazky, utužované láskou a idealismem, praskly jako slaboulinké nitky. Všecko vznešené, sakrálné, božské, posvěcující a zářivé odnesly větry jakési modernosti. Společnost je úplně zmaterialisovaná, zmechanisovaná, otrávená a zkarikovaná.« A jinde: »Kult chvíle a chvilkového pohltit všecko v literatuře a umění posledních let. V lyrice se to jeví jako vynášení momentálních stavů duše, jako ztvárňování vodopádovitě unikajících nálad a vznětů. V beletrii jako výlučný smysl jen pro skutečnost empirickou, dokumentární a fysickou.« Tak vyjádřil Bor tu skutečnost, které není zrcadlením nesmírnosti, duchovní i reálné totality života, ale patologickým pitváním zrůdností, výjimek, holdováním neřestnosti a povyšováním instinktu a snu nad rozum, vůli a mystické jasnozření. A toto je jmenovatel umělecké tvorby posledních několika desetiletí.

V člověku se vytvořila prudká krise, která rozlamuje dnes celý organismus společenský, zvracejíc zásadní formy společenského národního i politického života, zažírám se hluboko do kořenů celého našeho národa, ohrožujíc vážně jeho budoucnost. Dnes to už není psychologická nebo poetistická meditace, nýbrž bláznění a perversní šílení. To už není jen změna morální atmosféry, to je už obludnost, ve kterou se umění zvrhlo. Rozvrat osobnosti, reality a lidskosti nastolil automaticky dadaism, surrealism a moderní nihilism, přímo hřích proti zdravému rozumu.

Není však možno, aby normální člověk trvale snesl tyto nestvůrnosti. Konečně snad už dnes vítězí rozum, neboť jako jarní vlaštovky počínají se ozývat hlasy, které vyjadřují to, po čem národní duchovní organism již dávno touží: je to žádost po umění, které by bylo vyjádřením životní energie, které by opustilo ony psychologické výlučnosti a nastolilo morální hrdinství a vytvořilo radostné ethické epos nového světa. Konečně snad byla vytlučena okna patologické pitevny a básník vyšel mezi lidi, mezi skutečně žijící lidi, a okouší jejich život, který touží dnes po jasném křesťanském zduchovnění.

Očekáváme dychtivě příchod tohoto umění, které bude krásné, bude-li lidské, t. j. bude-li mít v sobě lásku. Závěr pak bude tím radostnější, neboť láska je z Boha a líbí se Bohu.

Naše knihkupectví dodají knihy v jakékoliv řeči a kdekoliv vydané

PŘEDSEDA Mgr. B. STAŠEK

Žijeme v dobách neobyčejně vážných a na rozlomu doby tvoří se nový svět. A v té době my, publicisté a spisovatelé naši musí všim přispěti, aby nová doba byla katolická a ne snad bolševická. To je velký náš úkol a bylo to zde velmi podrobně řečeno. (Připomínka na Dr. Malého »Kříž nad Evropou«.) Co se dělá u nás od katolických spisovatelů pro řád křesťanský? Jak jsme rozbiti na skupiny a skupinky. Necht existují tyto skupinky, ale bylo by třeba, abychom táhli za jediným cílem. V Římě byl sjezd katolických žurnalistů. Tam jsme slyšeli od sv. Otce, jaký je úkol katolických spisovatelů.

Jsem především toho názoru, jak zní historie našeho literárního hnutí katolické moderny — když se měli vychovávat pracovníci, bylo nutno, aby se soustředili kolem něčeho. — Vyšli jsme z »Nového věku«, z »Meditací«, ve kterých se vychovávala — kolem kterých se kupila mládež.

Nutně potřebujeme list, který ať již má jakoukoli formu — kolem něhož by se soustředili naši katoličtí spisovatelé, zejména naše literární mládež. A organizovala se k tomu velkému kolektivu, které má v dnešní době odpovědnější úkol, než mělo kdy jindy. Zejména ukazují na to, jak dříve v semináři mívali jsme takový zdravý zdroj literárního nadšení. Jestlipak v semináři se také ještě toto hnutí podporuje? Musíme mezi mladé duchovenstvo — provést duch Jitra, aby také dále mezi katolickými spisovateli v první řadě byli katoličtí spisovatelé duchovenští.

Náměť zde bylo mnoho, nemůžeme je všechny probírat, ale nesmíme se rozejít jen tak. Dávám proto ten konkrétní návrh, aby naši katoličtí spisovatelé utvořili jednotný kruh, aby byli zástupci těchto myšlenek, aby to, co zde bylo přednášeno, hleděli ve skutek provést a pracovali tak společně na výstavbě křesťanského řádu v naší Československé republice.

Činím návrh, abychom ustanovili na dnešní schůzi »falangu« katolických publicistů a spisovatelů, abychom se v určitých dobách scházeli a tam jednotlivé výsledky svých prací přednesli.

Nejčtenější knihou, vydanou nakladatelstvím »Vyšehrad«, jest Fr. Mich. Willama: »Život Ježíše Krista v kraji a lidu izraelském«

MANIFESTACE
V PLODIŇOVÉ BURSE
NA SVÁTEK KRISTA KBÁLE

Manifestace katolického lidu v Plodinové bursě

Velkolepé a jedinečně působivé oslavy jubilea ČAT vyvrcholily poslední říjnovou nedělí na svátek Krista Krále, kdy katolický lid pražský manifestoval v obrovském počtu ve velkém sále Plodinové bursy pražské pro sociální království Kristovo.

Ukázalo se, že sál Plodinové bursy zase nestačil, aby pojal všechny návštěvníky. Nejen že byl přeplněn davy katolického pražského lidu, jehož část zaujala i sousední chodby a schodiště, ale stovky příchozích musely odejít pro naprostý nedostatek místa.

O slavnostní ráz manifestace zasloužil se učitelský ústav Školských bratří ze Sv. Jana pod skalou. Vyslal nejenom výborný zpěvácký sbor kandidátů, jenž účastnil se také sborové recitace »Ať žije Kristus Král« od F. Moravce, ale dal obětavě k dispozici mistrovské houslové a dirigentské umění prof. Václava Růta a pianistu cvič. učitele F. Kováře.

Kandidáti zazpívali čtyřhlasé sbory: Smetanovu »Modlitbu«, J. B. Foerstra »Modlitbu za vlast«, Fr. Picky »Smrt Kristovu« a F. Witta »Kristus stal se pro nás«, pak J. Maláta »Hospodine na výsosti« a K. Vránka »Chorál svatováclavský«. Všechny sbory, dirigované prof. Václavem Růtem, byly zazpívány vzorně, s účinně přednesenou plastikou a odměněny plně zasluženým potleskem.

Pečlivě sestavený a secvičený hudební program byl obohacen houslovými sóly prof. V. Růta, který virtuosně a oduševněle zahrál koncertní skladby A. Glazunova »Meditace«, G. Tardiniho »Larghetto affettuoso ze sonaty G mol« a G. T. Händla »Adagio a allegro ze sonaty č. 10«. Všichni posluchači přesvědčili se, že učitelský ústav Školských bratří pěstuje úspěšně krásnou hudební tradici českého učitelstva. Všem účinkujícím dostalo se plného uznání potleskem posluchačů, kteří jim tak projevíli pochvalu.

Úspěch, jehož dosáhla na slavnosti ČAT na Slovanském ostrově scéna »Dábel nad rotačkou« od F. Moravce, povzbudila pořadatelsko, aby program manifestace v Plodinové bursě rozšířili o sborovou recitaci »Ať žije Kristus Král« z pera téhož autora. Recitace, v níž působil hlasatel a sbor, byla neobyčejně působivá a kontrastem recitace, jež znázorňovala výroky z bible o nepochopení lidu k poslání Spasitelovu a Jeho dílo vykupitelské, vyvrcholila v povznášející závěrečnou odezvu: »Ať žije Kristus Král!«

Neméně působivou byla F. Moravcem sepsaná dramatická scéna »Přijď království Tvé«. Bursiána sehrál znamenitě p. V. Frňka, řeholníci, znázorňující Charitu, sl. A. Kohlmünzerová, mladíka F. Moravec, sbor katolic-

kého mládí kandidáti učit. ústavu Školských bratří. Hra, v níž se uplatnilo herecké nadání všech účinkujících, působila strhujícím dojmem.

Obecenstvo, vzrušené mohutným zakončením této duchovní hry, spontánně povstalo a zpívalo náboženskou píseň »Ježíši, Králi«.

Zástupce mladých katolíků R. Langer přednesl potom za všeobecného a radostného souhlasu Manifest katolíků pro Krista Krále.

Slavnost byla zakončena státní a papežskou hymnou.

Zlatým středem nedělní naší manifestace v Plodinové burse byl projev ministra veřejných prací inž. J. Dostálka. Jeho příchod mezi zástupy křesťanského lidu vyvolal radostnou atmosféru, která se při projevu tohoto předního představitele našeho hnutí stupňovala v bouře nadšeného potlesku, jímž přítomní doprovázeli jeho slova.

PRO VLÁDU KRISTA KRÁLE

Řeč ministra veřejných prací inž. J. Dostálka

Dnešní manifestaci konáme ve svátek Krista Krále, ve svátek, který v jubilejním roce 1925 byl zaveden Piem XI. Svatým Otcem bylo důrazně připomenuto, že královská práva Kristova a jeho zákony se vztahují na celý svět, na všechno stvoření na zemi i na nebi a mají platnost pro všechny věky přítomné i budoucí.

V ustanovení svátku Krista Krále je vlastně vyjádřen plamenný protest nejvyšší hlavy katolické církve proti modernímu pohanství, tak zv. laicismu, který království Kristovo nejen na zemi, ale ani na nebi neuznává, zákonů Božích nedbá, je odstranil a řádem hrubé moci nahradil, a který také společnost lidskou dokonale rozvrátil.

Velký kardinál varuje

Již více jak před 40 lety napsal slavný kardinál Manning památná slova: »Evropa je nemocna. Nemá klidu, nemá pokoje, vše to v národech Evropy vře jako v těle s největší horečkou, kterou oslabené srdce nesnese. Všude neshoda v nazírání. Všude boj, nenávist. Upadá mravnost, zkáze propadá manželství a rodina. Viklá se majetek a všechnen společenský řád. Vyšší snahy se vyhlašují za bláznovství, bláznovstvím je láska k bližnímu, poněvadž bláznovstvím je láska k Bohu. Ale současně bláznovstvím i láska k vlasti. Bláznovstvím je spravedlnost a poctivost. Nejhlubší sobectví, bezohledná lakota a krutost silnějších vůči slabším snaží se vše ovládnout.«

Oč pesimističtější a nepříznivější zněla by diagnosa tohoto velikého muže

o přítomné době a nejbližší budoucnosti? O době, jejíž ovzduší je nabito úplnou zhoubou, o době, která rozevívá svou děsnou tlamu, aby pohltila celou Evropu a rozdrásala svými krvelačnými zuby miliony nevinných lidí, miliony ubohých obětí.

Jak vyslovil by se o dnešní době, kterou charakterisoval William Mallock: »Nikdy ještě nestihla pokolení lidské děsnější pohroma jako ta, kterou nyní může každý předvídat. Blíží se jako potopa, zkalená tím, co zničila, neodolatelná ve své síle, vyvracejíc z kořene nejdražší naše naděje, pohřbívajíc vše, co žití naše má nejvznešenějšího, v trosky hrozné spousty.« Potopou a pohromou myšleno je bezbožectví.

Jak by odsoudil dnešní Evropu, která nemá jiných starostí, než jak možno nejrychleji přivolati svou vlastní zkázu a vykopati si hrob, i hrob veškeré civilizaci a kultuře? A na troskách svých nastoliti vládu moderních vandalů a barbarů s pudy skoro zvířecími. (Potlesk.)

Několika lidským hyenám, slunícím se na výšinách mezinárodního života Evropy, jsou malé oběti, které si vyžádala světová válka. Nestačí jim desítky milionů mrtvých a několik desítek milionů zraněných, nemocných a slepých, nestačí jim, že válkou touto byly ožebračeny státy přibližně o 7.000 miliard korun československých.

Kam vede každá válka

Nedbají důtklivého varování svatého Otce, který zapřisahal rozhodující státníky, aby sporné otázky neřešili na bitevních polích, nýbrž dohodou, a ušetřili tak svět dalších hrozných a nevypočitatelných obětí.

Připravují se k válce, neuvědomujíce si dosah běd, jež uvrhnou na všechny národy. Zapomínají, že válkou nebylo řečeno poslední slovo. Po válce přicházejí krvavé převraty, revoluce, hospodářská a sociální bída, epidemické nemoci, mravní úpadek, rozvrat kultury a rozklad společnosti.

Nechcem nic než mír

A náš československý národ je součástí této evropské společnosti. Jeho nejpřednější snahou a touhou je mír a přátelské spolužití se všemi sousedy. Chce budovati si svůj stát tak, aby v něm byli všichni jeho občané šťastni a spokojeni.

Náš národ nemá imperialistických výbojných snah, netouží po cizím území a majetku. Chce, a ukáže-li se toho potřeba, bude, až do posledního srdce tlukotu chrániti a hájiti to, co mu nejen podle mírových smluv, ale svatým historickým právem náleží a patří. (Bouřlivý potlesk.)

Za blahé paměti Otce vlasti Karla IV. patřilo mu daleko více.

Za několik málo dnů budeme vzpomínati 18. výročí našeho československého znovuzrození. Do těchto radostných vzpomínek budou letos zapadati i vážné starosti o budoucnost Evropy, o budoucnost naši. Nevíme, zdali nebude museti československý národ projíti cestou křížovou až na Kalvarii utrpení k svému konečnému zmrtvýchvstání.

Víme, že pod těžkými koly života hynuli velcí národové a mizely velké říše. Zanikla světovláda římská, neodolala přívalu barbarů. Podlehla tehdy, když rozvrácena byla mravnost. Jsme si vědomi, že národ, který chce žít, musí být proniknut vysokou mravní úrovní, že nesmí trpěti sobeckým strachem, že musí usilovati, aby byl silný svým krásným životem, svými ušlechtilými ctnostmi, svými dokonalými společenskými řády, svou vzdělaností a svými zbraněmi. (Potlesk.)

My pevně věříme, že Spasitel náš po Velkém pátku vlastní mocí z mrtvých vstal. Je to základní kámen naší věrouky. My pevně věříme, ale nejen věříme — my drahému československému národu slavnostně v předvečer jeho státního svátku slibujeme, že se ze všech sil přičiníme, aby byl ozdoben všemi těmi vlastnostmi, které by ho učinily nepřemožitelným, aby vlastními silami a silami našich přátel všechny i nejobtížnější situace a bouře šťastně překonal,

zkvétal a mohutněl po všechny věky až do dnů nejposlednějších. (Bouřlivý potlesk.)

My pevně věříme, že se náš národ obnoví v Kristu, že se nám podaří dáti našemu drahému národu osvědčený řád křesťanské spravedlnosti.

A čím si přivodila Evropa tak těžkou nemoc? Veliký Manning to poznal a zřejmě prohlásil: »Jako nemůže lidské tělo býti zdrávo a churaví, až klesá v hrob, používá-li důsledně pokrmů jemu nepříslušných, tak musí upadati a zahynouti i národové Evropy, pokud duše svých občanů nasycují pokrmem moderního pohanství, pokud začali žítí a vše řídití proti Bohu a jeho zákonům. Pokrmem Evropě měl zůstat katolicismus, ale byl odstraněn, nahrazen materialistickým atheismem a anarchismem i bolševismem všeho druhu.«

Více modlitby a méně počítání

Celé neštěstí dnešní doby zavinil právě lidský duch, otrávený tímto bezbožectvím, který odvrátil svůj zrak od věcí božských a duchovních a upřel svůj zájem jen na věci hmotné. Lidský duch přestal se modlití a začal jen počítati. (Potlesk.) Lidský duch zapomenul hledati nejprve království Božího a jal se honiti jen za královstvím zlata a moci. Zavinil sociální nespokojenost a nespravedlnost. Tedy bezbožectví, jemuž propadly celé třídy lidstva, je příčinou všech smutných zjevů, jak to v posledním svém pastýřském listě důstojný nástupce velkého biskupa Brynycha královéhradecký biskup Dr. M. Pícha správně a bez bázně charakterisoval.

Nepřátelé všeho božského vystavěli budovu evropské i československé společnosti se základy na bahně, aby se při první bouři zhroutila a v troskách svých pohřbila nejen své konstruktéry, ale i ty, kteří toto zhoubné dílo jim svou netečností umožnili.

Moderní pohanství a sektářství, tato špatná potrava lidských duší, je příčinou veškerého zla a bídy na zemi.

Mravní zákony platí i pro národ a stát

Jako dal Stvořitel přírodě zákony fysické, tak dal člověku zákon mravní.

Příroda a všechny světy v ní zákony jí dané zachovávají a proto je v ní ta harmonie, pořádek a klid, jež jako balzám blahodárně působí na duše stísněné. Člověk, národové zákona mravního nedbají — mnozí ho již ani zásluhou laických škol neznají — proto ten obecný rozvrat společenský, ta nejistota a ta tíživá krise, ze které se Evropa a my s ní nemůžeme dostat.

Bez zákona mravního se neobejde ani politika, ani hospodářství, ani sociální řád, ba ani umělecká tvorba. Každý člověk od majestátu vladaře až k poslednímu občanu, každý občan největším zaměstnavatelem, nejlepším učencem i umělcem počínaje a tím nejméně placeným dělníkem konče, je před Bohem mravně odpověden za každý svůj čin. (Projevy souhlasu a potlesk.)

A toto vědomí mravní odpovědnosti před Bohem, toto přesvědčení o jedinečné závaznosti křesťanské mravnosti musí býti vedle myšlenkové koncepce křesťanské základnou každé křesťanské politiky, každé hospodářské akce, každého sociálního řádu, každé umělecké tvorby, musí býti základnou pro každé rozhodování a počínání jak u jednotlivců, tak i národů.

Musí býti však také základem veškeré mezinárodní politiky, nemá-li svět propadnouti neodvratné zkáze. Čili světu, všem jeho národům a jednotlivcům nutno vrátit zákony Boží, aby podle nich veškeré vztahy mezi jednotlivci i národy vybudovaly a vytvořily tak království Boží na zemi pod nejvyšší vládou Krista Krále. A pokud se tak nestane, bude se svět otřásati v základech, národ bude proti národu, bratr proti bratru. (Potlesk, projevy souhlasu.)

A nám jde o spolupráci všech poctivých lidí a všech národů. Víte, že jsme proti jakékoliv diktatuře ať pravé, ať levé, neboť denně všichni vidíme, kam podobné režimy vedou ve státech, v nichž právě diktátoři svými režimy ohrožují Evropu. Ale přece jsme pro jednu jedinou diktaturu:

Pro diktaturu Krista Krále celému světu

Neboť On je jediná spolehlivá cesta, pravda a život. (Dlouhotrvající bouřlivý potlesk.) Bude-li nejenom nám v Československu kralovati, ale především i ostatní Evropě, pak se nebudou mapy evropských států měniti, nebude zkázonosných válečných hrůz, nepoteče krev potoky a z milionů a milionů úst nebudou vycházeti vzdechy a výkřiky bolesti, nebudou zpustošeny krajiny, pokryté tisíci a tisíci mrtvolami.

Nebude nespravedlnosti, nebude násilí, každému dostane se, což jeho jest a co mu náleží. Bude-li nám kralovati Kristus Král, nebude bezbožecký materialismus základem společenského řádu, ale spravedlnost a láska. Nebude nespokojenosti, bude klid a mír provívati zemské prostory světa. Kristus Král bude pak zase Sluncem všech. (Nadšený potlesk.)

Čím povstává jaro a s ním nový život? Příznivějším se obrácením země ke slunci. Nuže, drahý československý národe, chceš žít a šťastně do věčnosti žít ve svém svobodném, nedávno zrozeném státě?

Pak se obrať opět k svému Slunci — Kristu Králi, aby Jeho paprsky milosti mohly na tebe dokonale dopadati a tvůj život vyzlatiti Jeho požehláním a blahem nehynoucím. Obrát se k svému Slunci — a Kristus Král, Slunce všech duší lidských, to věčné Slunce samo od sebe život mající, všemohoucí původce všeho dobra, popřeje tobě spokojeného života na přimluvu našich velkých světců a bude tě ochraňovati, bude ti žehnati a dá ti všechny překážky a úklady nepřátel překonati i zvítěziti.

Nuže, katolíci v naší republice, přičiňme se, aby Kristus Král našemu drahému národu a překrásné vlasti kraloval, vládl a jí pomáhal, ji ochraňoval!

Kéž celý národ velebnou písní jásá své kredo: »Ježíši, Králi nebes a země, se srdcem Svým nás na věky spoj!« (Nadšený potlesk a neutuchající projevy souhlasu.)

AŤ ŽIJE KRISTUS KRÁL!

Sborová recitace od Fr. Moravce

HLASATEL: Jásal jerusalemský lid:

SBOR: Hosanna Synu Davidovu!

HLASATEL: Plesal jerusalemský lid:

SBOR: Požehnaný, jenž se běže ve jménu Páně!

HLAS: Palem ratolestmi mávali,
roucha svá na cestu dávali . .

Syna Davidova když vítali,
slavnou poctu mu prokazovali.

HLASATEL: Vyvolený lid po šesti dnech v kata se mění.

SBOR: Učedník ve vraha.

HLASATEL: Co mi chcete dáti a já vám ho zradím?

SBOR: Prodal Jidáš Krista za třicet stříbrných.

HLASATEL: Prodalo lidstvo Krista hříchem a zločinem svých duší a srdcí.

SBOR: Krále svého prodalo, Krále svého zradilo, Krále svého před bídneho soudce postavilo!

HLASATEL: Ty jsi tedy Král? —

HLAS: Králem jsem, ale království mé není z tohoto světa! Já k tomu přišel na svět, abych vydal svědectví

pravdě! Otče, posvět jich v pravdě, aby byli jedno, jakož i já a ty jedno jsme!

HLASATEL: Oheň jsem přišel metati na zemi, a co chci jiného, než aby se rozhořel!

SBOR: Pryč s ním! — Ukřižuj ho! —
Pryč s ním! — Ukřižuj ho! —

HLAS: Král králů ukřižován jest lidem, jenž volal:

SBOR: Hosanna!!!

HLAS: Od jihu k severu, od východu k západu, křižuje se nad světem kříž!

SBOR: Ozářený i tupený!

HLAS: Nesmrtelný!

SBOR: Hlad, bída, válka, kapitál, revoluce štvou svět k nenávisti, aby zaslepený lid oběsil znovu pravdu Kristovu na Jidášově šibenici.

HLASATEL: Včera volali:

SBOR: Hosanna!

HLASATEL: Zítřa budou volat:

SBOR: Ukřižuj ho!

HLASATEL: Poštvení ďasem proti královské pravdě Krále králů!

SBOR: Zaslepení, zmatení, svedení, podplacení za žvanec chleba!

HLAS: Neuslyší přikázání Nejsvětějšího zákonodárce:

SBOR: Miluj bližního svého, jako sebe samého!

HLASATEL: Protože posedlí ďasem za třicet stříbrných roztříštili

SBOR: Desatero Božích přikázání!

HLAS: Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, má život věčný a já jej vzkřísím v den nejposlednější!

SBOR: Vyjděme z katakomb na barikády světa, zatněme všady a všude symbol Kristova království:

HLAS: Kříž!

HLASATEL: Ať kraluje nad ulicí, nad městy i vesnicemi, nad státy!

SBOR: Ať žije Kristus Král!

HLASATEL: Ať vládne nad veřejným životem, v parlamentě, v bankách, ve školách, v hospodářství, v rodinách!

SBOR: Ať žije Kristus Král!

HLAS: Nebudeme-li jísti Tělo a pít Krev Kristovu, nebudeme mít žívota v sobě!

SBOR: Zemřeme!

HLAS: Zemře, zhyne celý národ!

HLASATEL: Ve jménu života, ve jménu našich dětí, ve jménu budoucnosti národa, postavme se pod vládu:

SBOR: Krista Krále!

HLAS: který kraluje na věky cestou míru, spravedlivou pravdou a láskou nesmrtelného života!

HLASATEL: Sláva a čest Kristu Králi!

SBOR (rozložené): Ať - žije - Kristus - Král!!!

Upozornění ku provozování duchovních her:

Ďábel nad rotačkou.

Ve šlépějích Šebestiána Kubínka.

Přijď království Tvé!

Měnití smysl her, škertati a upravovati je k jiným účelům, než pro jaký jsou psány, jakož i používati jich k propagaci časopisů a novin jiných, než vydávaných nákladem Československé akciové tiskárny v Praze II., Václavská ul. č. 12, a jiných knih než z nákladu nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze II., Václavská ul. č. 12, je nepřipustné. Zneužití her bude stíháno podle zákona. Před každým provozováním těchto her je nutno předem jejich provozování ohlásiti autorovi F. Moravcovi (Praha II., Václavská ul. 12). Rekvisity novin, letáků pro jevištní provozování zdarma zašle Ústřední lidová propaganda v Praze II., Václavská ul. č. 12, která je ochotna v každém případě poskytnouti radu a instrukce při jakýchkoli obtížích, jež znemožňují provedení programu akce dobrého tisku.

PŘIJĚ KRÁLOVSTVÍ TVÉ!

Dramatická scéna od Fr. Moravce

OSOBY: BURSIÁN (*židovský typ*).

CHARITA (*řeholnice*).

MLADÍK.

SBOR (*katolické mláďi*).

DĚJOVÉ PÁSMO SCÉNY:

SBOR (*za scénou*): Kapitál, kapitál, kapitál!

BURSIÁN (*vstoupí na scénu, jde ke stolu, kde je telefon. Cestou čte noviny. Vytáhne číslo*): Haló, bursa? Stav akcií . . . Stoupá! Uhlí stoupá! Železo? Cože? Klesá? Děkuji! (*Položí sluchátko, nahlédne do novin.*)

SBOR (*za scénou počítá*): 10, 100, 1000, 10.000, 100.000, 1.000.000, nula . . .

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Haló! Je tam sekretariát dělnické strany? Vážení pánové, uhlí na burse stoupá, ale nestoupají mzdy! Slušela by vám stávka proti vykořisťovatelům, nemyslíte? Prosil bych o stávku, pánové, abyste neshnili se svým programem! Souhlasíte? — Výborně! (*Položí sluchátko.*) Tak, a uhlí půjde dolů!

SBOR (*za scénou — lomozný hluk davů s výkřikem*): Stávka!!!

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Haló! Uhlí? Pánové, jste příliš litinová se svými akciemi. To nejde! Pánové, takovou akrobacii si v míru nemůžete dovolit, jestli se chcete udržet na burse, potom byste potřebovali revoluci nebo válku. Rozmyslete si to, pánové, a zařídte se podle toho! (*Položí sluchátko.*) Tak, a železo půjde nahoru!

SBOR (*za scénou*): Bum, bum, bum, prásk (*znázornění výstřelů provází soustavná střelba kulometu*) ta, ta, ta, ta, ta, ta . . .

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Haló! Obilí?

Jste zásobeni, pánové? Výborně! Bude hlad . . .! Co říkáte? (*Směje se.*) . . . že obilí žerou myši a pilousové? Ale lidé obilí jíst nebudou! Budou se bouřit hladem! Železo musí jít nahoru! Bude válka! Budeme dodávat obilí vlasti . . . Tak se dobře zásobujte a nic nepustit. Máme na to stejně monopol jako omezený osev, tak se nemusíme bát, že lidé dostanou rupy z blahobytu! (*Položí sluchátko.*)

SBOR (*za scénou — povykový nářek davů s výkřikem*): Dejte nám chleba!

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Haló! Textil? Pánové, co vy tam děláte, to je k neuvěření! Hněte sebou, nějakou reklamou . . . Co? Nezaměstnanost? — To jsou řeči. I když lidé nemají co jíst, na parádu jdou vždycky! Divadlo a film vám poslouží pikanterií, povzbudí změnu módy, zvýší odbyt, jen jí využít! Tak už aby to bylo! (*Položí sluchátko.*)

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Banka? Stav kapitálu? — Bojíte se devalvace? Nebojte se! Dobrý bursián i na devalvací dovede vydělat sta milionů! — Jak? To je mé tajemství! Ale výdělky budou! Budou! (*Položí sluchátko.*)

SBOR (*za scénou*): Miliony, miliony, miliony!

BURSIÁN (*vytáhne číslo*): Haló, redakce? — Pane šéfredaktore, poslouchajte, dnes chci číst v novinách paličský článek na vládu, aby se zahoupala, rozumíte? — Podnět? Nezaměstnanost! A dále, pište pro válku! Akcie železa musí nahoru! Na cementu musíme vydělat! Píšte, že je neúroda, sucho! Ať udržíme ceny obilí! . . . Že je to odvážné? Že to odporuje zá-

jmům státu a lidu? — Vy jste dětina!
Vy na to přece doplácet nebudete!
(*Položí sluchátko.*)

SBOR (*za scénou*): Zvláštní vydání!!!
(*Výkřiky*): Vláda padla!

BURSIÁN (*vytáhá číslo*): Uctivě se klaním, pane kancléři! Chci vám pomoci ve vašich státnických starostech. Nebudu dlouho obtěžovati! Víím, že máte málo času, ale tak na malý mariášek mezi námi! — Mám důvěrnou zprávu. Zítřka vaši političtí odpůrci se přičiní, abyste si odpčinul od práce, pane kancléři.. Ano, vláda má padnout! Vidíte, jak je pod svícnem tma a vy nic ani netušíte...! Ale, ale?... Pomohl bych vám, pane kancléři, abyste zůstal v čele vlády, poradím vám, co s nezaměstnaností... Abych nezapomněl, pane kancléři, co nejdříve vzroste nezaměstnanost hornickou stávkou... Ale, ovšem, ruka ruku myje! Ty zákony proti kartelům, bursám, kapitálu, musí padnout, že ano?... S každým jsem se na světě, pane kancléři, dohodl... (*Položí sluchátko.*)

SBOR (*za scénou*): Politika, politika, politika!!!

(*Vejde CHARITA a jde k bursiánovi, který ji postřebne.*)

BURSIÁN: Vidiš, na tebe bych zapomněl!

CHARITA: Smiluj se nad sirotky, nad nemocnými, nad všemi hladovými, přispěj na nevylečitelné mrzáčky, přispěj na slepé!

BURSIÁN: Přispěj, přispěj, přispěj!!!
Kdo mně přispěje? Znáš mě jenom když potřebuješ, abych ti přispěl...

CHARITA: Přispějí ti, až třeba najednou zchudneš a nebudeš mít co jíst, až budeš nemocným, až tě všichni a všechno opustí!

BURSIÁN: Co to mluvíš za hlouposti?
Tebe nebudu nikdy potřebovati, mám tolik peněz, že mé bohatství nemůže nikdy zchudnout!

CHARITA: Bída nemůže zchudnouti, protože je bohatá láskou a obětavostí křesťanského milosrdenství!

BURSIÁN: Vždycky mně přijdeš do cesty, všude se mně pleteš, přimlouváš za bídu... (*vyndá z kapsy u vesty několik mincí, hrabe se v nich a vybere několik z nich pro sestru*): Tady máš!

CHARITA: Chudí budou se za tebe vděčně modliti. Zaplať Pán Bůh!

BURSIÁN: Nepotřebuji Boha, zničím Boha penězi v lidských srdcích! Nepotřebuji modlitby, potřebuji vzpouru proti Bohu, proti jeho zákonům. Ale tvá láska nestačí, protože čím dál tím více mrzačím lidi, smrtí chudoby je štvu, jak stádo bezradné...

CHARITA: Bohatství neprospěje lidstvu. Větší cenu má podaná milosrdná ruka. Co si počne nemocný, když mu dáš milion? — Milionem se neuzdraví, jako milion nenahradí sirotkům mateřskou lásku! Láska se číslicemi nepočítá!

BURSIÁN: Číslicemi se násobí peníze a penězi svírám v hrsti svět!

CHARITA: Penězi kupčíš, bídačíš, podvádíš, ničíš, penězi štveš člověka proti Bohu!

BURSIÁN: Ty jsi ale drzá!

CHARITA: Pravda je drzá chudobou. Sloužím království chudoby, království víry, naděje a lásky... Ty sloužíš království, které je bez víry a bez svědomí!

BURSIÁN: Nepronásleduj mé svědomí!

SBOR (*za scénou*): Nikdy jsi nic nemiloval, nic nectil kromě sebe a v nic jsi nevěřil než v peníze. Jsi bez lásky, bez citu, jsi bez svědomí!

CHARITA: Sloužím království, které není z tohoto světa, které přemáhá tvoje království peklem, usilující o neustálé zavržení tebe samotného ukrutným plamenem neustálého trápení světa... Sloužím království Krista Krále!

BURSIÁN: Ty sníš o království, ale já království mám! Já jsem světa pán!

MLADÍK (*přichází a natahuje ruku*): Pane, žebrám o práci, žebrám o kus chleba, žebrám, protože mám hlad a jsem nezaměstnaný!

BURSIÁN: Zaměstnám tě, dám ti práci a zaplatím ti ji!

MLADÍK: Budu ti vděčný, budu dělat, co budeš chtít...

BURSIÁN: Zabiješ ji!

MLADÍK: Koho?

BURSIÁN (*ukáže na sestru*): Ji!

CHARITA: Nebojím se smrti, ale nezabiješ!

MLADÍK: Nezabiji!

BURSIÁN: Proč?

MLADÍK: Protože nejsem zvíře, protože jsem člověk. Dáš mi peníze, odbudeš mne, zbavíš se mne, zákon si se mnou po zlém vyřídí vraždu. Ale až budu nemocný, ty mně neposloužíš jako ta sestra, až budu mít hlad, ty mně nedáš ani tvrdou kůrku! Až mě povedou na šibenici, ty mne provázet nebudeš! Ty mě chceš jen okrást, chceš spekulovat s mou bídou, chceš mě zničit, abych zničil milosrdenství, abych zničil vlastní víru, abych se potupil a připravil o lásku k bližnímu...

BURSIÁN (*úlisně škemrá*): Pošetilče, zadarmo mně také nikdo nic nedá.

Musím si urvat, co se urvat dá. Zisky jsou malé, je velká bída a já bídu nerozmnožuji, já nesloužím chudobě, ale chudobu rozmnožuje ona. Ona je vinna, že je bída, protože podporuje a slouží bídě. Já nemohu víc nic dělat — opravdu nedá se víc dělat...

MLADÍK (*skočí po bursiánovi a zatne ho škrtit*): Podívej se, že se dá něco dělat, když se chce! Slyšíš? — Tohle bude ta nejlepší bilance na světě, ty nejlepší počty blbých cifer, ten nejúspěšnější zisk na burse života!

CHARITA (*výrazně*): Nezabiješ!

MLADÍK: Nezabiji!

BURSIÁN: Protože by si to s tebou zákon vyřídil šibenicí!

MLADÍK: Zbabělče, neschovávej se za zákon, jako se schováváš za peníze! Jsem člověk, mám hlad a nemám práci. Ale když mně dáváš práci, abych zabíjel, zabiji! Zabiji v tobě všechno zlé, podlé, podvodné, budu zabíjet tvou lež pravdou, abys zlem nezabíjel ty!

BURSIÁN (*posměšně*): Čím a jak ji zabiješ?

MLADÍK: Křesťanským mládím!

BURSIÁN: Mládím? Dám mu svůj chleba a bude zpívat mou písničku: pe-

níze, peníze, peníze! Mládí je na prodej! Mládí je lačné! Otrávím ho, zabiji jeho sílu, protože ho nechám vyžít!

CHARITA: Kdo věří, je věčně mladý, je věčně ohnivý, je věčně bojující!

BURSIÁN: Je věčně bezmocný! — Mám moc, kraluji mocí, mé království nezná mezí: Tisk, parlament, revoluce, stávka, škola, rodina, kultura, osvěta, bursy, banky, průmysl, obchod, hospodářství, politika, devalvace, kartely, monopoly, trusty...

MLADÍK: Proč tolik křiku, proč tolik slov, když všechno můžeš říci jedním slovem nebo větou, že máš mocné království lži a podvodu, že tancuješ kolem zlatého telete, že hraješ mariáš s krisí...

BURSIÁN: Vrahu! Lotře! Vyvrheli! Štváči!

MLADÍK: Nenadávej sobě! Křesťanské mládí opovrhne tvým tyranstvím peněz. Ve chvíli pokušení proti zlým úkladům lidská masa se v jednoho vůdce vtělí! — Přijď království Tvé, Kriste!

(V pozadí rozhrne se opona, objevují se zástupy KATOLICKÉHO MLÁDÍ s prapory a nad nimi září světelný kříž v rudé ploše.)

CHARITA: Ejhle kříž, na němž visel Bůh a Člověk, zbičovaný, trnům korunovaný, posmíváný, ukřižovaný, tupený! Ejhle Král králů!

SBOR: Kristus!!!

(Katolické mládí postupuje do středu a zaplňuje scénu.)

MLADÍK: Mladí vírou, mladí touhou, mladí srdcem!

CHARITA: Mladí láskou!

BURSIÁN *(mezi dalším odvrátí se, aby neslyšel a neviděl)*.

SBOR: Mladí vpřed pro sociální království Kristovo!

MLADÍK: Osvobodíme ze smetiště světa křesťanský řád Krista Krále!

SBOR: Aby kraloval kříž...

MLADÍK: ...nad parlamentem, nad radnicí, nad vojsky!

SBOR: Aby kraloval kříž...

MLADÍK: ...ve škole, nad rodinou, nad kulturou!

SBOR: Aby kraloval kříž...

MLADÍK: ...v průmyslu, v obchodě, v hospodářství, v továrnách, v kancelářích!

SBOR: Aby kraloval kříž...

MLADÍK: ...nad lidským srdcem i nad strojem, nad pluhem i nad knihou, nad uměním, vědou i nad číslicemi a vynálezy!

CHARITA: Zřekněme se všeho pro skutečný Kristův řád na světě!

MLADÍK: Aby ve všem a nade vším žil a kraloval:

SBOR: Kristus!!!

MLADÍK: Vládl:

SBOR: Kristus!!!

MLADÍK: Vítězil:

SBOR: Kristus!!!

MLADÍK: Jemu čest a sláva i moc na věky!

CHARITA: Oblecme se v plnou zbroj Boží, abychom mohli čeliti evangeliem pokoje, neboť bojování naše není proti krvi a tělu, nýbrž proti knížetství a mocnostem, proti světovládcům temnoty. Svatý Michaele archanděle, pomáhej nám v boji!

SBOR: Proti úkladům ďáblovým!

MLADÍK: Ať žije v nás:

SBOR: Kristus Král!!!

MLADÍK: Ať kraluje v nás:

SBOR: Kristus Král!!!

MLADÍK: Ať vítězí v nás:

SBOR: Kristus Král!!!

Jeden ze sboru intonuje: Ježíši, Králi nebes a země... a ostatní se v mohutném finale připojují i s publikem.

Jednomyslné resoluční prohlášení

1. Úkolem dnešní naší manifestace jest, obrátiti pozornost všech státních činitelů republiky a všech odpovědných lidí vůbec znova k obecnému rozvratu společenských zřízení, jímž u nás i v ostatním světě vrcholí 200 let vadného vývoje lidstva. Tento rozklad je zaviněn jediné tím, že ze všech úseků soukromého i veřejného života byla vytlačena závazná platnost křesťanských náboženských pravd a zásad mravních.

2. Nad tímto divadlem zkázy zazněl před 11 lety varovný hlas hlavy křesťanstva a otce nás všech, velkého papeže Pia XI., který od kormidla lodi Petrovy, Kristovy Církve, správně rozpoznal příčiny všeho neštěstí. Ustanovil svátek Krista Krále, jehož trvalá vláda nad lidmi i národy jediné může usouzenému lidstvu vrátiti mír, spokojenost a štěstí. Proto my a s námi všechen křesťanský lid Československa v synovské vděčnosti skláníme se před stolcem Nástupce knížat apoštolských a obnovujeme na stupních jeho trůnu slib neochvějně věrnosti.

3. Naše katolické hnutí, které ve veřejném životě národa vždycky hlásalo zásady katolické pravověrnosti, snaží se je podle svých sil uplatnit i v zákonodárství státním. Znova dnes slavnostně prohlašuje, že se beze všech výhrad staví za program Krista Krále. Chceme, aby nad naším národem, jeho dětmi, rodinami a státem panoval Kříž právě tak, jako nad celým světem. A své milované vlasti, republiky Československé, v předvečer našeho státního svátku slibujeme z celého srdce tutéž neotřesitelnou věrnost, která byla ozdobou našich katolických předků, v jejichž dědictví jsme nastoupili.

4. Právě ve jménu této věrnosti k své otčině žádáme, aby náš stát byl po všech stránkách pevný, mocný a silný. Takovým bude však jediné tehdy, bude-li proniknut a ovládán úplně programem Krista Krále a zásadami Kristova sociálního království. Je toho třeba zvláště v této době, kdy zákeřné a útočné síly mezinárodní — bolševismus a novopohanství — svými falešnými hospodář-

skými, sociálními a kulturními naukami a politickými úklady míří přímo na existenci našeho státu.

5. Síla Československa nesmí však býti měřena jediné výzbrojí hmotnou a technickou pohotovostí, ale v první řadě velkými mravními hodnotami. Ty byly u nás doposud úplně zanedbány. Voláme proto znova a důrazně po upevnění rodiny, která je ko-lébkou států právě tak, jako rodina rozvrácená jejich rakví. Kéž náš hlas pronikne zvláště k těm, jimž je svěřena péče pro výchovu mládeže ve škole i mimo školu! Křesťanský lid tohoto státu je přesvědčen, že jen škola, která je do posledního písmene svého výchovného programu prolnta duchem i zásadami výchovy křesťanské, může naplniti mysl i srdce mládeže oním vlasteneckým idealismem, bez něhož je život národa nedůstojným živořením. Škola laická a neutrální, vlažná a ignorující Krista Krále, selhala a vychovává třtiny větrem se klátící.

6. Vnitřní síla státu závisí však i na dokonalosti a spravedlnosti jeho hospodářské a sociální skladby. Dnes nemůžeme býti spokojeni! Liberalistické a marxistické pověry uvrhly stát v chaos. Neodstraňují bídu lidu, ale — jak ukazuje činnost kartelů — vedou k dalšímu zbídačení nejširších vrstev. Prohlašujeme znova, že jediné nový hospodářský řád, založený na encyklice svatého Otce Pia XI., prodchnutý moderními názory na funkci hospodářství ve státě a láskou k chudým, může zjednati nápravu, protože v něm vidíme pravou záštitu úspěšné součinnosti všech hospodářských stavů a pevnou hráz proti útisku sociálně nejslabších. Jen tento nový hospodářský řád odvrátí stát od propasti sociální revoluce.

7. Tento program Krista Krále je programem katolického hnutí. Ve jménu tohoto programu voláme ke všem, kterým jde opravdu o křesťanský řád naší vlasti: Pojďte s námi! Pomozte nám naplniti všecka zřízení tohoto státu duchem Kristova pokoje, svorné součinnosti všech složek obyvatelstva a spravedlnosti pro všechny. Už dávno nešlo o boj záslušnější a vlastenečtější! Pojďte s námi pod prapor Kristova království nad republikou! Sloužíte tím nejlépe státu i národu!

BESEDY ČTENÁŘŮ
„DĚTSKÉ NEDĚLE“
A „KATOLICKÉ ŽENY“

Besídka čtenářů „Dětské neděle“

Pro své nejmenší a nejmladší přátele — čtenáře »Dětské neděle« uspořádala Československá akciová tiskárna v sobotu 17. října I. besídku. Sešlo se na ni tolik malých účastníků, že prostorný sál »Charitasu« nestačil.

Besídku zahájil koncert orchestru ČAT, řízeného F. Blahoutem, který našel hojně radostného ohlasu a potlesku.

Úvodní slovo měl vdp. P. Dr. Trochta, salesián, který k dětem srdečně a laskavě promlouval a získal si přízeň a srdce nejmenších čtenářů úplně.

Pak byl zdařilý výstup »Ať žije „Dětská neděle“«, předvedený Vlastičkou Martinovou a Pepíčkem Daňkem. Tito nejmenší herci sklidili mnoho zaslouženého potlesku.

Venoušek a Karlíček Ráblovi, 10- a 8letí virtuosoové na housle, které už známe z naší akademie na Slovanském ostrově, také včera s úspěchem koncertovali a byli předmětem velkých ovací.

K velké radosti dětí provedena pohádka »Jak Kašpárek se Šmidrou v Číně byli s princeznou« v bohaté výpravě. Kašpárek se stal miláčkem dětí. Jejich radost byla nepopsatelná, zvláště když Kašpárek v přestávkách dával dětem hádanky a — dárky. Také baletní soubor Slávky Stránské sklidil při pohádce hojně úspěchů.

Děti se opravdu nerady rozcházely z besídky, jež byla pro ně opravdovým svátkem a překvapením.

Slavnostní beseda čtenářek »Katolické ženy«

V sobotu 10. října byla uspořádána ve dvoraně paláce »Charitas« v rámci oslav 25. výročí ČAT beseda čtenářek »Katolické ženy«. Proto měla beseda ráz slavnostní, dvorana byla bohatě vyzdobena prapory a vlajkami v barvách státních a papežských.

Úvodní slovo měla šéfredaktorka »Katolické ženy« sl. Ludmila Tichá.

Poté následoval nádherný živý obraz »Svatá Terezička«, předvedený zaměstnanci ČAT. Krásně při tom recitovala Ilonka Pecková. Živý obraz působil hlubokým dojmem.

Sl. Julinka Stanislavová s velkým úspěchem zazpívala Schubertovo »Zastaveníčko«. U klavíru doprovázela ji pí M. Hořánková. Pak byla předvedena aktovka F. Moravce »Ve šlépějích Šebestiána Kubínka«, jež měla zasloužený úspěch.

Paní Vopršalová, ředitelka čsl. zkušebního a výzkumného ústavu pro domácí hospodaření, a paní Kučerová z Ústředí čsl. hospodyň promluvily na téma »Žena v domácnosti a rodině«.

Módní salon Františka Lišková-Hubáčková z Prahy II., Jungmannova třída, před-

vedla poslední ukázky svých modelů. Jožka Šilhan měl sólo na xylofon a sklídl zasloužený potlesk. Nakonec byl uspořádán závod v mletí kávy o ceny. O hudební vložku na besedě čtenářek »Katolické ženy« postaral se orchestr ČAT. Beseda měla nečekaný úspěch.

VE ŠLÉPĚJÍCH KOLPORTÉRA ŠEBESTIÁNA KUBÍNKA .

Dramatická scéna Fr. Moravce

OSOBY: DVOŘÁČKOVÁ, *matka.*
ZDENA, *její starší dcera.*
SLÁVKA, *školátka, její mladší dcera.*
JULKA, *Slávčina kamarádka.*
PAVEL, *snoubenec Zdeny.*
VONDRÁK.

SCÉNA: pokojík. (*Slávka a Julka v koutě u stolečku si tlou. Během hry jsou neposedné, šlouchají se a škádlí jedna druhou.*)

MATKA DVOŘÁČKOVÁ (*sedí u stolu, v klíně má ruční práci, ale nepracuje. Divá se smutně do dálky a přemýšlí. Na stole kniha, v ní ženský časopis a dopis.*)

SLÁVKA: Mami, že prý člověk povstal z opice?

MATKA: Co to čteš?

JULKA: Dětský časopis!

MATKA: Učte se raději a dej to sem, ať to víckrát u tebe nevidím! Pro tebe jsou školní knihy! Co se máš na zítřek učit? (*Matka sebrala jí časopis.*)

SLÁVKA: Dějepis!

MATKA: Tak se hezky učte!

Na dveře je zaklepáno.

MATKA: Dále! (*Jde vstříc vstupujícímu.*)

PAVEL: Dobré odpoledne!

MATKA: Pěkně vás vítám, pane Pavle!

PAVEL: Zdena už je doma?

MATKA: Ne!

PAVEL: Psala?

MATKA: Ne!

PAVEL: Žádné zprávy o ní! Také jsem nedostal dopis! Je to velmi podivné! Nic neřekne a bez rozloučení si odejde! Nikdo neví, kam!

MATKA (*mlčí*).

PAVEL: Přece o ní musíte vědět! Vždyť jste její matka! Už je týden pryč. Nezapírejte ji přede mnou, ujela-li snad, aby se mně vyhnula a chce-li zrušit naše zasnoubení.

MATKA: Ale ne, pane Pavle! Nesmíte si to tak vykládat! Já nevím, věřte mi...

PAVEL: Věřím, že víte...

MATKA: Víím, ale nevím, jak vám to říci...

PAVEL: Řekněte pravdu, jsem mužem a snesu, ať je jakákoli, jen když se dozvím, co se stalo se Zdenou.

MATKA: Myslela jsem, že se druhý den vrátí, proto jsem vám nic nechtěla říci. (*Pláče.*) Přečtěte si dopis, který mi zanechala. (*Podává mu dopis.*)

SLÁVKA: Mami, neplač, uvidíš, že se Zdena vrátí!

PAVEL (*čte*): Drahá maminko! Nezlob se na mne pro můj útěk z domova, ale nemohu jinak než skončit své otálení rázným rozhodnutím. Ty bys nikdy nedovolila, abych šla za hlasem své touhy, která mě volá do jiného, záživějšího světa. Nesmím se nikdy se všedním životem, který

mě dusí, škrtí a láme křídla k rozletu do vyšších sfér. Nechci živořit jako květina bez slunce. Nepátrej po mně, marně bys mě hledala, a i kdybys mě našla, nevrátím se — až jednou přijdu sama k tobě i Pavlovi, až budu ověnčena vavříny a až světem bude se rozléhat má sláva... (*Matka pláče. Pavlovi klesnou ruce, mlčí. — Pausa.*)

PAVEL: Co ji to napadlo? Ani slovem se mně nikdy o něčem podobném nezmínila! — Kam odjela? Celý týden je již pryč a vy mně nic neřeknete! To není možné, aby z něčeho nic najednou si vzpomněla a utekla, protože se jí znechutil všední život. Znam Zdena, tak ušlechtilé prostou! Někdo musí být příčinou jejího rozhodnutí — tak náhlého!

MATKA: Ona byla vždycky romantická!

PAVEL: Byla romantickou, ale ne takhle všedně!

MATKA: Jsem zoufalá starostí o ni, aby se jí nic zlého nestalo. Už celý týden jsem nespala. Vzala jsem včera v noci, když jsem prohledávala její skříň a pátrala po nějaké určité stopě, tuhle její knihu. Ani nevím, jak k ní přišla a neviděla jsem, že by ji byla četla. »Za slávou« se to jmenuje a jedná se o mladé dívce, která utekla z domova a stala se slavnou filmovou hvězdou.

PAVEL: Takový román nemá s útekem Zdeny ničeho souvislého.

MATKA: Když nemá, tak mně to vysvětlete! Sám jste bezradným! A věřte mně, že všechny hloupé nápady dnešních dívek i hochů jsou z četby a z filmů. Ve všech románech i časopisech píše se jen o dobrodružství, o romantice, o manželské nevěře. Mladí lidé touží po přepychu a

snadném zbohatnutí, jako o tom čtou v románech a časopisech a potom vyvedou takové hlouposti jako Zdena.

PAVEL: Ale Zdena je rozumná, ví — co čte!

MATKA: To si myslíte vy! Ale já — jako matka — neměla jsem věřiti její moudrosti. Měla jsem dohlížet na její četbu, sama jsem se měla starati o knihy a časopisy pro ni.

PAVEL: A to si jen myslíte, protože neznáte jiného východiska, jak si vysvětliti její útek. Domníval bych se, že tu někdo cizí okamžitě na ni zapůsobil, že ji oklamal, že ji uhranul, aniž by si toho uvědomila.

MATKA: Dokáží vám, pane Pavle, kdo to asi byl, kdo ji zmátl. Podívejte se, ženský list, tady na té stránce jsou inserty. Jsou tu na ní kaňky, jak asi zkoušela pero, když psala dopis. Čtěte tento insert:

PAVEL (*čte*): Chcete hráti ve filmu? Úspěch i skvělá budoucnost bude vám zaručena!... Myslíte, že?...

MATKA: Nevím, ale všechny stopy by se shodovaly, že je to možné. Někdy, tak v žertu, když přišla z biografu z filmu, který se jí líbil, říkala, že by chtěla hrát, ale nepokládala jsem to za vážné.

PAVEL: Máte asi pravdu, hroznou a skutečnou pravdu! Ale kdovíco se pod tím insertem skrývá, možná, že obchodník s děvčaty, ale určitě nějaký podvodník.

MATKA: Můj Bože! (*Pláče.*)

SLÁVKA: Uvidíš, mami, že se Zdena určitě vrátí! Neplač, maminko!

PAVEL: Věděla dobře, že bych jí to rozmluvil, proto se mi nesvěřila. Musíme ihned pátrat, komu padla do spárů, kam odešla! Neměla jste tak

dlouho to nechat, teď bude již zne-
snadněné pátrání!

MATKA: Přece vlastní matka nedá dce-
ru hledat policií. Už pro ostudu ne!
Vždyť je hodná, nikdo nikdy jí ne-
mohl ničeho vytknout a najednou ji
dám hledat policií!

PAVEL: Ostuda, ostuda, ostuda! Kdo-
ví, jestli tohle není horší než ostuda,
horší než smrt!

*(Matka pláče. — Vějde Zdena s ku-
řákem.)*

ZDENA: Maminko!

*(Pavel překvapen se odvrátil od Zde-
ny.)*

SLÁVKA A JULKA: Zdeničko!

MATKA *(radostně, ale v pláči)*: Zdenič-
ko!

ZDENA: Má drahá maminko!

MATKA: Jsi zdráva, jsi živá, nic se ti
nestalo?

SLÁVKA: Tak vidíš, maminko, že jsem
měla pravdu! Maminka se, Zdeno,
pro tebe tolik naplakala!

ZDENA: Odpusť mně, maminko, co
jsem provedla, tolik se stydím za
svou lehkomyšlnost!

MATKA: Jen když jsi se mi neztratila
a nic se ti nestalo, vidě, že se ti nic
nestalo?

ZDENA: Nic, maminko, jenom to, že
jsem ze své romantické touhy vystříz-
livěla a že jsem důkladně vyléčena.
*(Dívá se na Pavla, který stojí odvrá-
cen — a nesměle.)* Pavle! — Víím, že
je to ode mne ošklivé, co jsem vy-
vedla, ale — prosím — i tebe pro-
sím, nezlob se na mne, strašně toho
lituji!

PAVEL: Když romantická touha je ne-
dostižná, lituješ?

ZDENA: Myslela jsem neustále na tebe,
chtěla jsem i tobě pomoci k snesitel-
nějšímu životu, chtěla jsem tě pře-
kvapit, proto jsem ti nic neřekla.

PAVEL: Překvapila jsi mne tím, že nevíš,
že máš pro mne větší cenu jako ryzí,
prostá hvězdička, třeba na světě nej-
poslednější, než namalovaná filmo-
vá krasavice. Se slávou a s bohat-
stvím kdybys přišla, pohrdnu tebou
a musíš uznat, že bych se tě právem
musel štítit, protože bych věděl, co
jsi za slávu a za bohatství ztratila!
Proč se vracíš, když já tě nemohu
uspokojit?

ZDENA: Otevřela jsem oči na skuteč-
nost! Máš pravdu, tomu ničemovi,
co inseroval, nestačily peníze, které
jsem mu dala...

MATKA: Tys mu dala peníze?

ZDENA: Ano, a nestačilo mu to.

PAVEL: Proto jsi se vrátila?

ZDENA: Utekla jsem odtamtud stejně,
jako jsem utekla z domova. Pro-
hlédla jsem, co se za slibem úspěchu
a skvělé budoucnosti skrývá mravní
bídy! Vzpomněla jsem si na mamin-
ku a jak ty mě máš rád!

PAVEL: Ty se spoléháš po tom, co jsi
udělala, ještě na moji lásku?

ZDENA: Pavle, snad nechceš říci, že mě
už nemáš rád? Víím, že máš důvod,
víím, že to nebylo ode mne hezké...

PAVEL: Nebylo hezké, že jsi neměla ke
mně drobeček důvěry, abys se své-
řila. Opustila jsi mě bez rozloučení.
Neuvážila jsi ve svém srdci lásku
tak, jak zaslouží a lehkovážně jsi
podlehla prospěchu a pokušení...

ZDENA: Křivdíš mně, Pavle! K vůli
tobě, Pavle, jsem se vrátila, protože
jsem spoléhala na tvoji lásku, protože
jsem věřila, že ty věříš v mou, ale
nyní vidím, že jediné pravá láska je
láska mateřská, která má sílu odpustit
a zapomenout. *(Pláče u matky.)*

MATKA: Neplač, Zdeničko, Pavel tě
má rád, věř mně, že tě má rád! Víš,
mateřské lásce se nevyrovná žádná

jiná, co bude svět světem. Já jsem vinna za tebe, Zdeno!

ZDENA: Ty, maminko!

PAVEL: Vy?

MATKA: Měla jsem bdít nad tím, co čteš. Kdybych ti byla nedovolila číst všechno, co ti přišlo do ruky, nebyla bys přišla na hloupý nápad utéci z domova!

PAVEL (*ironicky*): Potom snad jsem vinen i já Zdeniným útekem, protože já jsem jí nosil časopis, ve kterém našla bezpochyby inserát...

MATKA: To souvisí jedno s druhým. Na přední stránce obrázek filmové hvězdy, uvnitř romány o snadném dosažení slávy a lehké cestě k bohatství a nakonec lákavý insert.

PAVEL: To nelze tedy potom vůbec nic číst! Najděte mi jediný časopis, který můžete dát bez obav do rukou romantického děvčete! Ten, který jsem Zdeně nosil, považoval jsem za nejsolidnější, protože je nejčtenější.

ZDENA: Raději nebudu číst nic, protože nyní vidím, jak je všechno vylhané a vypočítané, jen aby mladý člověk byl nespokojencem.

MATKA: Za mého mládí, to bylo čtení. Půjčoval nám knihy pan farář. Nezapomenu na kukátkáře — na jeho naučné povídky, jeho obrázky v kukátku, ze kterých se čtenář nejen vzdělával pro život, ale zvláště poučoval a utvrzoval.

JULKA: Paní Dvořáčková, že je to pravda?

MATKA: Co?

SLÁVKA: Že to není pravda, mami, že Církev v bělohorské době zničila náš národ?

JULKA: Přece by to jinak nebylo v dějepise!

MATKA: Když náš národ žije, tak ho přece nikdo nezničil!

SLÁVKA: Tak vidíš, Julko!

JULKA: Ale náš národ se probudil!

SLÁVKA: Jak by se mohl probudit, kdyby byl zničen?

MATKA: Člověk povstal z opice! — Církev zničila národ! — Tak je vzdělávána mládež! Lží ji učí! Školní knihu jim z ruky vzít nemohu...

ZDENA: Ale jak dnes má člověk poznat, která kniha je dobrá? Bez čtení to ale přece jen nejde! Dnešní žena potřebuje časopis, který by vyhovoval všem požadavkům dnešní doby, který by jí dával zprávy z celého světa, který by jí poradil v denních starostech, v domácích pracích...

MATKA: Při tom zušlechtoval ženiny ctnosti, mařil ješitnost, marnivost... Děti spoluvychovával...

PAVEL: A k tomu módní hlídku, pěkný románek nebo povídky zábavné a poutavé! To ale chcete nemožné! (*Za řeti Zdeny vstoupí Vondrák, vyslechl rozhovor, na zádech má batoh.*)

VONDRÁK: Všechno je na světě možné!

PAVEL: Vondráku, kde se tu bereš? Kam jsi to zabloudil? Jsi hodný, žes na mě nezapomněl.

VONDRÁK: Pozdrav Bůh vespolek všechny! Nezabloudil jsem, příteli Pavle! Náhoda, že se setkáváme!

PAVEL: Cestuješ, užíváš prázdnin! To musíš tedy se mnou, ke mně domů! — To je kolega Vondrák, učitel. — To je paní Dvořáčková, a to je... (*zarazil se — v rozpacích*).

ZDENA (*sama se představuje*): Zdena Dvořáčková.

VONDRÁK: Tak počkej, počkej, nezamlouvej řeč, když jsem právě přišel včas. Já tady mám co dělat, protože já vím o časopise pro ženy, ale také

o obrázkovém časopise pro děti —
ba pro celou rodinu.

PAVEL: To jsi tedy nezabloudil! Ale,
kde se tu bereš a vůbec...

VONDRÁK: Tak počkej, až ti to řeknu!
— O prázdninách také učím, jako ve
školním roce, ovšem poněkud jinak.
Jiné učitelské poslání vzal jsem si za
úkol. (*Rozbaluje batoh a vydává
knížky a noviny.*) Za Starého zákona
lidé dávali Pánu Bohu desátek ze
všeho, teď mu nechtějí dáti nic, pro-
to si ho bere Pán Bůh sám! — To
říkával Šebestián Kubínek, jeden
z nejšlechetnějších mužů Moravy,
který žil v minulém století: Dáte-li
desátek na dobrý tisk, Pán Bůh vám
to vynahradí stonásobně; nedáte-li
dobrovolně, Pán Bůh vám vezme víc
a nebudete mít ani majetku, ani zá-
sluhy u Pána Boha.

PAVEL: Ty tedy v duchu Šebestiána Ku-
bínka učíš náš lid čísti a odebírat
dobrý tisk!

MATKA: Vzpomínám si, někde jsem
o Kubínkovi četla!

VONDRÁK: Václav Kosmák o něm
psal!

MATKA: V kukátku!

VONDRÁK: Ano!

PAVEL: Ale nestačí jeden na podobný
úkol!

VONDRÁK: Ať je alespoň jeden ta-
kový Kubínek v každém městě a
v každé vesnici. Světských knih je
dost a dost! Proto Kubínek stal se
apoštolem dědictví svatojanského,
chodil po naší vlasti bos a o hla-
du, ačkoli měl majetek a jeho hos-
podářství mělo cenu 70.000 zlatých.
Doporučoval dobré knihy, aby náš
dobrý lid nebyl sveden špatným tis-
kem, ale dobrou četbou aby byl u-
tvrzen ve víře a mohl očekávat dě-
dictví v království nebeském!

ZDENA: Tedy je na světě ještě dobrá
četba?

VONDRÁK: Podívejte se (*vyndává z ba-
tohu*) pro ženy máme — »Katolickou
ženu«!

MATKA: Ukažte!

ZDENA: Ukažte!

VONDRÁK: Pro děti »Dětskou neděli«
a pro každého »Neděli«.

SLÁVKA A JULKA: Ukažte nám »Dět-
skou neděli«!

PAVEL: Ukaž!

VONDRÁK: A tady jsou knihy (*z Vyše-
hradu, některé jmenuje*): K Bohu od
P. Urbana, od Willama Život Kris-
tův, pro děti Svensonovy spisy, Ben-
sonovy spisy pro dospělé. Prohléd-
něte si, děti, Svensonovy knížky, ty
jsou pro vás, píše je velebný pán
v kraji, kde je moře celý rok ledové
a ani v létě nerozmrzá!

PAVEL: Pracuješ vlastně pro blaho ná-
roda, pro štěstí každého!

SLÁVKA: Poprosím maminku, aby mně
tuhle knížku koupila!

VONDRÁK: Jako Kubínek vychovával
lid a připravoval, aby byl mravně
zdravý, připraven k velkému úkolu,
obětoval se Šebestián Kubínek ja-
ko rozsevač dobrého písmene ke cti
a chvále Boží, a za to mu má býti
národ vděčným. Naší povinností je,
abychom jeho památku oslavovali.

PAVEL: Oslavovat znamená následovat!

VONDRÁK: Tento Kubínek je již zvěč-
nělý, je namalován jako šířitel ka-
tolického tisku se skřínkou v koste-
le na Svatém Hostýně u hlavního
oltáře, a hlasy, zvláště v kněžstvu,
projevily, aby památka jeho byla
zachována pro ctnostný, panický ži-
vot a oslavena svatořečením. Náš
národ má tedy světce šířitele dobrého
tisku.

PAVEL: A jediné z pramene dobré četby

bude národ odvážný, bude duchem nesmrtelný. Ale je tu přesila, je tu silný nápor, jedinec nic nezmůže . . .

VONDRÁK: Silné jedince potřebujeme, jako byl Kubínek! Vyčítali mu, že Pánu Bohu den a čas ukrádá a přece byl jeho život skutečným příkazem: Modli se a pracuj! Modlil se bez ustání! A to není práce choditi od noci do noci a nositi aspoň půlcentové břemeno na zádech? Co v té almárce na zádech nosíval, věděl každý! Na statisíce knih roznesl na shrbených zádech a tak rozsel mezi lid, potom svým pokropil a modlitbou svou požehnal ne tisíce, ale statisíce zdrojů dobrého vnuknutí.

PAVEL: Na stoly našich domovů musí přijíti dobrý tisk! Musíme se o to všichni přičiniti. Nikdo jiný není viněn bídou mravní než lid sám, protože nechává sebou spekulovat barevnými obrázky, dává na sebe působit podvodnými úklady!

ZDENA: To jsou překrásné věci (*neustále prohlíží knihy a časopisy*). »Katolická žena« je laciná, je to list vkusu i potřeby, přináší všechno, co má žena vědět, je poučná a zároveň praktická, přehledná!

MATKA: Mají-li děti takového kamaráda, jako je »Dětská neděle«, budeme mítí jednou šťastný národ!

SLÁVKA: Mami, prosím tě, vid', že mně ji předplatíš?

MATKA: Ano!

JULKA: Poprosím také tatínka, abych ji směla odebírat! Líbí se mi! Je hezká!

SLÁVKA: Mami, Julce se líbí »Dětská neděle« už proto, že v neděli máme ve škole prázdnou!

JULKA: A je to pravda! Neděle je náš den, proto »Dětská neděle« je naše!

ZDENA: A »Neděle« to je již vůdce ke

krásnu, ku pravdě, k ušlechtilosti. »Neděle« vychová a utvrdí národ, přispěje, aby náš stát rozkvetl křesťanskou láskou a obětavostí!

MATKA: Obce budou šťastné se svými domovy!

ZDENA: Ženy musí rozmnožiti poslání Kubínkovo!

PAVEL: Zdeničko, takovouhle tě mám rád a takovou zůstaň vždycky! Zapomínám na všechno, protože nejsi vinna, a nezlob se, že jsem byl tvrdým a nesmiřitelným, ale musíš se mi vždycky se vším světit! Budeme přece svoji na celý život, proto se musíme utvrzovati dobrem. Zůstaň prostou hvězdičkou, tím krásnější, čím více máš pevný úmysl šířiti kolem sebe třpyt dobra, a budeš zářit pro mne, pro maminku . . .

ZDENA: Pavle!

MATKA: Šťastné děti, dobro vám odmění spokojeností a láskou váš krásný úmysl a jenom vytrvejte, nedejte si nikým vyrvati a zmásti své předsevzetí!

ZDENA: My nedáme uvadnout kráse ve svém manželství.

MATKA: Příčinou rozvratu v manželství je vliv špatného tisku. — Ženy musí udržovati živé vědomí a nedotknutelný příkaz Prozřetelnosti, která přikázala, že manželství je svazkem nerozlučitelným a že tomuto zákonu se musí přizpůsobiti zákonodárství světské a odchýlilo-li se od něho, že vše musí býti vynaloženo, aby zákon Boží nebyl světskými zákony šlapán.

ZDENA: Všichni se budeme zodpovídati před Bohem i před budoucností národa, zda jsme bděli nad tím, aby ani rodina, ani škola dětem nedávala nic, co by zabíjelo jejich duše.

Jaká žena — takové děti — takový národ!

VONDRÁK: Ženy jsou ve svědomí zavázány, aby neodbíraly, nekupovaly, nečetly a nepřipustily do svých domovů noviny, obrázkové časopisy, brožury a knihy, které rozleptávají náboženství a mravnost. Ženy jsou povinny pracovat o šíření dobrého křesťanského tisku, protože jsou těžištěm domácnosti i rodiny.

PAVEL: Nejen ženy, všichni — a zvláště nespokojenci — kteří nic jiného nedělají než pláč, nařikají, bědují na svízele, na bídu, všechno jenom kritisují, těm se musí vytáhnouti

ruce z kapes: Nemluvit a dělat! Nebrečet a nenaříkat, ale šířit dobro dobrým tiskem, aby pravda byla poznávána a neustále pronikala do všech koutů naší vlasti pro lepší zítřek našeho národa!

SLÁVKA: Mami, viď, že mně koupíš tuhle knížku, tuhle, tuhle, tuhle...
(*Slávka bromadí na kupu na stole knížky, které si vybrala.*)

JULKA: Mně stačí »Dětská neděle«!

SLÁVKA A JULKA: Ať žije »Dětská neděle«!

Opona.

Náš pojišťovací ústav

Národní pojišťovna, akc. spol., Praha II., Spálená 15, založena předními katolickými pracovníky pro služby katolickému lidu v odboru pojišťovacím, těší se od počátku své činnosti zasloužené důvěře celé lidové veřejnosti. Tato důvěra a křesťanské zásady, kterými jest ústav veden, jsou příčinou, že obchodní rozvoj Národní pojišťovny se rok od roku zvyšuje. Již r. 1923, který byl prvním rokem její činnosti, bylo dosaženo nečekaného výsledku docílením 2.950 pojistek s premií 526.000 Kč. Rok nato stoupá počet pojištěnců na 7.845 a premie přes 1 a čtvrt milionu Kč. Každým následujícím rokem přibývá pojištěnců, takže koncem roku 1935 má Národní pojišťovna již 92.097 pojistek a výše premie dosahuje téměř 12 a půl milionu Kč. Současné s převzatými závazky stoupají i záruky ústavu, které překročily již 50 milionů Kč. Na náhradách škod bylo od počátku ústavu vyplaceno přes 52 a půl milionu Kč.

Tímto svým rozvojem vřadila se Národní pojišťovna čestně mezi staré, dávno zavedené pojišťovací ústavy a podle statistických dat mnohé z nich obchodním vzestupem předstihla. Bude-li však každý katolík podle hesla »Svůj k svému« obracet se na ni ve svých pojišťovacích potřebách, umístí se Národní pojišťovna mezi největší tuzemské pojišťovací ústavy, což je také cílem, který zakladatelé její od počátku měli na zřeteli. Věnujme proto svému pojišťovacímu ústavu plnou svoji přízeň.

O B S A H :

Československá akciová tiskárna

<i>Vladimír Hornov: Největší katolické tiskárně v ČSR do nového čtvrtstoletí</i>	9
Před 25 lety a dnes	11
1911	11
Dnes	12
Kdo vedl správu ČAT?	13
Jubilejní oslavy 25 let trvání ČAT	14
<i>Ať panuje Kristus Král nad rotačkou!</i>	14
Slavnostní valná hromada ČAT	18
Pozdravy k jubilejním oslavám ČAT	19
Předchůdci Československé akciové tiskárny	21
Slavnostní večer na Slovanském ostrově	32
<i>Dábel nad rotačkou</i>	33

Výstava katolického tisku

<i>Zahajovací proslov místopředsedy ČAT dra J. Hatláka</i>	46
--	----

Sjezd Ligy šířitelů a kolportérů katolického tisku

<i>Co je »Liga šířitelů katolického tisku« a její účel</i>	51
I. sjezd L. Š. K. T. manifestačním slibem tisíců nadšených srdcí pro rozšíření a prohloubení tiskové akce katolíků	51
<i>Řeč J. M. A. Vykoukala, opata Emauzského</i>	52
Tisk je pákou dějin	53
<i>Kultura sobectví vede k válkám</i>	54
<i>Úkoly inteligence a mládeže</i>	54
<i>Splnil tisk své úkoly?</i>	55
<i>Povinnosti katolíků k tisku</i>	55
Řeč P. Czermína	56
Řeč p. předsedy Msgre B. Staška	62
<i>Pozdravy našich kolportérů</i>	67
Holdovací projev	68
<i>Zakončení nedělního sjezdu L. Š. K. T.</i>	68
Čestné diplomy nejzasloužilejším!	70
<i>Státní hymna a Svatováclavský chorál</i>	71

Konference katolických literátů a publicistů

Dr. R. I. Malý, autor knihy »Kříž nad Evropou«, o úkolech katolické literatury	75
Jan Scheinost, chefredaktor »Lidových listů«	76
Miloš Krejza: K podstatě umění a dnešní umělecké skutečnosti	79
Předseda Msgre B. Stašek	83

Manifestace v Plodinové burse na svátek Krista Krále

<i>Manifestace katolického lidu v Plodinové burse</i>	87
Pro vládu Krista Krále	88
<i>Řeč ministra veřejných prací inž. J. Dostálka</i>	88
<i>Velký kardinál varuje</i>	88
<i>Kam vede každá válka</i>	90
<i>Nechcem nic než mír</i>	90
<i>Více modlitby a méně počítání</i>	91
<i>Mravní zákony platí i pro národ a stát</i>	91
<i>Pro diktaturu Krista Krále celému světu</i>	92
At žije Kristus Král!	93
Přijď království Tvé!	95
<i>Jednomyslné resoluční prohlášení</i>	99

Besedy čtenářů »Dětské neděle« a »Katolické ženy«

<i>Besídka čtenářů »Dětské neděle«</i>	105
<i>Slavnostní beseda čtenářek »Katolické ženy«</i>	105
Ve šlépějích kolportéra Šebestiána Kubínka	106
<i>Náš pojišťovací ústav</i>	112

Továrna na papír a lepenku

LUD. FIEDLER
v Březenci u Jirkova

doporučuje se k dodání tisk., koncept.,
plakát. a couléroových papírů a zároveň
jako specialitu ster. matric. ✻

Josef Flek

PRAHA XII., Fochova tř. 64
Sklady: Praha XII., Třebízského 12
Telefon číslo 519-74

*Odborný závod pro zařizování
grafických závodů*

Knihlisk - offset - litografie - hlubotisk

Konfekce papíru

KAREL KROUPA, MĚLNÍK -

sklad

PRAHA II., SOUKENICKÁ ČÍS. 9

*Obálky, dopisní papíry, sáčky a ji-
né papírové výrobky pro tiskárny
a obchody s papírem.*

Dobře a svědomitě Vám poslouží

Národní pojišťovna

akciová společnost

PRAHA II., Spálená ulice číslo 15

Dříve než se rozhodnete pojištění jakého-
koliv druhu uzavřít, vyžádejte si od nás
rozpočty a informace, které Vám zdar-
ma a pro Vás nezávazně budou podány

POJIŠTĚNÍ ELEMENTÁRNÍ A ŽIVOTNÍ • KATOLÍCI, POJIŠŤUJ-
TE SE U SVÉHO ÚSTAVU! • PRO DOSUD NEOBSAZENÁ
MÍSTA SE PŘIJMOU ZÁSTUPCI ZA VÝHODNÝCH PODMÍNEK

*Sklad a zastoupení
Harmanecké továrny
na papír, a. s., Harmanec*

**OSKAR
STEIN**

PRAHA I.,

Betlemská ul. čís. 6

Telegramy: Papirstein

Telefony: 257-4-1 serie

Papír - karton

B. Cibulka

dílny pro veškerou reklamu

Praha XII., Blanická 6

Telefon 517-94

Provádí veškeré práce písmomalířské a lakýrnické

PRVNÍ ČESKÁ VZÁJEMNÁ POJIŠŤOVNA

(ZAL. R. 1827)

PRAHA II.

SPÁLENÁ 24.

Správa pojišťování církevních předmětů

Praha IV., Arcibiskupský palác

Miroslav Moravec

•
PRAHA II.,

Václavská ulice číslo 12.

Telefon číslo 466-73.

•

GRAFICKÝ REPRODUKČNÍ ÚSTAV

PÍSMO
THANNHAEUSER

PŮLTUČNÁ
THANNHAEUSER

KURSIVA
THANNHAEUSER

**V našich výrobcích obráží se vkus
naší doby; vznikají ze stále blízkých
styků s našimi zákazníky a ze zna-
losti jejich přání a cílů. Opírajíce se o
pětistyletou tradici knižního písma,
zhotovujeme pro tiskaře a tvoříme s
povolanými umělci nová písma, kte-
rá vzhled tiskoviny tak upravují, jak
to odpovídá uznaným požadavkům
naší doby po čistotě a kráse.**

SLÉVÁRNA PÍSEM A TOVÁRNA NA MOSAZNÉ LINKY
CHRIFTGUSS A.S.
DŘÍVE BRÜDER BUTTER, DRÁŽĎANY

Výhradní zástupce pro ČSR: **A. JALTER**, PRAHA II, Národní 38, Tel. 268-98